

3

144

Needra

pret

Weinbergi

Našja 30 kap.



3
—
144

Needra pret Weinbergi.

Latweeſchu tautiškās apšinas
jautajums.



Rigā, 1909.

Lav. PSR Valsts Biblioteka
Inv. ~~56-3963~~

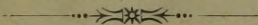
0302040232

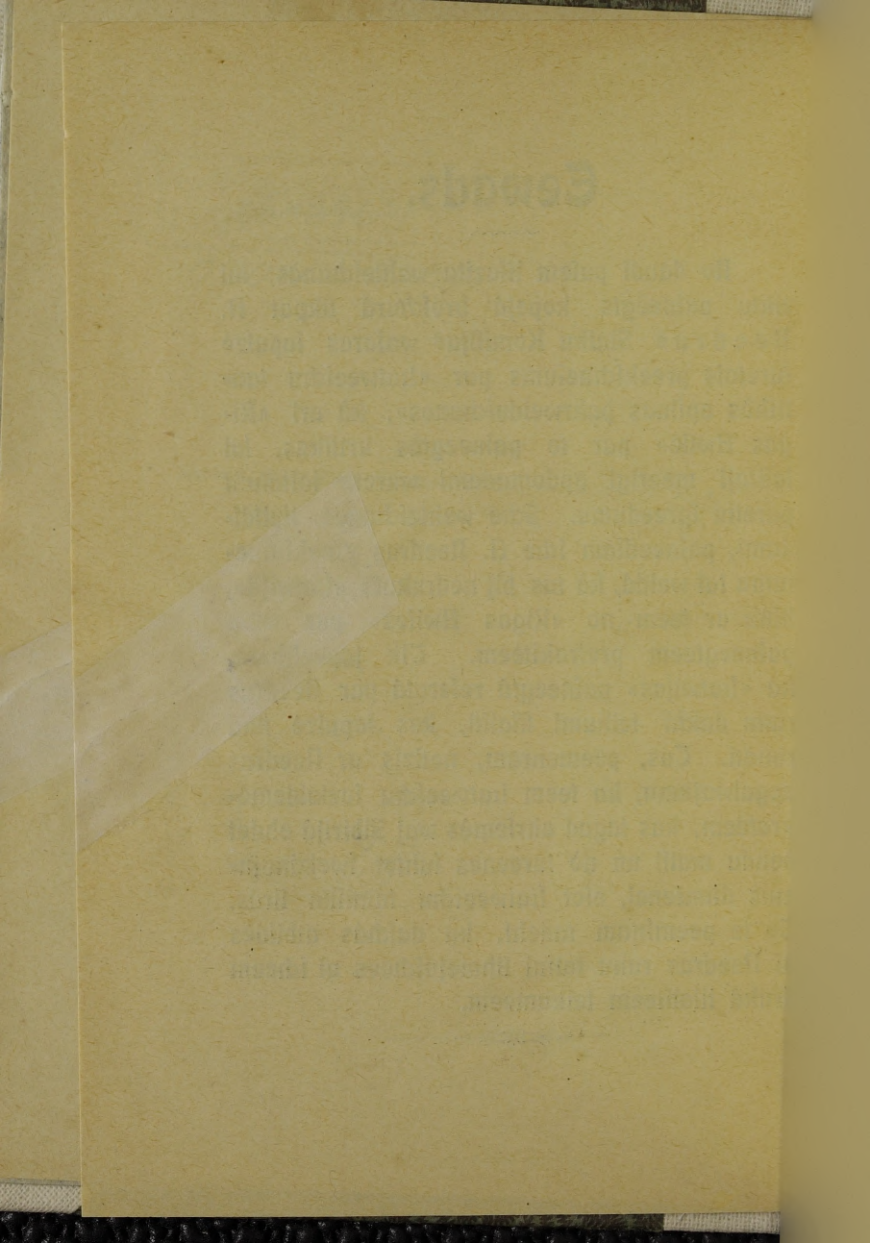
Drukats „Rigas Avīsis” drukatavā, Rīgā, Suvorova ceļā Nr. 6.



Eewads.

No daudī pušem iļšazita wehlešchanàs, lai tiktu pašneegts kopejā brošūturā tikpat H. Needras Sinibu Komisijas wafaras šapulzē turetais preekšnešums par «Latweešču tautiskās aplīnas pahrweidošchanos», kā arī «Rīgas Hwišē» par to pašneegtās kritikas, lai lasītāji meerīgi apdomadami waretu šastahdīt pareilu špreedumu. Šho wehlešchanos iļšpildīdami, pašneedšam šche H. Needras preekšnešumu tal weidā, kā tas bij nodrukats «Latwijā», lihdi ar teem no «Rīgas Hwišes» par wīru pašneegteem pretrakšteem. Tik japeelīhēmē, ka «Latwijas» pašneegtā referatā par Needras runu dašchi teikumi iļšlīsti, kas šapulzē tika runāti. Tas, peemehram, notizis ar Needras apgalwojumu, ka teem Latweešču šozialdemokrateem, kas tagad ahršemēs waj Šibirijā ehdot behdu maili un no tureenēs šuhtot šweizinašumus dliimtenei, ešot Latweešču tautiška širds. To te peeminam tadeht, ka daščhās atbildēs uš Needras runu taišni lihmejūšchees uš šcheem drukā iļšlīšteem teikumeem.





Tautiskās aplīnas pahrweidošānās.

Mahz. N. Needras preekšlasījums Sin. Rom. wajasas
šapulzē. — 1909.

„Wehl gari uš putekļeem zere,
Wehl putekļi garu grib mahkt . . .
Kas rahdijās muhschigi miris,
Tas tautibā atdsihwot šahf.“

Schos wahrduš lasam sem Aulsekļa gihmet-
nes, wina kopoto rakstu preekšgalā. Man naw
šinams, kadehl wini tur likti: waj Aulseklis pats
jcho šawu pantinu ir usrakstijis kahdam gihmet-
nes originalam? jeb waj kopoto rakstu isdewejs
ar to ir gribejis rahdit ari Aulsekļa garigo
seju? Katrā šinā tur ir iteikts Aulsekļa dsihwes
šaturs, wina amats un wina liktenis.

Aulsekļa amats bij praweescha amats,
ja par praweescheem mehš apsihmejam toš wih-
rus, kas tautas panihščhanas laikmetā atsiht un
isteiz to weenu: no eekšcheenes, no tautas
garigeem spehkeem janahf tautas atdsimscha-
nai. Zaur to isščliras praweetis no politika:
politikis ar prah tu aprehkina tautas ahrejos
apstahklus; praweetis ar širdi nojaušch winas
eekšchajos, garigos spehklus.

Praweetis Desaja atstahsta šawas grahmatas
sestā nodakā šawu aizinašchanu uš praweescha
amatu: engelis ir nehmis degošchu ogli no altara
un ar to aistizis wina luhpas. Šo šwehtām
ugunim wajag degt praweescha runā. kas lai ais-
dedšinat u zilweku širdis . . . Ta ogle, ar ko bij

švaiditas Mufekla luhpas, bijtautiba. Tautibas
apsina, ta tiziba, ka ari latweescheem ir
šawa pagahjiba, šawa ihpatniba un šawa nah-
kotne, — tas bij tas garigais špehks, ko nojauta
Mufekla firds un no kura winsch gaidija šawas
tautas atdsimšchanu. Tadeht wiš wina darbs
bij peemehrs tam pašam:

„Kas rahdijās muhschigi miris,
Tas tautibā aldsihwot šahk.“

Sinans: praweescha amats naw šchiramš
no praweescha liktena: tai šwezei jašadeg, kas
špihd. Tā šadega šawā uguni Mufeklis, tā šade-
ga Juris Allunans, Beesbahrdis, Kronwalds,
Bumpurs . . . Tikai tā šawadi ir ar šcho ga-
rigo uguni: jo karstaka un leelaka ir winas
leesma jo ilgaki ta deg . . . itin kā šchee wihri
buhru tee ehrišku krukmi, kuros Deews nolai-
dees, lai tautu atpestitu: tas krukms dega un
nešadega. Tā ilgi dega Waldemars, tā Brihw-
semneeks; tā wehl deg šawā nemirstijā darbā
weens tur Burtneeku pili, — nowelkat kurpes no
kahjam, kad tuvojateš winam! Bet reiš buhs
nobeigts ari wina darbs; aisees uš dušu schis
beidsamais tautas seedona šauzejs un leezineeks,
un aiseedams eemetis šawa laifmeta atšlehgu
šudraba amotā . . .

Winsch noslehgs šawu laifmetu Waj nahks
wehl jaunās rokos un jaunās firdis, kas mahžes
to atšlehgt un preezatees par wina mantam?
Šeb waj jaisdseest ir tai šwehlei, kas šafildija
muhsu wezato paaudsi „uš jaunu jauku dšihwi?“

Tà leekas, ta winai jaisdseest. Naht slehgtâs rindâs tur dala no muhsu jaunâs paaudses, furai „tautiba“ ir atpakatrahpulibas sihme. Naht tur laipotaji un wîsu wehju karogi, furi us weemu pusi palotas un šaka: „Ja, ta tautiba bij weena jautâ leeta . . .“ un palotas us otu pusi un šaka: „ . . . bet wina ir jau isbijuse. Tagad nahtat juhs ar jaweem zilwezes idealeem . . .“ Naht, wisbeidsot, tur tee pulki, furi wahrdos un us isfahrtnem wîsi ir latweeschî, bet darbos un firdi stahw daudj tuwat šweesch-tautibneekem, nekâ ša ejeem. Tikai tahdus gruhti eeraudsit un šaklaust, kas wehl tizetu un dseedatu:

„Kas rahdijâs muhschigi miris,
Tas tautibâ atdsihtwot šahf.“

Tautiskâ apšina wairs nemodina miruschos.

Sirdij teef gruhti un schegli. Beesbahrdis, Spahgis, Juris Allunans, Pimpurs, Muselkis, Kronwalds, Lerchis-Buschkaitis, Brihwsemneeks, Waldemars, Barons . . . waj schee wahrdi ween jau naw kâ robeschakmeni, kas rahda, kahdi lih: dumi ir lihsti un kahdi plehsumi plehsti muhsu tautas aissehluščâs dsedseedâs? Un wîsas tâs školas, tee dseedamee šwehtki, beedribas, laikraksti; wîsi tee semneeku dehli, ko spirbsinaja tautiskâ apšina šweechu augstskolu daudsfahrt drahmajos muhros . . . waj tas wîs naw kâ selta kweechu krahjums, ko breedeja tautibas šaule? Weenâ paaudsē muhsu tauta atsteidsa to, ko zitas, leelas tautas mantoja gadusimteku darbâ, — tad taf laikam tam wajadsēja buht leelam špehtam, kas

tautu tà zef uf augſchu! Un tagad to wiſu grib apſihmet par paſchamahnifchanos, par newaja-dſigu un leeku muhſu dſihwê, preekſch ka dſihwoja un mira, kam tizeja un fo ſludinaja muhſu tautas pra-weeſchi latweeſchu rihta-blahſmas pirmâ atſarkumâ!

Da tautibas apſinai ſawâ laikâ ir bijis preekſch muhſu tautas leels kulturâs ſpehks, ka ſchi apſina muhſu tautu ir atdſemdinajufe, ta nemehginâs noleegt neweens, atſkaitot, warbuht, toſ, kaſ garigus ſpehkus neatſihſt un noleedſ aiſ prinzipa. Wehl par daudſ leezineeku ir dſihwi, kaſ paſchi ſawâ firde ir iſjutuſchi ſchâs apſinas ſpehku. Un ari kad jau fluſas buhſ ſchâs wezâs firdis ſem ſakâm welenam, tad wehl ilgi runâs un leezinâs tee darbi, kaſ tika paſahkti un padariti tautibas wahrdâ. Jautajums groſas tikai ap to: waj ſchis eefſchejais, garigais ſpehks ir jau iſſihzis, ir aiſgahjis lihds ar ſawu laikmeta, jeb waj winam wehl peekriht un peekritis kahda loma muhſu tautas dſiwê un attihſtibâ?

Sai waretu atbildet uf ſcho jautajumu, tad mums ahtrumâ jaatſkatas uf tautiſkâs apſinas ſakni un dabu.

Tautiſka apſina war iſaugt no ditwejadeem zehlonem un tadehl ari parahdas ditwejadâ dabâ. U p ſ p e e ſ t a s un t u ſ ſ c h a s tautas ſahk ſa-juſtees par tautu, kad ſamana, ka winâm tru h k ſ i, zaur kahdeem tru h k u m e e m tâs atſchiras no zitâm tautam. Tahdas tautiſkâs apſinas peemehrs mums ir Moſus: winſch labal gribeja ar ſaweem laudim zeeſt, nekâ kehniina pili ſweeſchneeku

labumus baudit. Swabadās, isgļihotās, bagatās tautās turpreti mostas tautiskā apšina no ta lepnuma, ka viņas ir pahrakas par zītām, no tās šajuhčas, ka viņām ir kaut kas, ka zītām tautām nav. Šchahda tautiska apšina — lai ari religiskā nokrahšā bij wehlat šastopama pee juhdeem, kas apšinajās par isredseto tautu; politiskā nokrahšā viņa parahdijās pee romeescheem, kur stahsta par pilsoni, kas warmahzigi usliktu meešas jodu ir panesīs beš azu mirkšchinaschanās, pret warmahčas netaisnibu protestedams tikai ar weenu teikumu: „Civis romanus sum!“ — „esmu Romas pilsonis!“ Isgļihibas pahrakuma šajuhčā isteizās šchi apšina pee šenajeem greekeem, kuru azis katrs bij „barbars“, kas neprata greeku walodu Schis pats tautiskais lepnums zel franzuscha kruhtis, kad viņšch atšihstas par „leelās tautas“ lozekli; tas škan angla dšeesmā: „Waldi, Britanija!..“

Tautisko apšinu modina waj nu ilgošchanās pehz ta, ka tautai wehl naw, jeb preeks un lepnums par to, kas viņai ir Bet šakne šchaj apšinai meklejama tautas lozekļu eedšimtās dabas weenadibā un ihpatnibā.

Pee kuras šchiras nu peeskaitama latweeschu pamoschanās laikmeta tautiskā apšina?

Beš šchaubam muhsu tautiskā apšina zehlās aij ilgošchanās pehz ta, ka mums nebij. Utgahdajatees tikai ta ilgošchanās pi:nā jautajuma: „Kad atnahks latweescheem tee laiki, ko zitas tautas tagad reds?“ Utgahdajatees tās daudšās

weetinas, fur tautas dsejneeki šawu tautu ap-
dseedaja kà šehrdeeniti; atgahdajatees to iru
dsejneeka dseesmu, kurà winas tulkotajs dsirdeja
škanam šawas juhtas tadehl, ka iru tautas lif-
tenis bij ari latweeschu liftenis :

„Kaut tu buhtu, tehru=seme,
—Kà es luhdsu nakt' un deen' —
Dahrga, koscha juhrras-pehrle,
Basaul's paradises dahrs,
Tad gan dseesmàs tawi dehli
Tewi wairak šlawetu,
Bet waj ari wairak mihlet —
Nekà tagad — waretu ?
At tu dahrga tehru=seme,
Šahpès, šaitès taweji
Tewi tomehr karsti mihle,
Mihlès šwehti, muhschigi !
It kà pelikana behrni
Mihlestib' ar asinim
Dser, kas mahtei pluhst no fruchtim —
Tà mehš to eesihdušchi !“

Un kad mehš raugamees us šawas tautas
pamošchanàs laimeta darbineekeem : wišš winu
darbs ir tikai zihna, zihna ne šewis dehl ; par pašchu
bruhzem wini nekad naw domajušchi ; bet zihna,
lai tautai eemantotu to, ka winai wehl nebij, lai
winai atwaditu tos laikus, ko zitas tautas šen
jau dsihwoja. Šsglihtiba winus pašchus
bij pazehluše dsihwè us augšchu. Mahzidamees
šweščàs školàs pašiht zitu tautu isglihtibu, wini
ari ar šahpem širdi šajuta, žif tahlu isglihtibà ir

latweefchi zitâm tautam pakaf; tadehî gaisma, gara-gaisma ir katrà wahrda galâ wiru wifu zihnas fauzeens. Puhledamees pazelt tautas isglihtibu, wini atduras nî neiskoptas walodas; un wisapfahrt te pahrmetumi: kas ta warot buht par tautu, kuras walodâ nefahdu augstafu domu newarot isteift? Tadehî wiru wifu puhles: tihrit un kuclinat famu tehnu walodu, triht to par afu eerozi gara-zihnâ... Kas bij studejis teefleetas, tas newareja aiswehrt azis preefsch tam, zif schauras bij talaita latweetim teefibas gan uf laukeem, gan pilsehtâs. Un ar jaunibas dedsibu wini dewâs zihnâ dehî scho teefibu paplaschinaschanas... muhsu jawnâ pa-audse tagad wairs newar ne eedomatees, kâ trihzeja toreis tautas firde lihdsi schai zihnai dehî winas teefibam, kâ eerastijâs schâs zihnâs wadonu wahrdi nedsehschameem burteem tautas dauds jahpejuschâ firdi... Kas bij nodarbojees ar tautfaimneeziſkeem jautajumeem, tas ſaprata, zif atkariga buhs wina ſemkopju tauta no muifchneekeem, ja tai nepaplaschinasfees darba laufs, ja neradiſfees un nefrahfees winai leefi, darbâ pahrwehriſchami kapitali. Tadehî Walde-mars zirta ſawai tautai logu uf wakareem, uf plascho, brihwo juhru; tadehî winasch mehginaja zift logu ari uf rihteem, lai uf kolonijam Gelfch-Areemijâ nowaditu ſchejeenes darbarofu pahraf-tumu un tâ ſagahdatu atpakapalizejeem wairaf ehrtibas. Warbuht juhs, firmgalwji, wehl atze-ratees, fahdas tulsnas darija jehlas ſchi darbe-

neeka rofas, bet winſch nefad naw ſuhdſejees par tàm . . . Piſſehtàs, wezai zunſtu fahrtibai waldot, latweetis toreis nebij nefas; uſ laukeem winſch bij no gaitneeka tiſſo iſtuhlees par nomneeku, kam nepeedereja ne pehdas ſemes ja, kura kuſtama mantibina bij eekihlata pee muuſchneeka par fahrtigu nomas nomakſu; bet leelai dakai nepeedereja neka wairaf, kà diwas darba rofas. Skolas tikai reti, reti kur bij faſtopamas, un ari gandrihi tikai tam noluhkam, lai muuſcham iſau-dſinatu lehtus „ſkrihwerus“ Tahdu, laizigi un garigi tuſſchu atrada muhſu tautas pirmee darbeneeki ſawu tautu. Tahdai ini atdewa ſawas firdeſ pirmo mihleſtibu. Winas gruhtais liſtenis modinaja winos to ſajuhtu: „Un tu tomehr eſi fauls no winas kaula!“ No tautas nelaimes dſima winu tautiſkà apſina; un ſchàs nelaimes nowehrſchana tapa par winu dſihwes mehrki. Tas weda winus zihnâ, tas dewa noteiktibu winu zenteeneem, uſ to atſauzàs tautas firdeſ kà uſ jaunu ewangelijumu . . .

Latweeſchus ſakauſeja par tautu ta ilgoſchanàs: eemantot to, ſas zitàm tautam jau ſen bij, bet wineem wehl ne. Tas dewa muhſu tautiſkàs apſinas pirmajam laiktetam mehrki un raſſturu. Bet tas ari ſprauda winam robeschas. Katrai zihnas ſajuhtmai jaiſbeidſas, kad beidſas pate zihna. Un zihnai dabikà fahrtâ jaiſbeidſas, kad ir eemantots tas, dehl ka zihni-jàs. Bet ja mehſ ſalihdſinam to kaujas liniju, uſ kuras ſtahweja muhſu tautas pirmee darbi-

neeki, ar teem strelneku grahwjeem, kuras rot tagadejā paaukse, waj tad mums neleekas, it kà tagad buhtu pawisam zits zihnas lauks, zits pretneeks un zits zihnas mehrkis?

Gan teeja: daschās retās weetās wehl teef turpinata it kà wezà, lautiskà zihna. Pilsehtu paschpahrwaldibas jautajums pa dala wehl teef ijzihnits it kà uļ nazionala lauka. Peedalischanas pee semes paschpahrwaldibas teef wehl jajusta ne tīfai kà maigruntneeku schkiras, bet ari kà tautisks prasijums. Draudschu paschpahrwaldiba stahw uļ deenas kahrtibas kà dala no muhsu nazionalās programās... Bet ar to ari gandrihs jau buhtu minetas wīas tās pozīzijas, uļ kurām wehl schad un tad kaut kas zihnai lihdsigs ir manams. Bet waj tad ta ar wairs kahda ihsta zihna? Gan teeja, ka draudschu pahrwaldiba teorijā wehl stahw zittauteeschu rihzibā; bet zik tad draudses wairs to praktikā mana, it kà wīnas tikt apspeestas, waj kalpinatās swescheem noluhkeem? Semes paschpahrwaldibas reformas stahw preefsch durwim, — it kà pameera šajuhā walda jau starp karotajeem. Un pilsehtu paschpahrwaldibas jautajums — waj tas daschahrt neatstahj wairaf meera-lihgšchanas, nekà zihnas eespaidu? ... Ari tur, kur wehl zihna manama un gaidama, ari tur muhsu linijas ir wirtsitas tik tahlu uļ preefschu, ka muhsu tautas pirmee karotaji to pat šapni neusdrošchinajās zeret; un tas wairs ir tīfai laika jautajums: kad mehs šasneegsim

šamas dabiskās robežas? ... Bet lai pasta-
tamees tātchu uš wīšu zitu, pehz ka muhsu se-
uee darbīneeki raudsijās kà Mosus no Nebus
kalna uš apšolito semi! Pehz tautas išglih-
tībās wīni ilgojās, preešch tās publejās.

Pašatees tātchu tikai nupat školās ga-
dam beidsotees muhsu laikrakstos gimnasijas un
realskolās beigušo školneeku un školneetšchu ša-
rakstos: zīf daudš tur latweešchu ušwahrdu!
Pašchirstat muhsu augstškolu albumos, apwaiza-
jatees pehz latweešcheem wišadās tehniskās ško-
lās, mahzibas akadēmijās. Utzeratees tos školu
šintus pahr wīšu Latwīju, šahkot ar pagastško-
lam un beidsot ar latweešchu dibinatām un wa-
ditām gimnasijam un zītām widus školam. Pa-
klaufatees tāš pahršpredumos, kas dširdami
par jaunusselošo šemkopību un lopkopību beed-
ribās un šatīšmē... un mums jaatšihstas beš pretru-
nas: školās išglihtibā mehš wairs nešam šehrdeeni.

Tad pehz šaimneezīškās patšahwibas zih-
nijās jaunlatweešchi, pehz pašcha šemes ihpašchu-
ma uš lauķeem, pehz pašcha nama, pašcha weiķa-
la, pašcha darbnizas pilšehtās. Un par weenu
weenigu paaudšī kà wišs taš ir grošījees un kà
wehl grošījees! Gandrihš puše no Latwijas
apšrahdatās šemes ir latweešchu dšimtišpa-
šchums. Šr pilšehtas, kur šwešchtauteešchu wei-
ķa i pee pīrkšteem šaškaitami, kur šwešchos mei-
štarus wairs tikai peedaudšina. Un tās krahška-
šes neaismirstat, kas laišch latweešchu naudu at-
kal apgrošibā un darbā starp latweešcheem

Postahdat tam wiſam pretim to rentneezinu, to rofpełniti preeſch 30 gadeem, un atkal mums jaatſihſt: mehſ eſam dſiki eeſaknojuſcheeſ ſawâ ſemê, no ſchejeenes muhſ wairſ neiſſwihrêſ. Ubagot mums wairſ naw jaeet.

Un zihna dehl teeſibam, kad ſtraujâſ agrarâſ pahrmainâſ dſenaja muhſu tehwuſ ap ſweſchu teeſu dſurwim, lihđſ no tehwu-tehwu weetinâſ palika wairſ tikai baltaiſ ſpeekiſ par peemi-
nu... waj wiſſ taſ mums neſtan kâ paſaka aiſ meſcha? Kur w enſ te'wſ aiſeedamſ ſew gree-
ſa zelâſpeeki, tur ſen jau atauga ſchuhpla lihktſ, tur ſen ſchi lihktſ jau iſſchuhpoja jaunu paau-
dſi, kaſ paſihſt ſawas robeſchaſ un ſawas teeſi-
baſ jau no tàm waſarâm, kur tehwuſ ſawu pui-
ſiti wehl wadaja aiſ rokaſ pa paſcha eſchmakeem.

Ne, draugi: tagadejſ latweetiſ wairſ naw taſ patſ, kaſ bij wina tehwuſ. Muhſu dſimte-
ne wairſ naw ta pate, kaſ w na bij preeſch 30 gadeem. Meaſino wairſ winâſ kruhtſ kâ peli-
fanu mahte, un muhſu tehwuſemeſ mihleſtiba wairſ naw ſcho aſinu ſlazita. Muhſu tehwuſ ſakaufeja par tautu ta aſina, ka wineem neka naw, un ilgoſchanâſ pehž teem laiſkeem, kad puh-
tiſ wehjjch, kaſ ſpirđſina. Mehſ eſam pilneem malkeem dſehruſchi kâ kalna galâ ſcho ſpirgto rihta wehju; mehſ ſinam, kaſ mums ir; mehſ droſchi ſtahjameeſ blaſkam zitâm tautam uſ jau-
nibaſ ſpehka ſazenſibu .. kâ lai muhſu tauti-
ſkâ aſina wairſ buhtu taħda pate, taħda ta bij muhſu tehweem wi'u gruhtâſ deenâſ? Gan

jau zihnas un ilgojas wehl kahda atšewiška fahrtā, kahda atšewiška grupa pehž labateem laikeem, un tos warbuht weeno uš zeeschu ſabeedribu ſchi winu ilgoſchanās. Bet muhſu tautā tā tahda ir jau wiſeem beeoſneem zaur . . . nu tiſ wingreem ſoleem uš preeſchu!

Ta ſafne, no kuras iſauga jaunlatweeſchu tautiſkā apſina, ſchi ruhktā apſinaſchanās, ka latweetim wehl neka naw, ir ſuduſe. Un taſ ari iſſkaidro, kadehl muhſu tautiſkā apſina winas ſenā, pirmajā weidā iſjuhđ ar katru gadu wai af. Un kaſ paſihſt tiſtai ſcho weenu tautiſkāſ apſinas weidu, taſ nolaiſch rokaſ un ſaka: „Tautiba ir miruſe! Tautibaſ laimetaſ ir pahrdſiwota.“

Zil leel³ mehrā ſchi ſenā tautiſkā apſina ir jau dejuſe ſawu dabuſko ſakni taſ wiſſpilgtaki paahdaſ taſ atwaſeſ, ko wina wiſhdama wehl ir iſdſinuſe, diwāſ atwaſeſ, kuras ſchobrihd³ tiſ tahlu weena no otras ſchirtaſ, ka mumaſ gruhti winas paſihſt par auguſchām no weenaſ ſakneſ.

Weenu ſenāſ tautiſkāſ apſinaſ atwaſi eſ redſu wehl ſelam ſtarp muhſu ſozialdemokrateem. Winu ſajuhſma ir rada dauduſu jaunlatweeſchu ſajuhſmai. Eſ ſinu, ka ſchiſ apgalwojumſ jumaſ ſkan neparaſti. Eſ ſinu, ka winſch leekaſ — eſ uſſweru: tiſtai leekaſ! — apſtiprinam dauduſu wahzeeſchu uſſtatuſ: ſozialdemokratijumaſ pee mumaſ eſot iſaudſiſ no jaunlatweetiſbaſ, no latweeſchu tautiſkāſ apſinaſ. Tadehl atkaujat, ka jumaſ rahdu ſcha ſawa uſſkata pamatuſ. Rā

wiſu laiſu to jau eſmu uſſwehriſ: muſſu pirmà tautiſkà apſina modàs newiſ aiſ preeka un lepnuma par to, kaſ numiſ ir, bet aiſ ſchehlabam pehž ta, ka latweeſcheem nebij. Jaunlatweeſchi ſtaigaja to paſchu zeku, kà Mojuſ: uſaudſinati ſwechneeku ſkolàſ, wiini tomehr gribeja labat ar ſaweem aſinſradneekem gruhtumuſ neſt, nekà winuſ noleegdami baudit dſihweſ weeglàſ deenas. Un waj gluſchi ſchi pate ſajuſſma newadija ari leelu daku no teem jaunekkeem, kaſ tagad ahrſemèſ tapat ehđ behdu maiſi, kà to ehda Mojuſ Midijanaſ tuſſneſi pehž ſawas pohrſteigſchanàſ? Un ziti ar teem wehjeem labàſ deenas ſuhta dſimtenei, kaſ no Sibirijaſ laukeem naht; bet ziti klufi ſnauſch dſimtenes ſmiltiſ, kà apmaldijees behruſ, kaſ noguriſ un aiſmiga mahtes flehpi. Eſ jau newaru un negribu noleegt, ka bij warbuht ari ſtarp wineem daſchi tahdi, kaſ no zitu nelaimes ſew ſeltu taiſa; bet tahdaſ leelaſ kuſtibàſ, tahdaſ gara ſawilnoſchanaſ ſtarp jaunekkeem mehſ ne muſſcham neiſpratiſim ar kaſdu pahrapatumu, ar ahreju eedwehſumu ween: tur wajag buht lihđſi bijuſchàm ari kaſdàm elementaràm dwehſeles juhtam. Un ſchàſ juhtàſ bij pee daudſeem — lihđſzeetiba, lihđſzeetiba ar maſako brahli, — gluſchi tapat, kà pee jaunlatweeſcheem. Tikai weenà ſinà bij ſtarpiba: jaunlatweeſchu lihđſzeetiba apwehra wiſu tautu, ſozialiſtu lihđſzeetiba tikai weenu ſchfiru. Un ſchàſ ſtarpibaſ zehloni ſkaidri redſami: tolaik wiſa tauta bij noſchehlojama



un apspeesta, tagad — tīfai, warbuht, weena
šchira. Tolaiš ſchi lihdšzeetiba iſauga par tau-
tas mihleſtibu, tagad — par ſchiru naidu.

Bet tadehl ari ir nepareiši, apgalwot, it
kā ſcha laika ſozialiſms buhtu iſaudſis no tām
aprindam, kaš preekſch trihšdeſmit gadeem tīfa
apſihmetaš par jaunlatwiſkām un tautiſkām.
Tāš aprindāš, kurāš toreiš modāš tautiſkā apſi-
na aiš ſkumjam par to, ka latweeſcheem neka
naw, tāš jau ſen ir darbā un attihſtibā ſew iſ-
zihnijuſchaš tahd' ſtahwokli, ka winām kaut kaš
ir. Eš nedomaju tik daudš par panahkumeem
mantāš ſinā, kā taiſni ſcho ſajuhtu muhſu tauti
ſkāš aprindāš, ka wināš jau kaut ko noſihmē.
Sozialiſti zehlāš no tām aprindam, ku-
raš ſchobrihd wehl neka nenofiſhmeja, kurām ne-
ka nebij. Aiš lihdšzeetibaš ar tautāš likteni
jaunlatweeſchi tap' par tautibneekeem, wināš
modāš tautiſkā apſina. Aiš lihdšzeetibaš ar
weenu ſchiru doła no tagadejeem jaunekleem ta-
pa par ſozialiſteem, wināš modāš ſchkiraš apſi-
na. Tee wahrti tee paſchi, pa kureem abeji gah-
ja: lihdšzeetiba ar maſako brahli: bet tee gahje-
ji ziti un taš mehrkiš zitiš. Naw jaiſlaiſch ij
azim taš weenš: kadehl pee ſozialāš kuſtibāš
tik leelā mehrā nehma dalibu pareiſtizigee lat-
weeſchi? Nu, wini ſawā attihſtibā tagad ſtahw
tur, kur luterani ſtahweja preekſch trihšdeſmit
gadeem.

Tā tad man tomehr japaleef pee tam:
ta ſajuſhma, kaš parahdijāš pee muhſu ſozialiſtu

labafās un ūaidrafās dakās, ta bij atwafē no wezās nowihtuūchās tautiūfās apūinas ūafnes.

Un otra atwafē no ūch s paūchās nowihtuūchās ūafnes ūel un ūeed „Riġas Awiūē“ un Tautas Partijā, Weinberga kopta un laiūtita. Ari te eū ūagaidu pretrunu tam, ka noūtahdu ūozialiūtuū un Weinbergi par weenas ūafnes atwafēm. Un tomeūr wiūi ir atwafēū ūenai jaunlatweetiūas ūafnei; tiūai katrs ūawā puūē. Ubi wiūi turpina to paūchu wezo ziūnu deūl teeūibam. Tiūai Weinbergū iās griū paplaūūhinat piūūoneem, ūozialiūti — ūtrahdneeūeem. Ubeji ir tapuūūchi par ūūūiras aiūūtahwjeem. Ta ir — peūz manām domam — maldiūūhanās un paūūapmahniūūhanās no Weinberga puūeū, kad wiūiū ūawu ziūnu par latweeūūhi piūūonibu uūūtata par naziūonalu, par wiūas tautas leetu. Pee ūūa uūūtata wiūiū naūl tiūai zaur leelu, wiūam paūūam neapūinamu ūoūiūmu, kaū atbalūtas uū Weinberga ūawado tautiūas ūajeūgumu. Weinberga domas par tautibu — kā eū wiūas eūmu ūapratiū — nem ūūahdu gaitu: ūenāū latweeūūchi bij tiūai weena ūauūūhu ūahrta jeb ūūūira; tad wiūiū weūl newareja apūiūmet par tautu; par tautu wiūi buūū tapuūūchi tiūai tad, kad wiūeem buūū wiūadaū ūūūiras waj ūahrtaū. Tadeūl iūweeūū, kaū paliūdū iūaudūinat un noūūiprinat latweeūūheem ūahdu jaunu ūauūūhu ūūūiru, taū ari paliūdū wiūiū audūinat par tautu, taū dara tautiūku darbu. Tā tad noūūiprinadami Riġā piūūonu ūūūiru, latweeūūhi noūūiprina paūūhi ūawu tau

tu . . . it kà šaimneeks, uslikdams mahjat jumtu, glahbj un nodroščina wišu ehku . . . Un kad buhs nodibinata p lšonu šķfira, tad nahts pee rindas aristokrati.

Tikai te man leefas, ka sozjalisti pehz šchās paščas logikas waretu ari šawas leetas stipri-
naščanu usstahdit par wišas tautas peenahkumu. Ja tautai wajaga pastahwet no wišadām šķfi-
ram, tad tatschu ori no strahdneeku šķfiras. Ja ir tautiška leeta — stiprinat pilšonu šķfiru, tad tatschu ne masat tautiška — stiprinat tautas pa-
mata šlahus — strahdneeku šķfiru.

Bet Weinbergs tā nedomā. Sozjalistus
winsch weenfahrschi ijslehdš no latweešču tautas. Kas par to, ka wini runā to pašchu walodu, kà pilšoni; ka wina dšihslās tek tās paščas ašinis, kà pilšonos, ka wina širds šilst preešč tās paščas dšimtenes laukeem un mešheem . . . folihdš wini negrib dšihwot šatizigi ar pilšoneem tā wini naw wairs latweešchi. Tad wahzu pilšoni latweetim stahw tuwak, nekā latweešču strahdneeki. Un pee tam Weinbergs wehl pahrmēt sozjalisteem, ka wini beedrojotees ar zittautu strahdneekeem, tai pašchā elpas wilzeenā, fur winsch škubina latweešču pilšonus us šabeedroščanos ar wahzu pilšoneem pret latweešču strahdneeku weenu daku! Es luhdšu, te manis nepahrprast: es te negribu išteikt nekahdu špreedumu par to, waj šchahda beedroščanās ir ee-
teizama, waj ne; es gribu te išteikt tikai šawu išbrihneščanos par to: kà augsti išglihtotš un

aši domajošchs zilweks tà war usteept raksturiš-
kai, dšintariškaidrai šchkiru zihnai tautištu rakstu-
ru!

Išskaidrojums šchai reti peedsihwojamai pa-
rahdibai mums jameklè Weinberga šawadà doma-
šchanas fahrtibà.

Weinbergs ir mums wišlabakais politišis,
bet wišsliktakais praveetis. Ar prahtu, ar ša-
wu plašču iſglihtibu un leelo peedsihwojumu
krahjumu wiščh toti šmalki un ašprahtigi uštwer
un ašswer tautas ahrejos ašstahklus; bet ar šir-
di, ar juhtam wiščh pawišam naw špehjiġs no-
jaušt tautas eekšhejos, pšichiškos špehklus. Tà
šinà wiščh wilzeenu pa wilzeenam lihdsinas
Bobedonošzewam: ta pate ašbrihnojama neatlai-
diba un darba špehja tàs paščhas plaščhàs si-
našchanas, aša kà tehrauda ašmins logika, ta
pate weerpušigi konštruktivà domaščhana un —
ta pate tautas pšichiško špehju neišjuščhana. Bet
politišis newar ištift, ne eenehmis šawos ašpreh-
šinos ari tautas garigàs kuštibas. Eenehma ari
Bobedonošzewš šawas grandiošàs politišas pa-
mata wilzeenos taišni garigos motiwus: weena
waloda, weena tiziba, weens Zars kà patriotiš-
ma mehrtis. Bet kà wiščh tos išweda dšihwè?
Polizija, šchandarmerija un teesa gahdaja par
tizibas weenibu, abas pirmàs par patriotišmu,
un školàs polizijas weetu išpildija inšpektors ...
No garigeem špehšeem redset tikai ahrejo parah-
dibu un winus wadit ar ahrejeem lihdsjekteem,
ta bij Bobedonošzewa rakstura un darb tragika,

un ſchi p̄pate tragika ſefo ari Weinbergim tã eh-
na. Ja runa eet par baſnizu, kuras eekſhejais
ſpehks tatschu wiſos laifos ir bijis un buhs re-
ligija, tad Weinbergs domã tãfai par baſnizas
un draudses ſatwersini, ja runa eet par tikumibu,
kuras dſinejs un wilzejs ſpehks tatschu meklejams
tautas dwehseles raditos waj usnemtos tikumijs-
kos idealos, tad Weinbergs pirmã fahrtã domã
par diſziplinu, un tad runã par tautibu un tau-
tu, tad winſch garã ſkata daſchadu launſchu ſchki-
ru ſakopojumu par weenu konstrukziju, — es
neufdroſchinos te leetot to wahrdu „organizms“;
ſchim ſchkiru ſakopojumam ſawufahrt peeder da-
ſchas teefibas, uf kuru paplaſchinaschanu jadse-
nas; bet kas ſcho ſchkiru konstrukzijas ſaſkanu
trauzẽ, tas ir tautas naidneeks, tas nepeeder
pee tautas.

Tã tad newis rahſa un kopejas aſinis, newis
kopeja waloda, lihdsigs temperaments, lihdsiga
juhtu noſrahſa, kopeji dwehseles raditi ideali, ne,
tãfai ahreja eeklauschanãs ſinamã ſchkiru organi-
ſazij iſſpreiſch par to, waj tas peeder pee tau-
tas, waj ne. Un ja wahzeetis ſcho ſchkiru or-
ganizeſchanos wairaf war pabalſtit, nekã latwee-
tis, tad tas latweeſchu patriotam ſtahw tuwafi...

Waj to wairs waram ſaukt par tautiſku apſi-
nu? Zeb waj ta naw aſi iſteikta un rakſturifka
ſchkiras apſina? Schkira ir kaut kas ahrejs;
tã tad ari tautiba te ir tapuſe par ahreju diſ-
ziplinu.

Un tas zitadi ari newar buht: kad fanne no-
wihufuse, tad ari pascham stahdam jafakalst un
jatop zeetam.

Wezà dsihwe ir aisnesuse wezo tautisko apsinu ;
winas weetà isauga schkiru apsinu . . .

Tad nu mehš buhtu isdarijuschi sawu kap-
ratscha peenahkumu un waretu list lahystu pee
malas. Mehš to waretu darit, ja mehš nesi-
natu, ka garigi spehki newar mirt; wini pa hr-
we i d o j a s, bet nemirst. Tautisko apsinu mehš
drihstetu tikai tad faukt par miruschu, ja mehš
nesinatu, ka wina ir diwejada: waj nu scheh-
labas par to, ka naw, waj preeks par to, kas
tautai ir. Tikai ta pirmesà pee mums ir gah-
juse masumà. Bet ta otrà wehl nule nahk.

Stweenai tautai ir jaisaug lihds tai apsi-
nai, ka winai ir pasaulè saws sewischks usde-
wums. Ne tikai lihds tai apsinai, ka ari wina
ir pasaulè, — tiktahl winu wada tautiskàs apsi-
nas pirmatnejais weids; ne, tautas apsinai ja-
nahk pee tàs tizibas, ka winai pasaules attihsti-
bas gaità ir sewischks usdewums, tahds, kursch
paliks neispildits, ja wina to nedaris, tadeht, ka
uweenai zitai tautai naw tahdas dabas un
tahdu sewischku garu dahwanu, kà tikai taisni
winai. Pee schahda usskata mehš nahkam, ja
apluhkojam zilweku katru par sewi un atkal kà
tautas lozefli Stweenà zilwekà ir diwejadas
gara spehjas: weenas, kas winam kopigas ar
wiseem waj daudseem ziteem zilwefeem, un ot-
ras, kas atrodamas tikai winà ween un neweenà

zità zilwekâ wifâ plaschâ pasaulê. Schis otràs
ihpatnejàs individuèlàs gara spehjas war zil-
wekâ buht loti neezigas; tad mehš wînu apsih-
mejam par ifdeenischku zilweku; wînas war buht
loti leelas; — tahdu zilweku tad mehš sauzam
par geniju. Bet bej schahdàm atsewischkàm speh-
jam naw neweens zilweks. Tadehl mums
dahrga jatur katra zilweka dwehsele. So lihds
ar wînu isdsifis weena dsirkstele, kas nekur un
nefad wairs nenahšs pujaulê.

Bet ja zilweks tahlat apluhfo tàs sawas
spehjas, kas wînam kopigas ar ziteem, tad ari
tur wînsch drihs ween nowehros starpibu: ir
gara spehjas, kuras pee itin wiseem normaleem
zilwekeem strahdà gluschi weenadi; nemaš naw
tahda zilweka, kuras diwreis diwi waretu buht
peezi. Bet ir atkal tahdas gara spehjas, kuras
mums kopejas tikai ar dascheem. Par dwehseku
radneezibu mehš sauzam scho parahdibu, jo wîna
atteezas taisni us to, kà juht, fo grib, kahdus
idealus rada muhju dwehsele. Ir zilweki, ar
kureem mehš saprotamees tikai pasfatidamees
weens us otu; un ir atkal ziti, kureem mehš
teekam šweščaki, jo wairak ar wîneem runajam.

Kur nu meklet schoš zilwekus, kas juht
lihđjigi tew? Us to jameklè un jaatrod atbilde
katram pascham. Bet kam šweščumâ ir nobiru-
šchas asaras, kad usdsirda pehz ilgeem gadeem
atkal tehwu walodas šfanas; kas ir laidis
tehwu tehwu dseefmas kà pehrku wirteni gar
gara azim; kam gruhšos waj preezigos brih-

56-3963

ſchos pate no ſewis moſtas ſirdi dſimtenes
dſeesma, kam tautas dſejneeks fà no ſirds ir
runajis, — jeb fas ir — patš neſinadams
tadehl — preezajees, kad ſlaweja weenu no wina
zilts, lai ari ſchis ſlawenais winam bij pilnigi
ſweſchs, un ir noſkumis lihds ſirds dibinam par
ſweſcha zilweka negehlibam tikai tadehl, ka ſchis
negehlis peeder pee tàs paſchas tautas fà winſch,
— es ſaku: kas to wiſu waj daku no ta ir iſ-
jutis ſawà ſirdi, tam wairs naw jameklè at-
bilde uſ jautajumu: „Kur ir laudis, kas man
dwehſelè rada?“ Tas ſin jau, ka tee wiſdrih-
ſaf atradiſees ſtarp wina tauteeſcheem, kam dſihſ-
làs pluhſt tàs paſchas zilts afinis; tas ſin, ka
mehs waram praſt runatees deſmitàs walodàs
ar deſmit tautam; bet ſirſchu walodà mehš wa-
ram ſarunatees tikai ar ſaweem tauteeſcheem.
Kam ſirdi wajag mehman buht uſ ilgeem ga-
deem, tam bedſot apreehjas Egiptes karalmeitas
nams, fà Moſum; tas eet un meklè ſawas tau-
tas keegelneekus, tas ir iſaudſis par a p ſ i n i g u
tauteeti.

Tad uſ to jaattiſtas un jaiſaug ari
muhſu tautiſkai apſinai, fo mehš juhtam un ti-
zam: fà ſatrai zita tautai, tà ari mums, latwee-
ſcheem, ir ſawas iſpatnejas ſpehjas, kuras neat-
ſahrtojas nekur zitur paſaulè. Schàs ſpehjas
mums jaatron un jaiſkopj; ar winam mums
paſaulè japadara tas darbs, fo tikai latweeſchi
war padarit.

Waj ir mums ſihmes un leeziſas, ka lat-

weescheem teesch m schahdas atsewischtas spehjas ir? Kur winas meklejamas? Un waj ir zeriiba, ka winas iskopsees un nepanihts? Waj isaugš mums jauna tautiska apšina no preeka par to, kas mums ir un ir tikai mums?

Jā, wina isaugš. Wina aug jau šen. Wina šahka augt jau taš laikos, kad muhsu pirmee tautiskee lihdumneeki wehl nokwehpušchi stahweja un gura šawa lihduma šwelme. Tos jau tā latweeschu lihdumneeka parašcha: kusch stuhritis istihrits un nodedšinatš, to usar un apšehj, un nem tad atkal zirwi rokā, lai raditu plašchakus laufus wehl leelakam šehjumam.

Blakus tai tautiskai apšinai, kas zehlās no šchehluma par to, ka mums neka natw, tai blakus zehlās jau drihs zita: preeks par to, kas latweescheem ir un ir tikai wineem ween. Gan jau šchis preeks neaptwehra nekahdus leeliskus wehsturiskus notikumus, wišch neatteezās ne uš kahdām laizigām mantam. Bet jo tukšchaka un weeglaš pahrškatama bij latweeschu ahrejā dšihwe, jo wairā greesās pirmo tautas darbineeku azš uš to puši, kur glabajās tautas gara-mantas. Un kas reiš bij eeskatijees winu apšchilbinoschā krahschnumā, tas no tām wairs azu newareja no-greest. Tas gahja kā pawasara no šudraba pee selta, no selta pee pehrlem. Papreešch tā palehnam, kā pahršteigti, kā baididamees, bet tad kā aišguhtnem wini šahka wahkt kopā šchos dahrgumus: dšeesmas, teikas, pašakas, mihklas, wezas eeraschās, wezo tizibu, wahza to kopā ar preekā

drebošchu ſirdi . . . Galwa wineem nofirmoja pee ſchi darba, bet wini nemanija, ka gadu deſmiti ir gabjuſchi pahr wineem, jo ſirds wineem palika muhſcham jauna, ikdeenās maſgadamās tautas gara-mantu burwigā awotā. Un ſtipra tiziba, neſchaubiga ſajuſchana pildija winus: tas tautas garš, kaš wareja radit wiſu ſcho brihniſchko, wezo tautas kulturu, tas ir bagats garš, tas ir dſihws garš, tas mirt newar . . . Te eeſahkās preeks par to, kaš latweeſcheem ir, te ir muhſu jaunās, muhſu nahkamās tautiſkās apſinas ſchuhpulis, — un Brihwſemneeks un Barons bij winas ſirſnigakee ſchuhpotaji. Un ſurjans ſaklauſija winas ſchuhpla meldinus.

Bet nepeetika ar to ween, ka bij atraſti peerahdijumi tam, ziſ bagats, ziſ ihpatnejs un dſihws ir bijis latweeſchu tautas garš jau taiš laikos, kur neweens winus par tautu neuſſkatiija, kur wini paſchi par tahdu neopſinajās. Wajadseja rahdit, ka ſchis garš wehl dſihws, ka winsch wehl darbojaš. Tat laiſi, pahrwehrtdamees, bij kà aiſaudſejuſchi, kà pahrwehrtuſchi tos zelus, pa kureem ſenal mehdsja ſtaigat tautas garš. Jaunā dſihwē wajadseja jaunu zelu. Aiſbehtajos gara-awotos bij zaur drupam jameklē un jaatron jauna iſteka. Un ſchās meſleſchanas leezineeki mehš wiſi eſam bijuſchi un eſam. Mehš redſejām, kà muhſu dſeja, ſawā ſkolneeziſkā laikmetā, bij nowehrojuse tiſai tautas dſejas ahrejo weidu un luhkoja to taiſit pakal, winas gara nenojauſdama. Mehš redſejām, kà no tautas ſenās, ſewi noſlehg-

tās tizibas bij laika straume atskalojuse pee muhsu krašta tikai dažās drumslās, dažus šchaubigus deewu nošautumus, ar kureem rotātajās mašā gari. Mehš redsejām ari, kā pluhda muhsu gara dšihwē eefšchā zita, Wahzu garā iſstrahdata ſtrahwa . . . un wišs apnīka kā neištis un leeks, — un kaš redseja tikai ſcho ahrejo, taš atmeta tautibai ar roku kā neekeem un peeflehhjās jaunai koſmopolitiſma ſtrahwai.

Bet bij ari ziti, — un taħdu warbuht ir daudš muhsu widū —, kaš redseja, kā tautas ihpatnejais gars pamāšam, bet droſchi ſahk atraſt ſew jaunās iſejas. Geſkanejās ſchis tauta' gars jau Neikenā, kehra pilnu affordu brahtos Kau-dſiſchos un Apfiſchu Tehkabā, ſahka wiuſch dſeedat muhsu koſmoniſtos . . . un mehš ſtahwejam tā elpu aiſturedami un ſkatiamees trihzoſchu ſirdi: nupat, nupat medisees un zelfees ſpirgts Latweeſchu tautas ihpatnejais gars. Bet tad nahza jaunās neſkaidru pawāšara uhdenū upeš un pahrpłuhdināja, ſajauza atkal wiſu.

Eš ſihmejos uš pahrkreewoſchanaš laifmetu. Taš par ſewi ſaprotams un tur naw wahrdu ko ſaudet: beš zitu tautu kulturās un eeſpaideem muhsu laikos naw eeſpehhjams iſtikt un atihſtitees neweenai tautai. Un jo taħlak kulturā ir aiſkawejuſeš kaħda tauta, jo wairak winai ko uſnemt un ko mahzitees no zitam tautam. Tikai te numš jaewehro: wiſi ſweechee eeſpaidi no zitam tautam ir tautai eefſchēigi j a p a h r ſ t r a h d ā, japeemehro ſawai dſihwei un ſawai dabai, jaat-

met un jaatfijà tas, kas naw radneezifks winas
rafsturam, waj runà tam pretim. Un tìfai tad,
kad schis e e f sch e j à s peesawinaschanàs darbs
jau ir padarìts, kad tauta no zitàm tautam ne
tìfai ahrigi bet ari eefschfìgi ir usnehmuse wìsu,
fo wina wareja usnemt, tìfai tad wina nahf ahrà
fà no skolneeka gadeem, top garigi patstahwiga
un strahdà tahlaf sewi iskopdama to, kas
winà ween atronams un fo no zitàm tautam
wina nemas mahzitees newar, tadehf ka zitur
nefur ta naw.

Lihds pahrtreewoschanas laifmetam wisa
muhju tautas isglihtotà dala bij gahjuse un
gahja zaur wahzu skolam, usnehma wahzu ee-
spaidus. No eesahkuma schi usnemschana notifa
tìf strauji un tìf wehrdfìfki, ka latweetis —
wahzu isglihtibu ahreji peesawinajees — ari patš
jau sahka sewi turet par wahzeeti. Bet drihs
ween jau wairaf apdahwinatee starp wineem
sahka pee sewis nowehrot, ka ne wiss wahziskais
ir pilnigi saweenojams ar latweescha dabu; wini
sajuta, ka latweeti tomehr ir kaut kas, kas winam
daschubrihd leef sajust, ka winasch wahzeetim
eefschfìgi ir sweschs. Tà zehlàs jaunlatweetiba un
lihds ar to ari ilgoshchanàs pehz latwifkas
kulturas. No sahkuma ta bij tìfai ilgoshchanàs;
bet pamasam wina peenehma weidu: muhju skolas,
muhju sabeedriflà dsihwe tapa arweenu latwif-
kafas. Un bij jau paredsams — lai ari wehl
tahlumà — tas laifmets, fur latweeschi no
wahzeem dabutos un usnemtos eespaidus buhs

jau pahrsrahdajuschi, issijajusch, peemehrojusch
 Latweeschu dsihwei un dabai, ar weenu wahrdu:
 buhs pahrlatwiskojusch. Tahds laik-
 mets gan bij wehl tikai paredsams; jo patlaban
 wehl latweeschi atradàs mahzefka gados.

Bet pirms schee mahzefka gadi pee wahzee-
 scheem fà pee meistareem bij beigusches, wini
 tika pahtraukti. Unahza pahrfreewofhana,
 pahrludinaja muhsu jauno paaudsi peepefchi ar
 wehl nenobreeduschàs, eefschkigi pawisam wehl
 neislihdsinatàs freewu kulturàs eespaideem.
 Muhsu tautai bij jafahf eefschejàs peefawinascha-
 nàs darbs atfal fà glusch, no jauna. Zaur to
 wispirms iszehlàs plaisa muhsu paschu wairaf
 isglichtoto tauteeschu starpà. Wahziskee latweeschi
 newareja faprastees ar freewiskajeem latwee-
 scheem. Buhtu wahziski audsinatee jau paguwusch
 pahrlatwiskot no wahzeescheem usnemtos ee-
 spaidus, un buhtu freewiski audsinatee ari jau
 eefschkigi peefawinajusches un latweeschu dabai
 un dsihwei peemehrojusch fawus freewu chao-
 tiskàs kulturàs eespaidus, tad schai latweelibà
 un latwiskàs dsihwes wajadsibàs buhtu
 abas schis partijas fatikuschàs un uf kopeju wis-
 pahreju darbu weenojuschàs. Bet skolneeki un
 mahzefki wehl bij weeni, skolneeki un mahzefki
 wehl otri. Weeni skatijàs uf wakareem, otri uf
 austrumeem — fà lai wini fapraastos! Truhka
 ta eefschkigà lihdsfswara un ideju fapraschanas
 wineem, kas bij jau peem. Waldemaram, Brihw-
 semneefam, Baronam. Schee neaifmirstamee

tautas wihri bij sawâ laikâ mahzijuschees no wahzeescheem, mahzijuschees no kreetweem; bet no wisa ta wini bij isnehmuschhi preeksch fewis un eekschigi peesawinajuschees to, kas saskaneja ar winu latwissto dabu, bij isauguschhi no mahzeekleem us patstahwibu, — luht, kadeht us wineem atsauzas kâ us sawejeem tâ weena partija, kâ otra! Pee wineem sarodas winas abas atkal kopâ, kâ winas buhtu saraduschâs kopâ wisâ sawâ wispahribas darbâ, ja nebuhtu palikuschas kâ pusisschilts zahlis wahzu waj kreetweem tschaumalâ.

Bet kâ teikts: muhsu tauta palika un wehl atrodas kâ skolâ, padota swescheem eespaideem, nespehdama atrast pate fewi un sawas ihpatnejâs spehjas. Tas padara muhsu laikmetu tik sajukuschu, tik neihsti leeku, tik pilnu saudejumu. Tadeht mums wehl weenmehr jamakâ tik dahrga un sahpiiga skolas nauda. . . jo sliktata skola, jo dahrgat jamakâ. Tee kapi, kas eerobeschoja tautas attihstibas zeku pa jaunlatweetibas laikmetu, tee nu jau bij apauguschhi ar welenam, ar saulesreetekleem; nu nahza wehl klahk kâ dahrga nodewa tee jaunee kapi, pa dsimtenes mescheem un zekmalam iskaifiti. . . un wehl weenmehr nes netihrà sweschas kulturâs straume latweeschu jaunekus un jaunawas miruschus us leju. . . tikai mehnesniza kawejas us bahlajeem, augschup pagreestem feweem. . .

Ta ir dahrga skolas-nauda, ko makâ muhsu tauta par sweschâs kulturâs eespaideem, — tad

waj mums jel paleef ta zeriba, ka reis buhšim iġġahjušchi šchai šwešchai školai zauri? Ja, šchi zeriba mums ir. Un ne tikai zeriba: ari pilniga drošchiba Tas zitadi nemaš newar buht: kà ikkatram zilwefam peeangušcham pecnaht reiš tas brihdis, fur winam nodibinas pašcha raksturs, peefawinadams toš ahra eespaigus, kas winam radneeziski, un ištumdams ahra toš, kas trauzè šchà rakstura weenibu, tà peenahšs tahds brihdis ari wišai tautai. Kà latweešchu garš šahka šajust daku no wahzu kulturās par šew nepec-mehrojamu un šahka atšwabinatees no winas pahrmehrigà eespaiga, tà winšch drihš ween ištutis ari to, kas freewu kulturà winam ir šwešchs un pretejs. Waj nemeers ar freewu školu un školas inspekziju naw jau šchà laikmeta sihme? Un kà išttrahdajās Brihwsemneeks, Waldemars un Barons wahzu un freewu kulturai zauri, lihds atrada pašchi šewi un latwiškās ihpatnejās špehjas šewi, tà tapdami par pamat-akmena ližejeem latwiškai kulturai, tà radisees weenmehrwairak tahdu wihru, kas išaugs ahra no mahžekla gadeem un taps pašchi par zekla rahditajeem un mahžitajeem ziteem. Tagad wehl dauds kas no wahzu un wehl wairak no freewu kulturās duš muhšju tautà kà nedsihws un leeks, ir nefams apkahrt kà mironis Kad tas latweef buhš pahrlatwiškoojees, tad sihmesees ari uš wišju to Aukseka wahrdi: „Kas rahdijās muhšchigi miris, tas tautibà atšsihwot šahk!“

Es esmu pahrleezinats, ka šcho laikmetu pee-

redēs wehl tagadejā paaudse. Warbuht nebuhs wehl pagahjuschi diwdesmit gadi, kad Latweeschu tauta buhs atraduse pate ņewi un atfinuse ņawas ihpatnejas gara ņpehjas. Tad stahwēs ņawa krahschaumā tas muhsu tautiņtās apņinas poņms, un Latweetis buhs lepns, par Latweeti buht, newis aij ņpihtibas waj aij ņchehluma par taulas tukņchumu un par to, ņa wina tik nenosihtmiga, bet pilns tās tizibas, ņa Latweeschos, tāpat ņa katrā zitā tautā, ir ņawas ihpatnejas ņpehjas, ņas daris ņawu darbu kulturās attihņtibā.

Schi laikmeta atnahņņhana naw atkariga no tam, waj Latweescheem ir trihs lauschu ņchiras ween, waj tņchetras. Par ņewi ņaprotams: jo leelaka ir daschadiba tautas dņihwē, jo daschadakas un kuplakas ir ari tās gara ņpehjas, ņas wina iskopjas. Tadehl politiki lai kopj ween tahlak ņawu politiku, mehņ buhsim pateizigi par katru lihuma stuhriti, ņo wini atkaros druhmai gahrņchaj preekņch jauna ņehjuma... Scha laikmeta atnahņņhanu newiņkawēs ari ņozialdemokrati: zit ilgi wina ņirds buhs mehma? Bet kad ta ņahņs runat, tad wina newarēs zitadi: tai buhs jarunā latņs wiņki tadehl, ņa ari wina dņihņlās rit latwiņkas aņinis, lai ari wineem ilgi wehl buhs japuhlas un jamaldas, lihdi wina latwiņlā daba buhu pahrlatwiņkojuse toņ ņweņchos eespaibus, ņurs wehrgi wehl wini ir. Schis jaunais tautiņkai-laikmets nebuhs ņaiņtits nedņ ar ahreju organisa. ziju, ar ahrejām teeņibam, ar ahreju diņziplinu.. wispahrigi: wiņs ahrejais ir tika gara-ņpehku

tjdaumala. Tautiskā ihpatniba newar parahditees zitur, tā tikai tur, kur darbojas tautas dwehsele, winas pšichistee spēhki: religijā, tikumbā, mahtslā. Wijs ahrejais zilwekus šadala un šchiro, wijs garigais winus beedro. Un kad šahs darbotees šchee muhsu tautas garigee spēhki šawā ihpatnibā, tad winus pašihš par tahdeem, kas šnauđa wisur Latweescha firdi, weenalga, waj šchi firds puksteja sem baltās westes, waj sem silās bluhšes un šweedrainā krekla...

Kad buhs atnahzis šchis jaunais tautiskās apšinas laikmets, kura rihta-šahrtums jau aust pahr muhsu dšimteni, tad mehš pareisaki warešim apšpreest šawas tautas šenakos un tagadejos darbineekus un winu darba nošihmi. Tad mehš atšahrtišim, ka pirmais tautiskās apšinas laikmets un wina darbineeki wareja strahdat un strahdaja tikai preešchdarbus muhsu tautas ihpatnibu iskopšchanai; tee nodedšinaja — tā šafot — tikai lihđumu, kurā lai šehtu to šehflu, kas wareja rastees un breest tikai Latweescha firdi. Šchis lihđumneeka darbs bija gruhts, prasija daudš šweedru un upuru, bet winšch bij jadara. Lai muhschiga pateiziba šcheem lihđumneekem! Bet mehš newaram muhscham buht tikai lihđumneeki... mums jaeet tahlak.

Un tad šahs strahdat ari muhsu kosmopolitu un šozialistu firdis kā kalmu eserā nogrimušchais tautibas šwans... tik teescham, ka wini naw beš eedšimtam juhtam un tik teescham, ka zilweks

nemar muhscham palikt tikai tā skolneeks un mahzeklis.

Tadeht firsniga pateiziba muhsu zēla taišitajeem; kluša peemina teem, kam bij japagurst un jakriht gruhā zihā, bet mehs eesim meerigi un drošchi pretim jaunās tautiskās apšinas laikmetam: tahdās apšinas laikmetam, kas sin un gaida, ka ari Latweeschu tauta drihs teiks to jauno wahrdu, ko war teikt tikai wina ween un zits neweens.

Andr. Needra.

A. Needra kà politikis.

1. Attēezibā uš Latweešchu nazonalo kustibu.

Kà lasitajeem jau sinams, A. Needra šchi gada Sinibu Komisijas masaras šapulzēs uš-
stahjās ar preekšlahjumu, kuram wiņšch bija
dewis ušrakstu „Latweešchu tautiškās
apsinas pahweidošchanās“. A.
Needra ir wišeem pašihstams kà kreetns draudses
mahžitajs, kà labs beletrists un dsejneeks. Bet
šchoreiš wiņšch bij dewees uš politišku
lauku, un tur wiņam notikuse noschelojama iš-
šlihdeschana. Šchis preekšnesums apstiprinaja
wezo peedsihwojumu, ka dsejneeks waj mahk-
šlineeks nefad naw labs politikis. Winos
walda juhtu un dsejas waj mahkšlas pašaule,
un wineem naw to dahwanu, kas špehj bej aīs-
raušchanās no juhtam ar pašchawaldišchanos
un škaidru prahtu šaprašt un iškirt pa-
šaules leelos politiškos jautajumus, kuri ir loti
šarešchgiti un kuru šaknes šneedsas dšiki zilwezes
wehšturē. Pat daschahrt peedsihwots, ka taišni
jo leelaks kas ir šawā mahkšlā waj dsejā — jo
wahjaks tas ir politikā. Naw škanu mahkšlā
leelaka genija par Richardu Wagneru; bet zik
nesapratigs un aplams bij wiņi mehginajums

eejauttees politikā pa 1848. un 1849. gadu
Bahzu revoluzijas laiku.

Ar A. Needras dsejneeka waj mahkslineeka
dwehselei isskaidrojas ta zitadi noscheļojamā pa-
rahdiba, kura taijni zaur wina tagadejo preekšč-
nesumu nahkusi pee gaismas, proti, ka winam
politikā naw wajadfigās i s t u r i b a s. Winam
naw ta dwehseles stipruma, kas nelaujas šatrizi-
natees zaur ilgaku nesekmibu, kas nemet leetas
pee malas, kad pahri gadu darbiba naw at-
nesusi zeretās šekmes. 1905. gadā A. Needra
pats zihnijās pret sozjaldemokratisko wirseenu un
aisttahweja to pašchu leetu, kà „Rigas Awise“.
Un tagad winsch šcho zihnu nopeļ? Kadestk tā?
Kad Needra ar šaweem raksteem pret sozjal-
demokratisko kustibu atduhrās uš nesaprašchanu
maldinatā un šamulfinatā tautā un pahris gados
neredseja eewehrojamas šekmes, winsch, kà tagad
redšams, peekušis, waj šahzis domat, ka mal-
dijees. Ar tām pakahpenišām tautas gara labo-
šchanās šihmem, kuras mums atnesis pehdejais
laiks, winam nepeetizis. Nepazeetigi winsch gri-
bejis ahtru peekrišchanu ar leelu tautas šajuš-
mibu. Tik tahdā dšihwot winam patizis.
Aisttahwet nepopularu, kaut ari pareišu leetu,
weenu gadu pehz otra, bes isskata, zif ahtri ta
ušwarēs, tas nebij pehz wina dsejneeka mihsstās
dabas. Dsejneeka waj mahksleneeka dwehselei
wajaga peekrišchanas, wajaga applausu; zitadi
ta issfamist. Bet tautiskās leetas aisttahwetaju
zihna preekšč tautas ijdseedeschanas no launās

faites, fura to pahrnehmuse, zihva, pee furas
U. Needra pats 1905. gadā peedalijās, naw is-
karojama pahri gados un, wīnu peefopjot, us
tautas applauseem jagaida ilgaks laiks.

Tragiski preekšč U. Needras buhs tas, ka
wīnšč ar jawnu jauno politisko isweidoščanos
nebuht nepanahks karsti wehletas popularitates.
Mums šcheet, wīnšč tagad noschedees starp
diweem kreshleem. No wezās tautiskās leetas
aistahwetajeem wīnšč atščkihrees, un sozjal-
demokrati wīnu nepeenems. Un tahda jauna
tautiska leeta, par furas praweeti U. Needra
šawā preekšnesumā usstahjees, nefad nenahks,
jo wīnas naw. Wijs, ko U. Needra šludinajis
par jaunu tautisko apšinu, ir ta pate wezu
wezā, no furas U. Needra tagad atšazijees.
Preekšč wīna noschedlojomi ir ari tas, ka
wīnšč naw gaidijis masakais wehl weenu
gadu. Wehz weena gada, kā paredsams, tautas
atšwabinaščanās no reibona un atgreesčanās
pee nazionalās idejas buhs jau tik tahlu, ka ari
masitizigeem nefahdas šchaubas wairs newarēs
buht. Tad jau škaidraki buhs redsams, ka ne-
wis ta no U. Needras eeteiktā peekahpščanās
un klaniščanās sozjaldemokratijas preekščā pa-
lihdsj pee tautas politiskās iswejelosčanās, bet
taišni tas stingrais, nelokamais wiršeens, kahdu
pret rewoluzionarismu un sozjaldemokratiju pee-
fopj „Rigas Awise“ un „Tautas partija“.
Gadu wehlaš U. Needra drošči ween ne-
buhtu turejis augščmineto preekšnesumu. Bet

pirms mehš tahlat ūpreešam, apluhkošim
fiškāki, ko Ū. Needra teizis. Wišupirms wina
domas par Latweešchu naziōnalo jeb tauti-
tiško kustiibu.

* * *

Ū. Needra apgalwo, ka ta Latweešchu na-
ziōnā jeb tautiškā kustiiba, kas eesahkās
ar Waldemaru, tagad esot išbeigusees; winas
šafne esot nowihtuse. Wina esot zehlušes no
tam, ka Latweešchem toreis truhzis mantas,
išglihtibas un teešibu, un wini tahdas gribeju-
šchi eeguht. Tagad šchis mehrkis esot šafneegts,
un tadehl kustiibai bijis jabeidsas. Tas ir
Needras preešchnešuma pirmās dakas kodols.
Tas ir tas pamats, uš kura wišch tahlat zet
wišus šawus apgalwojumus un šlehdseenus.
Bet šchis pamats ir greišs un lihds ar to ša-
bruht wiša uš wina mahšfliigi zeltā ehla. Lat-
weešchu tautiškā kustiiba gribeja netik ap-
gahdat Latweešcheem mantu, išglihtibu un tee-
šibas, bet ari gribeja Latweešchus no kahdas
šemakas ka hrtas pahrwehrst par tautu,
gribeja modinat winu agrakās Latweešchu
ka hrtas apšinas weetā tautišku apšinu
un galwenais: pazelt Latweešchu
tautibu kulturelā šinā, lai
wina tiktū godata lihdsigi
zitām kulturās tautam. Šchis
mehrkis nebuht wehl naw šafneegts.
Latweešchu tautiba nebuht wehl naw ša-

šneegufi peenahzigos kulturelos augstumus. Wina zitu tantu pulkā nebuht wehl nebauda kulturās tautas zeenišchanu; ja, wina aij wezeem aiššpreedumeem pat wehl neteef tik augsti wehr-teta, zif tas pehz winas jau tagad šašneegtà kulturelā pakahpeena peenahktos. *Uri pašchu Latweešchu naziōnālā apšina* wehl nebuht naw wišur peenahzigi stipra. Wehl wiši *Latweešchi pašchi* peenahzigi nezeeni šawu tautibu. Urweenu wehl daudsi no teem labpraht pahreet zitās tautibās. Preešch tam, lai apgalwotu, ka *Latweešchu tautiskā kustiiba* jau šašneegufi šawus mehrkus, un ka *Latweešcheem tautiskā šinā* nebuhtu wairs pehz ka zenstees, wajag waj nu šhis kustibas šaturu nepašiht, waj dšihwot šantašijas walsti un ne teeschamibā. Taišni zaur to, ka tautiskai kustibai bijušchi šinami panahkumi, wina palikufi stipraka un ne wahjaka. *Latweešchi* tagad ar daudš leelaku šparu dšenas pehz ta, kas teem tautiskā šinā wehl truhkt, nekā tas bij pirmajā tautiskā laikmetā, preešch kura *M. Needra* tik stipri šajuhšminajās. Tee, kas minetā laikmetā lihdsšihwojušchi, šin, ka *Latweešchu tautiskā kustiiba* tagad ir šint-kahrt stipraka, nekā wina bij toreiš, kad tik atšewišchkas peršonas waj grupas preešch tās šajuhšminajās un leelais wairums waj nu bija weenalšjigs, waj kustiibā mekleja tik materielus labumus, waj kahdas kahrtas interešes aištahwešchanu. *Apšina*, ka *Latweešchu tautiskā kustiiba* naw wis tik kahdas šemneeku kahrtas,

gtet ir Latweeschu tautiskā aistahweschana, ir lehnām peeauga.

■ Meedras domas, ka ar kahdu labumu ša-
šneegšchanu mantas, isglichtibas un teesibu sinā
„tautiskai“ kustibai jabeidsas, ir pawisam maldi-
gas. Tad jau pee zitām, pee leelakām, isglicht-
totām un bagatām tautam nazionalai apsinai
un nazionalai kustibai wajasēja pilnigi issust.
Bet mehē redsam taisni otradu parahdibu.
Taisni pagahjušā gadu simteni, kad minetās
tautas stipri peenehmās mantā, isglichtibā un
teesibās, wisur attihstijusēs un usplaukuse na-
zionalā apšina. Kadehl nu Meedra meklē pee
L a t w e e š c e e m isnehmumu no šchi wis-
pahrejā likuma? Mums šchkeet, ka šche
pee U. Meedras (laikam winam pašam to
škaidri neapfinotees) usturejees wezais aisspre-
dums, ka Latweeschi naw pilnteesiga tauta, ka
wini tik drihšt meklet kahdus ahrejus labumus
un ka winu tautiskai kustibai jaapstahjas, zif
drihš tai kahdi mehreni pauahkumi mantas, is-
glichtibas un teesibu sinā. Lai jel U. Meedra
isškaidro, kadehl Latweeschu nazionalai kustibai
jabuht zitadas dabas, nekā pee Wahzeescheem
waj zitām tautam? Kadehl U. Meedra šchai
sinā L a t w e e š c h u tautu usškata pār fo
semafu, masal pilnteesigu? Ka winsch to dara,
to apstiprina ari wina (no mums wehslā pah-
runajamais) apgalwojums, ka ar Lat-
weeschu p i l ņ o n i b a s kustibas aij-
stahweschanu Latweeschu nazionalai kustibai

nahzees tif aisstahwet scho pilsonibu un newis wiſu Latweeſchu tauta. Zitās tautās ir pilsoniba un wehl zitas raibakas ſchkiras, un tur tomehr paſtahw tautiſka apſina, tautiſka kuſtiba, kas aptiver wiſas tautas dalas, un pee Latweeſcheem tas lai nedrihſtetu buht?

U. Needras maldiſchanās ſchaſ leetā pa dalai buhs iſſkaidrojama ar wina nepareiſo pamata uſſklatu: kadehl iſhti tautiſkā jeb nazionalā kuſtiba iſzetotees. Wiſch domā, ka par zehloni tam ir nabadſiba un wehleſchanās panahſt leelaku mantu, iſglihtibu, teeſibas. Wet ſchahda zenschanās nebuht naw atkariga no nazionalas apſinas. To war peefopt ari nazionalos jautajumos weenaldisgs, waj egoiſts. Nazionalā apſina pee tautam zelas no winu atdurſchanās uſ zitām tautam. Namehr tahdas naw, tamehr ari pee pilnigas tautas ar wiſadām ſchkiram nekahda nazionala apſina newar iſzeltees, tapat kā ari paſaulē nebuhtu nazionalas apſinas, ja wiſā paſaulē buhtu tif weena tautiba. Minetā atdurſchanās uſ zitām tautibam modina pee katras tautas ſawas kopibas apſinu, ſawu kopigu intereſchu aisstahweſchanu. Tā tas hijis ari pee Latweeſcheem. Un tā ka ari nahkamibā Latweeſcheem arweenu nahkſees dſihwot zitu tautu pulkā, tad nazionalā jeb tautiſkā apſina un kuſtiba pee Latweeſcheem paſtahwēs weenmehſ.

Repareijs ir ari A. Needras usskats, it fà
Latweeschu tautiskà kustiba buhtu eesahfufes aij
lihdšzeetibas pret apspeesto tautu. (Tà-
pat A. Needra grib isskaidrot ari šozialde-
mokratijs iszelschanos ar „lihdšzeetibu“
pret strahdneekem). Šchis usskats isaudsis ij
ta greisà aristokratijsma, kahds attihstas wisās
semēs, kur sozjalās atteezibas naw normalas,
jeb kur augstakās šchiras pahraf pazehluschās
pahf semakām. Tur katru šoli preešch semako
waj masturigo šchiru uslabošchanas uskata par
kahdu „aij lihdšzeetibas“ pašneegtu šchehlastibas
dahwanu, par furu, protams, peenahfas pa-
teiziba. A. Needra usaudsis semē, kas pahf-
pildita aristokratiskeem aijspreedumeem, un tadehl
newilot daschus tahdus usnehmis šewi, fà pee-
mehram usskatu, ka šoli preešch masturigas un
maj isglihtotas tautas dakas ir kahda labdariba.
Latweeschu nazionalai kustibai šchi greisà aristo-
kratijsma nekad naw bijis. Šchis kustibas pee-
fopeji naw domajuschy, ka dara tautai kahdu
šchehlastibu, ka tee rihkojas aij lihdšzeetibas.
Wini šawu darbu darijuschy fà weenfahrschu
peenahfumu, apšinadamees par Lat-
weeschu tautas lozekkeem. Aisstahwedami
Latweeschu nazionalo leetu un ruhpedamees
pazelt Latweeschu tautibas stahwofli un godu,
tee strahdajuschy preešch wisēm Lat-
weeschu tautas lozekkeem un tà tad ari pašchi
preešch šewis. Nekad wini naw štatijuschees
us masaf attihstitām tautas masam no augšchas,

itkà ar fajuhthu, ka teem pasneedj kahdas dahwanas. Tà tad no A. Needras usstahdita lihdjzeetibas teoriya pawisam atmetama. (Waj tai labaks pamats atteezibà uj sozialdemokrateem, par to ari schaubamees). Un ja Latweeschu tautiskà kustiiba naw zehlusjes „aij lihdjzeetibas“, tad winai ari nebij jabeidjas, kad domatee lihdjzeetibas zehloni pehz A. Needras apgalwojuma issuduschij

Domadams, ka Latweeschu tautiskà kustiiba tagad buhtu tif kahda pilsonikas schkiras kustiiba, A. Needra laikam tizis maldinats zaur to, ka pehdejos gados tautiskas kustiibas galwenà ruhpe bijusi Latweeschu pilsonibas attihstiba. Tà tautiskai kustiibai weenà waj otrà laikà war buht kahds galwenais usdewums. Birnaja laikmetà tautiskà kustiiba wiswairaf nodarbojäs ar semneeku wajadsibam, ar agrarjautajumu, ar semneeku paschwaldibas teefibam un lihdjigeem. Bet zaur to kustiiba nebuht nesauđeja jawu nazionalo raksturu, tapat kà wina to naw saudejusi tagad, kad winai wiswairaf wehriba bij japeegreesch Latweeschu pilsonibas nodibinaschanai. Zij drihs ta buhs panahkta, nahks rinda ziteem swarigeem jautajumeem, bet nefad netweens no teem neaisnems wisu kustiibu, kuras mehrkis arween buhs wifas Latweeschu tautas pazelschana.

Pehdeja laikà, kà sinams, muhsu sozialdemokrati un ziti radikali pastahwigi klaigajuschi,

ka Latvešču tautiskā leeta esot beigta, ka ta esot nowezojusēs u. t. t. Leekas, ka šchi pastahwigā kļaiģaschana ari buhs darijusi uš N. Needru sinamu eespaidu. Ta no wina puses tad bijusi sinama wajadsiba. Ja nepraschu un leekulu bars ko brehz un apgalwo, tam taf nebuhs darit uš mums zita eespaيدا, kà tif isaižinat nizinoschu pawihpsnaschanu. N. Needra, leekas, peeschkir schim radikalam baram pahrschiletu nosihm'. Utteezibā uš to mehš tif waram atkahrtot tos no Ž. Weinberga par N. Needras preekšnesumu Sinibu komisijas šapulžē teiktos wahrduš: Latvešču tautiskās leetas pretineeki weltigi špahrdisēes pret tautisko dseloni.

II. Utteezibā uš sozieldemokratiju.

N. Needra šawā Sinibu komisijas wasaras šapulžē turetā preekšnesumā par „Latweeschu tautiskās apšinas pahroweidoschanoš“ issaka ari šawas domas par sozieldemokratiju, un par to zihau, kahdu pret to wed „Riģas Awise“ un Latweeschu Tautas partija. To, ko Needra šazijis par „Riģas Awisi“, Weinbergi un Tautas partiju, mehš pahrunasim zitu reisi. Tagad apluhšosim N. Needras isteiktās domas par Latweeschu sozieldemokratiju.

Winas ihsumā ir šefoščas:

No wezās, tagad nowihtuschās tautiskās ap=

finas saknes esot isauguschas divas jaunās at-
wases: pirmā esot sozjaldemokratija,
un otrā — „Rīgas Awiše“ un Tautas
partija, „Weinberga kopša un lai-
stīta“. Sozjaldemokratu sājumsma esot rada senai
Tautlatweeschu sājumsmai, no kuras bij zehlusēs
pirmā tautiskā kustība. Starpība starp tām esot
tikai tā, ka Tautlatweeschu kustība zeh-
lusees aīs lihdszēetibas pret wīsu tautu,
gribedama palihdset wīsi tautai, un turpretim
sozjaldemokratu kustība esot zehlusees
aīs lihdszēetibas uī maso brahli, gribeda-
ma ušlabot strahdneeku likteni. Sozjaldemokrati
esot ihsti Latweeschi ar tautisku sājuhtu, ar ihstu
tautisku Latweeschu firdi, kas puštot preešch tās
paschas dsimtenes laukeem un mescheem. Wīnus
nedrihstot išlehgē iš Latweeschu tautas, kā to
darot Weinbergs; wīni esot Latweeschu tautas
dala un pee tam tahda, kurai esot ideali zenteeni,
palihdset strahdneekēem waj masajeem brahleem,
kahdu pretpušei neesot. Latweeschu sozjaldemo-
kratu kustība esot zehlusees newis zaur ahreju
eedwēsumu. bet zaur mineteem idealeem zentee-
neem. Tahdi ideali zilwēki esot bijušchi tee jau-
nekli, kas tagad ahrsēmē ehdot behdu: masi, waj
kas no Sibirijas laukeem ar teem wehjeem sūh-
tot labas deenas dsimtenei, waj kas kluši snau-
schot dsimtenes smiltis, kā apmaldijees behrns,
kas noguris un aismidjis mahtes flehpi. Un
šchos idealos zilwēkus apkarojot Weinbergs,
„Rīgas Awiše“ un Tautas partija.

Tiktahk A. Needras spreedums par Latweeschu sozialdemokrateem. Par to nu mums jāsaka dašči wahrdi.

Šchim spreedumam ir weens uskrihtošs leels truhkums: Needra to ne ar ko nemo-tiwè. Wiņš tif apgalwo, ka Latweeschu sozialdemokrati esot goda wiři, bet to ar it neko nepeerahda! Wiņš iškaka šawas subjektivas juhtas, kuru zehlonis, protams, nesinams. Wiņš pašneedi mums ne faktus, bet dsejneeka dsejoli. Kad grib nopeetni spreest par Latweeschu sozialdemokratiju, tad jarihkojas zītadi. Tad wišpirms jāispehta diwas leetas: pirmkahrt sozialdemokratu programma, un oirkahrt tee darbi, kahdus wiņi pee mums paštrahdajušči. Tif tad warešim nahkt pee objektivas pateesibas. Pa šcho zelu štaigadami nu mehš nahkam pee pilnigi zītada spreeduma nekā A. Needra.

Ko nu sozialdemokrati grib pehz šawas programās? Wišupirms tee grib, ka tahdu zilweku nebuhtu, kahds A. Needra. Weena no sozialdemokratu pamata pašibam ir: nost ar mahzītajeem, nost ar bašnizu, nost ar tizibu! Waj šči pašiba pateesi nahkt „mašajam brahlim“ par šwehtibu? Sozialdemokratu tahlaka pašiba ir: nost ar wezo tikumibu, nost ar laulibu, lai dšihwo brihwà-mihlestiba! Waj šči pašiba nenowed pee tikumiškās šabojaschanas un rakstura panihšchanas, un waj tee

ir „masà brahla“ draugi, kas wiau pataisa
glehwo un nespehzigu, nahkt us preekschu un
pazeltees muhsu tagadejās kulturas apstahklos?
Tad jo swariga sozialdemokratu prasiba ir:
no st ar priw atih pa schumu, lai dsihwo
wispahreja mantas dalischana! Waj A. Needra
schis idejas isplatischanu pee Latweescheem ee-
rauga par swehtigu? Waj nezeenischana pret
priw atihpa schumu neisaudsinaja sozialdemokratu
pulkā ekspropriatorus, dedsinatajus un lihdsigus?
Un tad sozialdemokratijas tahlaka prasiba ir:
no st ar tautibu! Sozialdemokratija neat-
sijht nekahdas tautibas. Wina ir internazionala
un winai weenalga, waj Schihds, waj Latweetis.
Tadeht Schihdu elements sozialdemokratija ari,
spehle til leelu lomu, jo Schihdi ir internazio-
nali, un wisa sozialdemokratija arweenu wairat
iskuhnojas par Schihdu rikojumu. Sozial-
demokratija tadeht ir dabiska Latweeschu tautisko
zenteenu pretineeze. Scho pretestibu Latweeschu
sozialdemokrati til beeschi usswehruschhi, ka gruhti
saprotais, ka A. Needra Latweeschu sozialde-
mokratos grib atrast Latweeschu tautiskās
leetas peekopecjus, kureem esot „Latweescha“ firds?
Leekas, ka A. Needram par „Latweeschu tautu“
wehl ir wezlaifu usskats, pehz kura „Latweeschi“
bij semakā kahrta, un wiis, kas pazehlees aug-
staki, wairs naw Latweetis! Bet tad jau Needra
nemas nesaprot „tautiskās“ kustibas satoru.
Beidsot sozialdemokrati nonahkt pee wifas
tagad pasta hwo schas kahrtibas

un wiſu wezo kulturalas pamatu apgahſchanas. Tagadejas indiwi-
duelās brihwibas weetā wini
wiſus grib pataiſit par walſts
wehrgeem, wiſus eeſlodſit ſo-
zialdemokratiſka darba namā,
kurā katru grib peefpeest pee ſinama darba un
winam par to dot baribu un apgehrbu, tā ari
lihdſigi rihtote:s laulibas un gimenes ſinā. Ta
ir kahtiba, kura, ja ta waretu paſtahwet, pahri
augumos iſnihzinatu kulturu un noſpeestu tautu
meſchonibā un panihſchanā. Un tā ka nekad
wiſas tautas nepeekritis ſozialdemokratiſkai
paſaules kahtibai, tad tās tautas, kuras pirmās
to peenemtu, ari pirmās panihſktu un tiſtu no
zitām kaſpinatas.

Tā tā ſchee ſozialdemokratijas noluhki un
zenteeni naw jauni, tad, protams, tee ari A.
Keedram bijuſchi ſinami, un tadeht jo wairaf
jabrihnas, ka wiuſch ſchos zenteenus, kas taf ir
ſozialdemokratiſkās mahzibas kodols, naw atſinis
par kaitigeem un no Latweeſchu tautas iſdſena-
meem. Katrs pa hrleezinats ſozialdemokrats
grib minetos ſozialdemokratiſkos mehrkus, un
taiſni tos, kuri rihtojas aiſ pahrleezi-
bas, A. Keedra grib ſlawet. Pahrleezinats
ſozialdemokrats aiſ tautiſkeem aprehſineem gan
uſ kaħdu laiku war ſlehpt ſawus gala mehrkus,
bet nekad wiuſch no teem neatteiſjees. Sozial-
demokrateem war gan buht daſchi lihdſſkrehjeji,
kureem naw minetās pahrleezibas, bet kuri teem

peebeedrojas ar egoistigeem personiſkeem noluh-
teem; bet tahdus, ſinams, N. Needra naw gri-
bejis ſlawet.

Bet lai nu buhtu ar ſozialdemokratu „pro-
gramu“ kà bijis; wairak no ſwara ir ſozial-
demokratu darbi, jo ſchee jau war no pro-
gramas atſchkirtees un buht par pirmeho labaki.
Par katru partiju jaſpreeſch newis pehz tar, fo
wina ar muti runajuſe waj ſolijuſe, bet pehz
teem darbeem, kahdus ta paſtrahdajuſe,
pehz teem augleem, kahdus winas rihziba
atnejuſe tautai. Schaſt ſinà nu muhſu rewoluzio-
naràs kuſtibas laifi dod mums wajadſigo gaiſmu.
Wiſs leelais negods, kahdà „Latweeſchu“ wahrds
tika eegruhſtis minetâ laifâ, wiſi tee nahwes
ſpreedumi un ſodu eſſpedizijas, wiſi ſchee meefas
ſodi, zeeetumu un katorgas ſodi, mahju nodedſi-
naſchana un neſkaitamu gimenu iſpoſtiſchana ir
Latweeſchu ſozialdemokratu
„lihdszeetibas“ anglis. Toreiſ
Latweeſchi netif Kreewijâ, bet ari daudj zitâs
jemês tika paſiſtami kà leeli banku aplaupitaji
un zitadi eſſpropriatori; un zitu tautibu pee-
derigi wiſur ſahka no Latweeſcheem atrautees,
un tahdeem, peemehram, weetâs wairs nedot.
Latweeſchu ſozialdemokrati tai laifâ ſaſchahwa,
waj ſadedſinaja Reisara bildeſ, iſrihloja nekahr-
tibas un waras darbus pee deemkalpojumeem,
kad tanis iſdarija aiſluhgumus preeſch Reisara;
Latweeſchu ſozialdemokrati ſludinaja ſawâs pro-
klamazijas Reisara nogahſchana un republikas

dibinaschanu. Latweeschu sozialdemokrati wisu jawu politiku pamatoja us terrorisma, us politiskam slepkawibam un wajaschanu. Wini nogalinaja mahzitajus, waj pastrahdaja pee teem waras darbus, kad tee negribesa ispildit winu prasibas. Wini tapat nogalinaja waj mehginaja nogalinat daudj zitus Latweeschus (un tahdu daudj wairat nekã Wahzeeschu), kuri winu politikai nepeekrita. Wini dedsinaja waj islaupija muischas un zitus turigafus eedsihwotajus un to paschu jau gribeja sahlt darit ar turigakeem semneeku jaimneekem, kad wehl laika atsteidsas soda ekspedizijas un tos isglahba. Un kur neisdarija laupijumus, tur jaimneezibas ispostija, waj jatrizinaja zaur kalpu un strahdneeku uskudischanu pret winu jaimneekem waj darba dewejeem, zaur kuhdischanu us pahrsiphletam prasibam waj streikeem, nemas nebelhadami, kahda postã un ruhktumã wini zaur to eedsina ari paschus strahdneekus. Lai usturetu un stiprinatu few partiju, sozialdemokrati ar wisnegehligakeem meleem pastahwigi puhlejuschees un puhlas usmusinat Latweeschu strahdneekus pret Latweeschu pilsoncem, jazelt weenu schkiru pret oturu, un zaur to ispostit Latweeschu tautas weenibu un eeschkigo spehku. Un tam wisam klahit sozialdemokratija wehl moraliski sabojajusi weenu jaunã paandses daku, un scho darbu turpina wehl tagad.

Waj tad wis tas no A. Needras jau aismirsts, kad winsch Latweeschu sozialdemokratus

tagad tehlo pawisam zitadi, nekà tee pateefibà
ir un ir bijuschi? Waj schee sozjaldemokratu
darbi gan isskaidrojami ar „lihdjszetibu“ pret
maso brahli? Tam jau runà pretim wiši kusti-
bas laika peedsihwojumi. Newis strahdneeku
stahwokka uslaboschana bija sprausta par mehrki,
bet politiska walsts apgah-
schana, poliitiska rewoluzija. Do
sozjaldemokrati paschi klaji isteiza. Wini ja-
rihoja newis ekonomiskus, bet politi-
tikus strahdneeku streikus, tas ir: wini us-
musinaja strahdneekus un gruhda tos truhkumà
un postà, lai zaur to tik jazeltu leelakas jukas
un weizinatu walsts apgahschanu. Ar scho pa-
schu noluhku ari laukstrahdneeki tika dsihiti u
besmehrenam prasibam un jukam. Newis „ais
lihdjszetibas“ sozjaldemokratischee wadoni tà rih-
kojas, — preeksh „lihdjszetibas“ wineem ari
nebija deesgan stipra eemesla, jo laukstrahdneeku
stahwoklis tolait nebuht nebija tik slifts, ka tas
buhtu speedis us rewoluziju; nè, wini kalpoja
tik saweem godkahrigeem egoistigeem no-
luhkeem: spehlet politisku lomu, iskarot
jew politisku stahwokli. Preeksh tam wini pah-
galwigi un neschehligi gruhda strahdneekus un
masos brahkus postà, lika isleet winu afinis un
ispostit daudj jaunu sakofschnu dsihwi. Dai zel
M. Needra nemaldina sewi un zitus, kad winsch
ar dsejneeka sajuhsmibu tur mekle zehlus, pasch-
aisleedstigus molivus, fur tahdu naw bijis.
Dai mehš tà waretu tikt maldinati, preeksh

tam mums ſchee wihri un ſchee laifi ir pahraf tuwu.

Pats no ſewis ſaprotams, ka ſchaſs juku laifos daschs jauneklis ar labeem zenteeneem wareja nomalditees ſozialdemokratu lehgeri un lihds ar teem zeest. Ra ſinams, daudsi Latweeſchi uſ laukeem no ſozialdemokrateem tifuſchi maldinati zaur to, ka pehdejee, ſlehpdami ſawus iſtios gala noluhkus, ſawam ſarihkotam dumpim apmetuſchi kahdu tautiſku apsegu, runadami, ka zihua eſot nazonala un eet ſtarp Latweeſcheem un Wahzeefcheem. Zaur ſcheem meleem wini eewilkufchi poſta daudj ihfredſigus zilwekus. Ta tad kriticuſcho upuru ſtarpâ war gan buht ari kahds kreetns jauneklis. Bet tas tad naw hijis ſozialdemokrats, un tif zaur pahipratumu eekluwis ſozialdemokratu pulkos. Taiſni ſcheem upureem wajadſeja jo ſtipri uſbudinat A. Needru pret ſozialiſtu wiltneekem; bet par leelu brihnumu mehſ redſam, ka no ſcheem ſozialdemokratu negehligas wilſchanas upureem A. Needra wehl ſmel krahjas preeſch ſozialdemokratu leetas iſpuſchkoſchanas! Bet lai jel A. Needra neidealife kara teesu upuru leelo wairumu, kas bij ſlepkawas, ekſpropriatori un warmahkas.

No wiſa A. Needras ſpreeduma mehſ redſam, ka wiſch faktiſki kuſtibas laudim ſtahwejis loti tahlu un toz nemas naw paſinis waj ſapratis. Zitadi winam wajadſetu ſinat, ka wiſi godigee jaunekli, kas zaur maldifchanos toreif

noklusušchi sozjaldemokratu pulkā un pahrdsihwojušchi kustibas laikmetu, tagad ar ihgnumu atraujas no sozjaldemokratijas un to bahrgi nošoda. Tee sozjaldemokratiskos wadonus tehlo wawisam zītadi, nekā to dara dsejneeks Needra, fursch no scheem wadoneem no pašcha pēdsihwojumeem nekā nesin.

Zitā laikā, kad Latweeschi wehl nebij tīz tahtu nahtušchi pee atsihschanas kā tagad, augschminetais Needras sprcedums buhtu warejis atnest loti nelabas šetas. Tas buhtu warejis eedwehst sozjaldemokratiskai kustibai jaunus spēhtus, radīt jaunus peekritejus; jo kadeht gan lai nepeebedrojas partijai, kura teef tehlotā tīz jaukāš krahsās? Par laimi sozjaldemokratija tagad pee Latweescheem jau uš ilgu laiku ispehlejuše jauw lomu. Wina lihdsinajas lihkim, kuru weltigi nopuhlejas galwaniset. Pa tumšu un šlehpdamees sem ziteem karogeem wina wehl kahdu laiku war wilkt jauw ekfistenzi, un samaitat daschus jaunās audses peederigos, ij postot teem tapat dsihwi, kā teem rewoluzijas laikā bojā gahjuscheem; bet par nopeetnu parahdibu Latweeschu dsihwe ta wairs newar palikt.

3. Attēzibā uš „Rigas Awisi”
un Tautas partiju.

Pehz A. Needras usskata no wezās nowihtušchās Latweeschu tautiskās apsinās šafnes is-

augušķas divas atvases, weena sozials= demokratija un otra, kas sefot un seefdot „Rigas Awise” un Tautas partija, „Weinberga kopta un laistita”. Tam pretim mehš diwi agrakos apzerejumos pasfai= drojuschi, ka wezā tautiskās apfinas šafne pee Latweescheem nebuht naw nowihtusi, un ka sozialsdemokratija pee Latweescheem naw Latweeschu tautiskās apfinas peekopeja, bet ir tai šwešcha un naidiga. Tagad nu apluhkosim to, ko Needra šazijis par domato otru atwasi no „nowihtu= šķās” tautiskās šafnes, t. i. par „Rigas Awisi” un Tautas partiju.

U. Needra apgalwo, ka „Rigas Awise” un Tautas partija aistahwot newis Latweeschu tautiskō leetu, bet tīfai Latweeschu pil= ņonibu. Tapat kā sozialsdemokrati zihnotees par strahdneeku teesibam, tā „R. Awise” un Tautas partija (kuru weetā U. Needra ih= šuma labad beeschi šafa tīf „Weinbergs”) zihnotees preekšč pilņonu teesibam. Ubi esot šķkiru aistahwetaji. Pehz U. Needras domam Weinbergs nepareisi usskatot šawu zihnu preekšč „pilņonibaš” par Latweeschu tautiskū jeb nazionalu leetu. Tad jau sozialsdemo= krati ar tahdu pat teesibu warot šazit, ka wi nu zihna preekšč strahdneeku šķķiras esot nazio= nala leeta. Ja pehz Weinberga domam „tautai” wajagot pastahwet ij daschadām šķķiram, un tadehl pilsonu šķķira esot preekšč „tautas” wajadsiga, tad tapat preekšč tautas wajadsiga

esot ari strahdneeku schkira, un zihna preesich schis schkiras stiprinaschanas taf esot ne masaf „tautiska“. Bet Weinbergs ta nedomajot; winsch sozialdemokratus isflehd sot is Latweeschu tautas. Ja Latweeschu sozialisti negribot dsihwot satizigi ar Latweeschu pilsonem, tad Weinbergim wini wairs neesot „Latweeschi“. Tad Wahzu pilsoni Latweetim stahwot tuwafi, nekà Latweeschu strahdneeki. Tà tad ta esot skaidra schkiru zihna, ko wedot „Rigas Awise“ un Tautas partija, un newis tautiska zihna.

Cekams mehš referejam tahlaf par A. Needras polemiku pret Weinbergi un „Rigas Awisi“, mehš te gribam pasfaidrot leelo kluhdishanos, kahda A. Needram gadijuses wina sche atstahstitos flehdseenos.

A. Needras maldishanas zekas no weenas wina pamata kluhdas: winam „sozialdemokrati“ un „strahdneeki“ ir weens un tas pats, ta ka winsch beeschi leeto weenu no scheem wahrdeem otra weeta. Winsch doma, ka katram, kas grib aistahwet „strahdneeka“ intereses, jakuht „sozialdemokratam“ un ka tas, kas ir pret sozialdemokratiju, zaur to ari strahdneeku pretineeks. Un ta ka „Rigas Awise“ apkaro „sozialdemokratiju“, tad wina A. Needras azis apkaro ari „strahdneekus“. Tas ir pawisam kluhdains usskats, kas runa pretim peedsihwojumeem wisas semes. Anglija un Amerika ilgus laikus pee strahdneekem nemas

nebij sozjaldemokratijas un tomehr Angku strahdneeku interesēs bija wisstipraki aistahwetās. Daudz zītās semēs strahdneeku leelakā daka atkal atrahwusēs no sozjaldemokratijas. Pee Latweešchu strahdneekzem sozjaldemokratiskā ideja ir pawisam nedabiska un aplama, un winai šche naw nekahdas nahkamibas. Latweešchu strahdneeku leelu leelais wairakums zensčas uš augšchu, lai tiktū pee mantas un labaka stahwotka, kamehr sozjaldemokratiskē wadoni grib noturet wišus strahdneekus winu aprobešhotā strahdneeku šchkirā, lai wineem, wado-
neem, buhtu armija, kas palihdsetu wineem špehlet lomu un šasneegt šawus godkahrigos noluhkus. Kaut gan wiši strahdneeki tik weegli newar pazeltees, bet Latweešchu strahdneeki zaur šawu leelaku inteligenzi un isturibu to eespehj. Tik zaur maldinašchanu, kamehr leeta wehl nepasihtama, Latweešchu strahdneeki wareja tikt aishwkinati sem sozjaldemokratu wadibas; bet winu dabiskās interesēs tik pilnigi išchkirās no sozjaldemokratiskēem mehrkeem, ka taisni sozjaldemokrati pee Latweešcheem ir strahdneeku wisstiktakee aistahwetaji, pat ja tee nerihkotos ar politiskās šaswehrestibas, terorisma un rewoluzijas lihdsjekkeem. Taisnitee, kuras N. Needra grib nostahdit par Latweešchu strahdneeku pretineekēem, tas ir, Latweešchu pilsonibas aistahwetaji (kā N. Needra tos šauz), ir Latweešchu strahdneeku labakee draugi, jo tee grib Latweešchu strahdneekus

wilft uš augšchu pilsonibā. Latweeschu pilsonibas leelais wairakums ir tik kā strahdneeku wezakee brahki un preekštetschi. Wini ecmihdijuschi teku, pa kuru ziteem strahdneekem tahlak jastaigā. Latweeschu pilsoniba ir ta, kura wairak par wiseem ziteem pastahwigi palihdsēs pee strahdneeku pazelschanas. War rastees pretejas ekonomiskās interesēs starp strahdneekem un fabrikanteem, bet starp Latweeschu strahdneekem un Latweeschu pilsonibu wispahrigi newar un nedrihtst buht nekahdas intereschu starpibas. Tadeht Latweeschu tautiskās leetas peefriteji ir tikpat Latweeschu pilsonibas, kā Latweeschu strahdneeku aistahwetaji un nekad tee naw weduschi zihnu preeksch kahdas weenas šchiras. No A. Needras schai sinā „Rigas Awisei“ un Tautas partijai isfazitais pahrmētums tadeht ir pawisam netaisns un nepamatots. Weenigi pret sozialdemokratiju ir greesusēs winau zihna, bet nekad ne pret strahdneekem.

Bet ari neatkarigi no Latweeschu strahdneeku ahrejo apstahllu uslaboschanas, kahdu teem weenigi war dot Latweeschu pilsoniskā atihstiba, ari winau eekšheidā garigā dšihwe weenigi sche war atrast apmeerinaschanu. Sozialdemokratiskā kustiba isposta strahdneekem wisus no wezās kulturās raditos idealus, un rada teem spaidoschu schuatomosferu. Strahdneeks, kas soziodemokratijai nopeetni peekehrees, ir atteizees no tautas un tehwijas un no wisa, ko schee jehgumi

rada zilwefa dwehjelê. Un tà ka sozialdemokratiskà leeta nefad newar uswaret, tad wiſi winai nestee upuri ir vilnigi weltigi un aplami. Latweeschu strahdneeka galwenà laimes un labflahjibas prasiba tadehſ ir atſwabinaſchana no sozialdemokratijas.

Katram te weegli noprotams, zif nepareija ir sozialdemokratu un Tautas partijas zenteenu blakus nostihdiſchana par ſchkiru zenteeneem. Weenigi sozialdemokratija ussprauduse ſchkiru zihnas karogu, atklahti karodama pret Latweeschu pilsonibu, kamehr nedſ tautiskee, nedſ pilsoniskee zenteeni nekàd naw ſludinajuſchi waj gribejuſchi strahdneeku ſchkiras apkaroſchanu. Sewiſchki „Rigas Uwiſe“ un Tautas partija paſtahwigi aiſſtahwejuſe wiſu Latweeschu ſchkiru kopejàs nazionalàs intereſes, un wiſes laikos, kà ari prahti leelajà publi nemaldijàs un neſchaubijàs, arweenu praſijuse pulzinaſchanos ſem nazionaleem un newis ſem ſchkiru karogeem. Leekas, it kà A. Needra nemas nebuhtu laſijis nedſ „Rigas Uwiſes“, nedſ referatus par Tautas partijas ſapulzem. Zitadi winſch ſinatu, ka taiſni Latweeschu tautiskeem zenteeneem paſtahwigi bijis mehrkis, maſinat ſchkiru plaiſmu un ſchkiru zihnu.

Kà wiſi ziti A. Needras apgalwojumi, tà nepareisſ ir ari tas, ka Latweeschu Tautas partijai un „Rigas Uwiſei“ Wahzu pilſonis ſtahwot tuwaki, nekà Latweeschu

strahdneeks. U. Needra te sihmejas us kompromisu pee Rigas wehleschanam, kurâ winsch cerauga Latweeschu un Wahzu pilsonu sabeedroschanos us schkiru zihnu pret Latweeschu strahdneekem! Tahda rakstura kompromisam nefad naw bijis un newar buht. Neds Latweeschu, neds Wahzu wehletaji, kas kompromisu noslehguishi, naw atfazijuschees no sawam nazionalam prasibam waj no sawas nozionalas leetas aisstahweschanas, un taisni us nazionala un weenigi nazionala pamata farunas tifa westas un weenoschanas tifa panahkta. Latweeschu preekischstahwu zentens bijpazelt Latweeschu stahwokli Rigâ, paplaschinat Latweeschu dalibu pee paschwaldibas un newis iskarot tahdu pilsonibas schkiru zihnu pret proletariatu. No tahdas schkiru zihnas sche ari newareja buht runa, jo „strahdneeku“ skaitis pilsehtas wehletaju pulkâ pawisam neezigs. Kompromisa noluhks bija tik, pehz eespehjas islihdinat nazionalo plaismu un nazionalâ naida turpinaschanu zaur katras tautibas dabisko teefibu eewehroschanu. Ka zeretâ islihdinaschana wehl naw pilnigi panahkta un ka aalikuse sinama starpiba starp teoriju un praktiku, tas nebuht nepahrgrosa kompromisa pamata ideju. Tâ tad wijs, ko U. Needra runâ par Latweeschu pilsonu beedroschanos ar Wahzu pilsonem us schkiru zihnu, tik taisni runâ pretim wiseem apstahleem, ka jaschaubas, waj U. Needra pawisam ar usmanibu selojis atteezigeem notifu-

meem un wišam, kas par teem bij rakstīts „Ri-
gas Ņwiše“.

Savā polemikā pret „Riņas Ņwiši“ un
Tautas partiju A. Needra, protams, naw ais-
miršis it ņewiški apluhkot ari minetās awi'es
waditaju un partijas preekšneeku Wein-
bergi. Par to wiņš raksta ņekošči:

„Weinbergis ir mums wislabakais politikis,
bet wišlīstakais praweetis. Ņr prahtu, ar ņawu
plašču isglihtibu un leelo peedsihwojumu krah-
jumu wiņš loti ņmalki un asprahtigi ustwer un
apšwer tautas ahrejos apstahklus; bet ar ņirdi,
ar juhtam wiņš pawišam naw ņpehjiņš nojaust
tautas eekšhejos, pšichisko ņpehklus. Tat ņinā
wiņš wilzeenu pa wilzeenam lihdsinas Pobedo-
nošzewam: ta pate apbrihnojama neatlaidiba un
darba ņpehja, tās paščas plaščās ņinaščanas,
aša kā tehrauda asmens logika, ta pate weenpu-
ņigi konstruktivā domaščana un — ta pate tau-
tas pšichisko ņpehju neiņjuščana. Bet politikis
newar istikt, neenehmis ņawos aprehķinos ari
tautas garigās kustiabas. Ģenehma ari Pobedo-
nošzewis ņawas grandiošās politikas pamata
wilzeenos taiņni garigos motivus: weena waloda,
weena tiziba, weens Ķars kā patriotiņma mehrķis.
Bet kā wiņš tos isweda dšihwē? Polizija,
ščandamerija un teša gaħdaja par tizibas
weenibu, abas pirmās par patriotiņmu, un ņkolās
polizejas wcetu ispildija inspektors... No gari-
geem ņpehķeem redset tikai ahrejo parahdibu un
wiņus wadit ar ahrejeem lihdsķeem, ta bij

Pobedonoszewa rakstura un darba tragika, un ņchi pati tragika ņelo ari Weinbergim tã ehna. Ja runa eet par baņnizu, kuras eefņejeais ņpehks tatschu wiņos laikos ir bijis un buhņs religija, tad Weinbergs domã tifikai par baņnizas un draudņes ņatwerņmi, ja runa eet par tikumibu, kuras dņinejs un wilzejs ņpehks tatschu meklejams tautas dwehņeles raditos waj uņnemtos tikumijkos idealos, tad Weinbergs pirmã kahrtã domã par diņziplinu, un kad runã par tautibu un tautu, tad wiņņch garã ņkata daņchadu kauņņchu ņchkiru ņakopojumu par w e e n u konstrukziju, — es neuņdroņņinos te leetot to wahrdu „organizms“; ņchim ņchkiru ņakopojumam ņawuņkahrt peeder daņchas teefibas, uņ kuru paplaņņinaņchãnu ja-dņenas; bet kas ņcho ņchkiru konstrukzijas ņaņkanu trauzẽ, tas ir tautas naidneeks, tas nepeeder pee tautas.“

Tiktahl A. Needras ņpezialã kritika par Weinbergi. Gribam par to ņche iņņazit kaħdas peefihmes.

Dņirdot to, ko A. Needra ņcheit teizis par Weinbergi tã „politiki“ un tã „praweeti“, waj atkal Weinberga ņalihdņinajumu ar „P o b e d o n o ņ z e w u“, newikot jadomã uņ Wahzu dņejneeka teikumu: „kur je h g u m u peetruhņņt, tur ihņtã laikã eerodas kaħds wahrds“. Tã te A. Needra ņpehlẽ ar „wahrdeem“, kureem naw wajadņigã ņatura. ņchkiroņchãna ņtarp „politiki“ un „praweeti“ naw labi ņaprotama. Neweens newar buht labs politifku leetu pratejs, ja wiņņch ne-

spehji nojehgt nenowehrsčhamàs sekas nahkamibâ. Bet kâ wišžauri, tã ari sčhajã finã N. Needra nepasneeds nekahdus peerahdijumus sawam apgalwojumam, nekahdus tuwakus paslaidrojumus, kahdã finã Weinberga domas par muhsu politisfeem notifumeem un winu sešam buhtu israhdi-juščàs par maldigam. Tadehl mums sčhai finã naw nefa ko atspehktot. Kur un kã N. Needra atradis lihdsibu starp Weinbergi un „Bobedonoszewu“, tas paleef pawisam nesaprotams, jo wišš, ko winsch peewed par Bobedonoszewa tehloščanu, nebuht nesaslan ar Weinberga apstahfeem. Bobedonoszewš, kã Needra pats apstiprina, aisstahwejis sawus zenteenus ar poliziju, administraciju un teesam; bet Weinbergim sčhai finã nekahdas waras us peespeesčanu naw bijis. Weinbergš sawu leetu aisstahwejis weenigi ar garigeem, moralisfeem lihdselkeem, ar raksteem un runam un Latweeschu sabeedribas lihdsdarbibu. Neweena teesja, neweena eestahde, neweena polizija naw nedš Weinberga, nedš „Rigas Awisess“, nedš Latweeschu Tautas partijas dehl ari kustinajusti tik pirkstu. Ko Waldiba darijusi, to wina darijusi sawu un walstskahrtibas intereschu un wajadsibu dehl. Tik wihrs, kas muhsu politiskai dsihwei stahw attahlu un nemas nesaprot to masčhineriju, kura to kustina, war spreest žitadi.

Wišš, ko N. Needra tahlak šaka, šalihdsinadams Weinbergi ar Bobedonoszewu, proti, ka

Weinbergs aistahwot tif a h r e j o f o r m u un ne š a t u r u, aistahwot peemehram tif dižiplinu un ne tikumibu, aistahwot tif basnizas ahreju organizacija, bet ne pašču religiju u. t. t., ir rif t u k š a š f r a h j e s, furàm naw ne masakà realà pamata. Sawam atteezigam apgalwojumam atbalstu A. Needra newar atrast n e w e e n à Weinberga rakstā, neweenā wina runatā wahrdā. A. Needra te pilnigi isdomajis kahdu ž i t u Weinbergi, pret furu tas šchauj šawas bultas.

A. Needra apgalwo, ka Weinbergs gan ar p r a h t u mahkot apšwehrt tautas a h r e j o s apstahklus, bet wiņsch nespehjt ar š i r d i, ar j u h t a m nojaušt tautas e e k š e j o s pšichiskos špehkus. Kadehl Needra tà špreešch, to wiņsch nemotiwè; wiņsch tif praša, lai tam tiz. Bet leeta ir ta, ka newis W e i n b e r g s nespehj nojaušt tautas eekšhejos pšichiskos špehkus, bet gan N e e d r a nespehj nojaušt politišku raksturu ihpašhibas. Wiņsch kriht tai pašchā kluhdō, kà wiši mihtšifirdigi dsejneeki, ka wineem „politikis“ rehgojas kà kahds aufšts, bessirdigs radijums, tadehl ka tas nezeesch wahjibu, ka tas nezeesch padošchanos glehwuligām juhtam un nesapraigām aplamām tautas kaišlibam, bet praša pašchawaldišchanos un špehku. A. Needra atrod juhtas tif tur, kur tās nemahl šawaldit, kur tam lauj pilnigu walu pār wešelu prahtu. Ka kahds waretu buht „politikis“ beš tautas

„eefſchejo pſichifto ſpehku“ nojautas, — ſchis domas war modinat tik pawihppinaſchanu.

Sawâ ſimpatijâ ar wahjibu un juhtelibu A. Needra ir ihſts wezlaiķu Latweetis. Bet winſch naw pamanijis un nepamana to „p a h r w e i d o ſ c h a n o ſ“, kaſ pehdejōs laikoſ pee Latweeſcheem ſahkuſēs, bet kura nebuht neatteezas uĵ „tautiſko apſinu“. Œhi pahrweidoſchanâs atteezas uĵ tautas rakſturu. No wezâ mihtſt-ſchaulainâ glehwula Latweetis tagad paſaules ſtraumē un zihnâ attihſtas par ſtingru rakſturu, kaſ zeeni ſpehku un eenihſt katru wahjibu. Lai A. Needra ſchaj kuſtibai peegreeſch wehribu, un winſch pahrleezinafe ſ, ka Weinbergs daudſ tuwafi ſtahw Latweeſchu tautas tagadejai „pſichei“, nekâ Needra, kaſ ſawu uſſkatu ſinâ wehl ir wezlaiķu zilweſs.

Atleef wehl ſazit kaħdus wahrduſ par A. Needras nahkamibas praweetojumu tautiſkâs apſinas leetâ.

IV. Tautiſkâs attihſtibas nahkamibas praweetojumſ.

Sawa preeſchneſuma pehdejâ datâ A. Needra iſſaka ſawas domas par Latweeſchu tautiſko attihſtibu nahkamibâ. Wezâ tautiſkâ apſina gan eſot iſnihkuſi, ſaka Needra, bet iſaugſchot kaħda jauna. Senaſ Latweeſchi eſot uſauguſchi waj nu ſem wahzeetibaſ, waj ſem Kreewu buhſchanas eeſpaideem. Weena datâ tadeht wilkuſi uĵ reetumu un otra

us austrumu, jo neweena^r dala neefot eefſchigi pahrstrahda juſi eeguhto wahziſkumu waj kreewiſkumu. Zaur to Latweeſchu ſabeedribâ eſot iſzehluſchâs juſas, plaiſma, ſawſtarpeja neſapraſchana. Nahkamibâ nu Latweeſchi ſagremoſchot eeguhto wahziſkumu un kreewiſkumu un nota iſſtrahdaſchot iſhtu jaunu Latweeſchu tautiſku apſinu. Tas notiſſchot wehlafais kahdos 20 gados.

Œchi Needras iſteiktâ ideja, ka Latweeſchi to no ſweſchâm tautibam uſnemto wehl naw pilnigi ſagremojuſchi, un ka wini lihds ar Wahzu waj Kreewu kulturu peenehmuschi dauds greiſu uſſkату waj aiſſpreedumu, ſas labi neſaſtan ar Latweeſchu apſtahkleem un tautas dabu, naw jauna. Wina iſteikta un plaſchafi motiweta jau gadu deſmiteem atpakaſ. Ja Needra par ſcho leetu gribeja runat, winam wajaſeja plaſchafi iſſkaidrot, eefſch kam ihpaſchi paſtahw ſweſcho kulturâs elementu nepahſtrahdaſchana latwiſkumâ un kâ ſchi pahſtrahdaſchana weizinama waj paahtrinama? Bet to mums Needras preeſſchneſums nedewa. Winſch tit atfahrtoja paſiſtamo pateſibu, ka wiſs ſweſchais pee Latweeſcheem wehl naw pahſtrahdats, un praweetoja, ka ſchi pahſtrahdaſchana nahkamibâ, 20 gados, notiſſchot pate no ſewis! Tas preeſſch ſchi preeſſchmeta bij druſtu pa maſ un it neka nepaſkaidroja.

Wina minetâ ideja pee tam palifa wehl neſkaidraka zaur to, ka winſch tuhliſt pa dakai

pats ſew runaja pretim. Wiſch teiza, ka wezàs Latweeſchu tautiſkàs apſinas modinataji, Waldemars, Barons un Brihwjemneeks, eſot gan bijuſchi ſagremojuſchi eeguhto wahziſtumu un freewiſkumu, pahrſtrahdadami to iſhtà latwiſkumà. Tadehl wineem ari wiſas Latweeſchu partijas eſot ſtahwejuſchas tuwu, tos ſautdamas par ſawejeem. Bet zaur to A. Needra taſ pilnigi apſtiprina, ka wezà Latweeſchu tautiſkà apſina ir pilnigi ta pate, kà wina paregotà ja un à apſina, jo par pehdejàs rafſturiſko ihpaſchibu A. Needra noſtahdija to ſweſcho kulturàs elementu pahrſtrahdaſchanu latwiſkumà, kaſdu wiſch teizàs jau atradis pee wezàs tautiſkàs apſinas modinatajcem Walde-mara, Barona un Brihwjemneeka. Te ir neiſlihdſinarna pretruna wiſà A. Needras pamata idejâ. Ja ſcheem tautiſkàs apſinas modinatajcem bijis tas leelais eeſpaids, kaſdu A. Needra pats atſihſt, tad taſ pats no ſewis ſaprotams, ka ſchi wezà tautiſkà apſina attihſtijusès taſ no wineem peekoſtâ pareiſâ garâ. Pee tam iſkats apſtahkku paſinejs labi ſin, ka ne maſaſ par ſcheem trim mineteem ari wiſi ziti tautiſkas apſinas modinataji un aiſſtahwetaji B. Dihrikiſ, Kronwalds, Muſekliſ, Pumpurs, Kr. Kalniſch un tas leelais pulks wehl dſihwo, furus negribam te peeminet, bij ſagremojuſchi ſweſchos kulturàs elementus. Maſakais naw eemeſla, ſtarp wineem un teem trim A. Needras mineteem ſchai ſinâ darit kaſdu ſtarpibu. Tâ tad Needra pats

atkal atšpehkojis ſawu aifrahdijumu, ka wezà
 Latweeſchu tautiſkà apſina firguſe ar ſweſčas
 kulturās neſagre moſchanu un ka jaunà buhſchot
 zitada! Wiſu ſcho jautajumu Needra naw pa-
 reiſi ſapratis. Pateefiba ir ta, ka ſweſcho kulturās
 elementu pahſtrahdaſchana iſtā l a t w i ſ k u m ā
 pee wiſeem tautiſkas apſinas waditajecm bijuſe
 deeſgan peeteekoſcha, bet ka wiſpahrigi Latweeſchu
 ſ a b e e d r i b ā, kà jau no mums augſchā
 ſazits, palizis daudſ kas nepahſtrahdats. Bet
 ſchāi ſinā apſtaſkli paſtahwigi labojuſcheez, un
 newis palikuſchi launaki. Latweeſchu tautiſkà ap-
 ſina ar katru gadu palikuſe pilnigaka, bagatafa
 un paſtahwigaka. Pats no ſewis ſaprotams, ka
 wina ari taiſ no Needras aifrahditos nahkoſchos
 20 gados paliks wehl kuplaka; bet taſ wiſs
 a t t i h ſ t a ſ n o t ā ſ p a ſ c h a ſ w e z ā ſ
 ſ a k n e ſ un naw nekahda jauna
 k u ſ t i b a, kà to Needra tagad grib eeſtaſtit.

W. Needra maldas ari tai ſinā, ka wiſſch
 par Latweeſchu eeſſchejo juku zehloni eerauga
 weenas dakas uſaugſchanu ſem W a h z u kulturās
 un otras uſaugſchanu ſem K r e e w u kulturās
 eeſpaideem. Jau no paſcheem pirmeem Latweeſchu
 tautiſkās apſinas atmoſchanās laiſeem pee tās
 nodarbojās a b u ſcho kulturu audſekni, tikpat
 tahdi, kas bij nahkuſchi no Wahzu, kà no Kreewu
 augſtikolam. Schi daſchadiba wiſkus nebuht ne-
 ſaſſaldija. Neds Wahzu, neds Kreewu kulturās
 eeſpaidi nekaweja neweenu, kopigi un ween-
 prahტიги ſtrahdat pee Latweeſchu naziōnālās lee-

tas. Turpretim mehš gan redsejušchi, ka starp weenas un tās paščas augstskolas audsekneem, kas ušaugušchi sem weenas un tās paščas kulturās eespaideem, išauguščas pilnigi naidigas grupas. Tà tad daščhadu kulturu eespaidi newar buht juku zehloni. Ja A. Meedra drušku buhtu apskatijees Latweešču šadšihwè, wišč buhtu redsejis, ka sinamas grupas no daščdaščhadàm augstskolam daudš zeeščaki turas kopà, nekà tas beeschi redsams pee weenas un tās paščas augstskolas audsekneem. Tas, kas pehdejà laikà šewišchi jauno audsi škalbijis, ir dašchi šoziali apstahkli kopà ar šwešcheem polištškeem eespaideem, furi išaudsinaja pee Latweešcheem kosmopolitišku šoziališmu un furi nahza tikpat no Wahzu, kà no Kreewu pušes.

Tà tad A. Meedras pirmais ištšaidrojums par domatàs jaunàs tautiškàs apšinas pamateem išrahbijees par nepareišu. Par šchis jaunàs apšinas otru šakni A. Meedra nostahda šawahštàs wežàs Latweešču gara mantas, wežàs tautas dšeesmas, no kuràm išpluhdišhot ištšis latwiškums tautà. Bet tas atkal naw nefas jauns. Šchi wezo gara mantu nošihme jau šen atšihita, un wina darijuše šawu eespaidu uš tautištšo apšinu no pašča šahkuma. War buht, ka šchis ešpaids nahkamibà paliks wehl štšiprats, bet ias jau nepahrgroša kustibas raksturu. Starpiba war buht tik kwantitatiwa, t. i. leela' a waj masaka mehra šinà, bet ne kwalitatiwa, t. i. šawaraktura šinà.

Bet ſchai latwiſſſas tautiſkās apſinas ſatnei tomehr nedrihſſtam peeſchkiert pahripihletu noſihmi, kà to dara U. Needra. Tahdas wezas gara mantas ir tiſ weens no daudſeem tautiſſas kulturās faktoreem, bet nebuht weenigais. Kas daudſ maſ eepaſinees ar zitu tautu kulturās wehſturi, tas ſin, ka ir wehl daudſ, daudſ zitu ſwarigaku faktoru. Peeſchkiertams wezàm tautas dſeeſmam pahraſ leelu noſihmi, U. Needra turpretim pawiſam nezeenà tur zitus faktorus, kurreem ſchimbrihſham Latweeſchu tautiſſas attihſtibas ſinà daudſ leelaka noſihme. Tà wiſſſch peemehram it nekahdu ſwaru nepeeleeſ tai daſchhadow ſchkiertu un grupu iſaugſchanai pee Latweeſcheem, kuras apſihmejam ar wahrdu pilſoniba un kura pahriwehrtuſe Latweeſchus no kahdas ſemakas kahrtas par iſhtu t a u t u, pataiſidama wiinu dſihwi kuplu un daudſpuſigu. Weenigi ſchi Latweeſchu iſaugſchana par tautu radijuſe pamatu Latweeſchu nazionalas kulturās uſplauſchanai; ja nebuhtu tàs, tad ar wiſàm wezàm gara mantam Latweeſchi tautiſſas apſinas un kulturās ſinà buhtu wehl turpmakus gadu ſimtenus palikuſchi uſ ſawa wezà ſemà ſtahwoſka, uſ kahda wiini, neluhkojot uſ ſawàm tautas dſeeſmam, jau bij atraduſchees daſchus agrakus gadu ſimtenus. Un tomehr Needra pret Latweeſchu pilſoniſkeem zenteeneem iſturas ar ſinamu nezeeniſchanu waj nelabwehlibu. Wiſſſch ſafa, ka Latweeſchu j a u n à s n a z i o n a l à s k u l t u r a s l a i k m e t a a t n a h k ſ c h a n a

esot pilnigi neatkariga no tam, zif Latweeschem ir lauschu schkiras. „Politiki“ jau warot, ja gribot, tahdu schkiru audsinaschanu koht, bet ta esot blafus leeta. Jaunajam tautiskam laikmetam ahrejas organizazijas un teesibas neesot no swara! Tihri brihnums, ka Needra pats naw sazutis, ka winsch ar scho sawu teoriju runa pretim wisam, ko pasauke lihds schim peedsihwojuse.

Zehloni tam mehš atrodam tai aisspreeduma pilna usskata, tahdu N. Needra usnehmis pret Latweeschu tautibu no Baltijas Wahzu šabeedribas, sem kuras kulturas eespaida winsch usaudsis. Ne bes eemesla Needra pats sazutis, ka daudsi Latweeschi wehl neesot pilnigi pahstrahdajuschi sewi usnemto wahziskumu. Tas pa dakai atteezas ari us winu paschu. Mums jau agraka raksta nahzas aifrahdit us šafni, tahda meklejama Needras teorijai, ka tautisku zenteenu kustinataji rihkojuschees aij lihdszeetibas un schehlastibas. Schi šafne bij greisais aristokratisms, kas Baltija isaudsis atteeziba pret semakam schkiram, par kuram zitas juhtas it ka besgaligi augsti. Schis wezais usskats bij tam pretim, ka „Latweeschi“ paleef kas augstaks. Lai wini paleef godigi semneeki un strahdneeki, un lasa sawas tautas dseefmas, bet lai nedoma pazeltees soziala šina. Tahds bij agrakais Wahzu šabeedribas usskats, un ja Latweetis ar tahdu stahwokli apmeerinajās, Wahzu šabeedriba pat wareja šajuhšminatees preekšch Latweeschu attih-

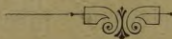
stibas, kulturas un tautas dzeesmam. Un šchis pats usskats, to mehš redsejam, pahrwalda ari Needru, ko winsch pats warbuht neapsinas. Winsch eeradis us latweetibu skatitees no augschas, pret kuru japarahda lihdszeetiba un schelastiba. Schi pascha augstuma un labdaribas apsina protams teef trauzeta, kad blafus pazekas Latweeschu pilsoniskas schkiras, kuram wairs schelastibas newajag, bet kuras prasa zeenischanu. Tas issfaidro, kadeht Needra ar tif leelu nezeenischanu un nelabwehlibu skatas us Latweeschu pilsonisko kustibu.

Latweeschu nahschas tautiskas apsinas tehloshana N. Needra beidsot apgalwo, ka Latweeschu sozialdemokrati ari palikschot par Latweeschu tautiskas leetas peekritejeem, ka minu firdis schischot strahdat ka kalnu esera nogrimuschais tautibas swans. Ja Needra to ta saprastu, ka sozialdemokratija pee Latweescheem issudis, tad jau winsch buhtu apstiprinajis tif to, ko mehš jau daudskahrt issfaidrojuschu, proti, ka sozialdemokratiskai leetai pee Latweescheem naw nahkamibas, un ka Latweeschi, kas aismaldijuschees waj aishwinati sozialdemokratija, wehlat no tas atratisees un atgreesisees pee nazionalas leetas. Bet tas pilnigi runa pretim N. Needras pret „Nigas Awisi“ un Weinbergi isteiktam pahrmetumam, ka tee isslehdsot sozialdemokratus ij Latweeschu tautas, ko Needra atrada par nepareisu. Winsch isteiza domas, ka Latweetis ari sozialdemokratis buhdams warot buht Lat-

weeschu tautiskās leetas aistahwetajs, to mehs, protams, atsinuschi par leelu maldišchanos. Tā tad Needra aistahw ideju, ka Latweeschu sozjaldemokrats ari kà tahds warot islihgt waj tikt sameerinats ar Latweeschu tautisko leetu. Šchaj sinā mehs plaščaku pašaidrojumu weetā gribam tik atstahstit kahdu legendu.

Reis tahlu no zilwekeem dšitā tukšnešt dšihwoja šwehts weentulis, kas deenam un naktim publejās isdibinat, kà waretu pašauli atšwabinat no launuma, behdām un wišas nelaimes. Wišč beidsot isdabuja, ka wiša posta zehlonis ir šah-tana atkriščhana no Deewa. Tik zaur to launums un grehti ar šlimibam un nahwi nahkuschichi pašaulē. Ja nu isdotoš šahšanu ar Deemu atkal sameerinat, tad tak wišai nelaimē pašaulē wajadsetu beigtees! Preezišs, ka atra-dis zilwezes glahbščhanas lihdsjekli, šwehtais weentulis apnehmās bej kameščhanās kertees pee sameerinasčhanas darba. Wišupirms wišč dewās pee Deewa un zehla Tam šawu nodomu preeščhā. Deems, tā wišč pašaidroja, tak nedrihtstot muhščhigi dušmotees. Winam esot japarahda šehlastiba pret grehžineeku, kas atgreestoš, un ja šahšans nahktu nosčehlodams šawu atkriščhanu, tad Deewam buhtu tas jausnem šawu engetu starpā. Wišč, weentulis, šahšanu peerunaščhot pee atgreesčhanās. Lehnprahšigi isklaufijees weentuli, tas Kungs teiza: „Tu weltigi nopuhlešees; bet ja šahšans pateest atgreesčas un nosčehlo šawu atkriščhanu,

Es tam gribu peedot". . . Laimigs, ka pus darba jau padarits, svehtais weentulis nu steigšchus usmekleja šahtanu. Tur wiensch šahtanam šahka tehlot wina šenako jauko dšihwi debesu šposchumâ un lihšmibâ pee engekeem un šal h= dšinat to ar wina tagadejo likteni. Ar šawu dedšigo, juhšmu pilno runu wiensch tà cekustinaja šahtanu, ka pehdejam bira ašaras kâ dširnawu akmeni. Un kad svehtais weentulis beidsot pašinoja, ka išlihgums ar Deewu panahšamis zaur wiinu nomešchanos zelos, — šahtans atbildeja: „Labi, es ešmu meerâ!“ — Svehtais weentulis usgawileja. Tâ tad nu reis pašaule tiks laimiga! Wiensch šaposa šahtanu, stahtees Deewa preekšchâ, un dewâs ar to zelâ. Kad tee tuwojâs tam Kungam, weentulis teiza: „Brihdis ir klah, te ir Deews tas Kungs; es tew palihdšechu: kritišim abi zelos un išlihgšimees. peedošchanu!“ „Ko,“ eebrehzâs nelabais, „Wiensch Deews tas Kungs? Es lai krihtu zelos? Preekšchâ Wina, kas man padarijis tik daudz launa? Tu gan tik ihšu laiku eši skolâ bijis! Tâ tas nebij šaprasts. Wina m jakriht zelos manâ preekšchâ; Wina m japeeluhdšas manis; tad warbuht es Wina m atstahšchu wina paradisi.“ Un ellišķi eekleegdamees šahšans aišlaidâs, atstahdams pašihštamo sehweu šmatu. Rabaga weentulis stahweja šatreekts. „Tu negribeji rizet,“ šazija tas Kungs; „nu tu pats redseji.“



**Domas par Needras teikumu: „Wein-
bergs ir mums wislabakais politikis, bet
wisfliktakais praweetis“.**

(No Latveeschu mahzitaja).

Praweescheem Deews daschfahrt ir lahwis
skatitees pahri par daudj gadu 100-eem un
1000-eem, lifdams to sludinat tautai, ko wina
apfsaidrotais gars bij redsejis. Tã mehš lasam
praweescha Esajas grahm. 53. nodalã aprakstītu
Jesuz Kristus zeeschanu un paaugstinaschanu tik
gaischeem wahrdeem, it kã kad rakstītajs to buhtu
neween garã skatījis, bet pat meesas azim pee-
redsejis, — it kã kad winšch aprakstītu pagahju-
šchus notikumus un newis tahdus, furu pee-
pildišchanas sagaidama pehz gadu simteneem. Un
praweetis Jahnis sawã parahdišchanas grahmata
mums tehlo notikumus, uš furu peepildišchanos
zilwezei nahksees gaidit neween gadu tuhstoschus,
bet warbuhjt gadu miljonus.

Needras fgs nu sawã preeschlafijumã sazi-
dams, ka Weinbergim truhstot praweescha gara,
droschi ween naw domajis šcho ahrfahrtigo ap-
gaismoschanu, ar ko Deews apweltījis sewischos
laikos retus zilwekus, laudams teem garã skatit
pat muhschibas lectas. Bet par „praweescheem“
beeschi sauz ari tos, kas paregojuschi notikumus,
furu isweidoschanas par ihstenibu jo drihs bij

ſagaidama, — ſagaidama pehz maſ mehneſcheem, gadeem jeb gadu deſmiteem. Winau gaiſchàs azis nowehroja toreifejo tagadni un pat bej kahdas ahrfahrtejaſ apgaiſmoſchanaſ no augſcheeneſ tee wareja paſludinat, kaſ tautai ſagaidamaſ nah-
fotnè. —

Tà, p. p., laſam praweſſcha Eſajaſ graham. 28. nodatà ſchoſ wahrduſ: „Klaufait ta Kunga wahrdu, juhſ mehditaji, kaſ walda par ſcheem Jeruſalemeſ laudim. Juhſ ſakat: mehſ deribu eſam derejuſchi ar nahwi un eſam ſaderejuſcheeſ ar elli; lai ari tahdaſ pahtagas nahf kà pluhdi, tomehr tàſ muhſ neaiſnemſ, jo meluſ eſam likuſchi ſew par patwehrrumu un apakſch wiltibaſ eſam apſlehpufſcheeſ“.

Redſedamaſ tahdu beſdeewibu pee ſawas tau-
taſ — praweetiſ tai bej kahdas ahrfahrtigaſ apgaiſmibaſ no augſcheeneſ wareja paſludinat Deewa duſmibu un ſodu. Wiſſſch to ari dara, rakſtidamaſ tai paſchà, kà ari turpmakà, t. i. 29. nodatà ſchoſ wahrduſ: „Juhſu deriba ar nahwi tapſ iſnihzinata un juhſu lihgumaſ ar elli nepaſtahwèſ. Kad tàſ pahtagas nahf kà pluhdi, tad juhſ no tàſ tapſeet ſamihti. . . Jo gan eſ apmetiſchoſ wiſapfahrt pret tewi un tewi ſpaidiſchu ar kara ſpehku, un uſzeliſchu pret tewi ſkanſteſ. Tad tu tapſi paſemotiſ, tu runaſi iſ ſemeſ un tawa waloda ſkanèſ fluſinam iſ pihiſcheem . . . Juhſ peedſerateeſ, bet ne no wiſna, juhſ ſtreipulojat, bet ne no ſtipra dſehreena . . . Tapehz jumſ wiſa paraſhdiſchana palikuſi kà aiſ-

sehgeletas grahmatas wahrdi. . . Tadehl raugi, es joprojam ar scheem laudim gribu darit brihnischki, — brihnischki un apbrihnojami, ka winu gudrà gudriba isnihks un winu prahtigà sapraschana pasjudis. . .“

Ar scheem wahrdeem praweetis parego besdeewigu darbu sekas, -- un schis posta sekas naw ispalikuschas toreis, kà zitàm reisem. Weenigi tad, ja Israels klausija praweeschu beedinaschannu un atgreesàs no besdeewibas un launeem darbeem, weenigi tad Deews par to apschehlojàs un winu laudseja.

Teikumà „Weinbergs ir mums wisflitakais praweetis“, Needras lgs bes schaubam wahrdu „praweetis“ ir leetojis schahdà schaurakà nosihmè; bet tajà to leetojot, par Weinbergi, man schkeet, ir jafaka, ka winsch labs praweetis.

1905. gadà daudsi bij it kà apreibuschi. Tee bij peedsehrušchees, bet ne no wishna; tee streipukojà, bet ne no stipra dsehreena. Kas wisneem bij ujmetušchees par wadoneem, tee teizàs esot deribu slehguschki ar nesin kahdeem spehsteem, waj pat ar paschu nahwi un elli. Beedri! nekahdi pluhdi un nekahdas pahtagas muhs neaisnems. Plezu pee pleza lifdami dosim pehdejo grubdeenu patwaldibas tronim, kusch jau gahschas! Un apstulbotee schkita troni gahschot, dedsinadami pilis, kas bij jau pilnigi isfludinatàs par paschu ihpaschumu, nogalinadami neween peeauguschus, bet pat behrnus — wispahri zilwekus, kuru rokàs nebij ne wismasafàs ehnas

no patvaldības varas, pahrdehweja laupitajus par esšpropriatoreem un brihwibas karotajeem, bet stingrus peenahkuma ispidbitajus par šlepkawam u. t. t. (p. p. Nitaurē pasta apšargataju, kas noschahwa diwus usbruzejus krona ihpaschumam, pat laifraksti nosauza par šlepkawu un noschautos laupitajus pee apglabaschanas godinaja kà waronus). 1905. gada warmahzibas darbi mums wiseem wehl stahw schausmigā atminā; tapehž buhtu leeki tos te wehl plaschaf tehlot.

Ņewajadsēja nekahdu a h r k a h r t i g u praweescha dahwanu, lai wisu to redšot tautai pašlubinatu drihsumā šagaidamu katastrofu; ja, katastrofa jau pateesibā bij eesahkusees ar augšchmineteem warmahzibas darbeem. Bij gaischi paredšams, ka nahks kara špehks, ja ne no austrumeem, tad no reetrumeem, kas kapās muhsu dehlu meesas un wedis daudsus no teem pee nahwes staba. Dauds bij to, kas schis breešmas it gaischi paredseja, bet tikai reteem bij praweeschu duhscha un praweeschu mihslestiba us šawu tautu, tai šazit škaidros wahršos šcho ruhkto pateesibu. Pee šcheem retajeem peedereja Fr. Weinbergs. „Behž pluhdeem nahks atpluhdi; jo augštaki šazelas revoluzijas wilnis, ja ašaka buhs reakzija“ šchahdus Kasandras šauzeenus mums neša „Rigas Ņwise“ wistrakakā revoluzijas wirpuli. Kaut jel mehš tajos buhtu klausijuschees! Tad muhsu firmām, šalihkuschām mahmutinam tagad nebuhtu tik daudš ašaru

birdinams par dehleem, kas waj nu gulditi preedulaju smiltis, waj ari smof zeetumos.

Droschfirdigajam beedinatajam Weinbergim veebeedrojās ari pats Needra Wehl tagad daschs labs speescham garā wina roku un šakam klusibā tam paldees, dšiki šajustu paldees par beedinajumeem, kas atstaneja no wina luhpam, un daschu labu isglaħba no posta. Schehl mums tikai, ka Needra atstahj šawu zihnas beedri, atstahj to tahdā brihdi, kur zihna nebuht wehl naw iswesta. „Weinbergs ir atstahjis šawu šenako pozīziju; winsch wairs naw wišas tautas, bet tikai pilsonu šchiras aistahwis“ tā šaka Needra. Needras funks! Waj juhs to runajat no sewis, jeb waj Weinberga pretineeki, kas nereti šagrosa Weinberga domas, jums to pamasam eesugerejuschi? Waj neesat lašijuschi „Rigas Awisē“ tos eewadrakstus, is kureem it škaidri iskan jo filta šajuhta preešch rokpelneem, amatneekem un it wišeem tautas šehrdeeneem? Waj netifāt dširdejuschi, zif wihrischkigi Weinbergs pazehla šawu balši generalgubernatora padomē, prasidams pehz reformam. kas lai nahktu par labu wišam tautas šchiram?

Ir taišniba, zeen. Needras fgs, ka Weinbergs wiħzina šawu šobenu wišwairak pret sozjalisteem. Bet waj tad sozjalisti ir jau pee mums pilnigi kapitulejuschi? Tikai šchini gadijeenā waram šahkt prahtot par šaprašchanos ar wineem, par palihdšigas rokas šneegšchanu šchai braħtu šchirai, kas gan neatrodas apškaušchamā

stahwokli, bet deemschehl ari neparahda, ka teem teeſcham ir wehleſchanàs iſ ſawa ſtahwokla iſkluht reiſ ahrâ. Zuhſ, Needras tgs, dſihwojat tautas widû; Zums ir lauts noflauſitees winas firds puſteſchanâ. Ko Zuhſ iur dſirdat? Waj Zuhſ nenojauschat, ka koti leels pulks wehl zere un ilgojas pehz jauneem rewoluzijas wilneem un no ſcheem tee ſagaida neſin kaſdu pawiſam ne-aptweramu labuuu? Waj Zuhſ neſaklauſatees, ka daudſu kruhtis ir wehl weenmehr dſita ſinpa-tija ar ſauzeenu: „Roſt ar burſchujeem (pilso-neem), lai dſihwo proletariats!“? Waj Zuhſ neredſat, ka jaunekli wehl weenmehr mihl ap-wilktees ſilo bluhſi un apſeetees ſarkanu ſchlipſiti, zaur ko tee klufibâ grib ſazit: „pilſon, ſargees! Wehl mehſ neeſam pilnigi aprechſinajuſchees!“? Waj Zuhſ, Needras kungs, neſadſirdat ſauzeenus: „Deewa naw, augſchamzelſchanàs naw, atbildibas muhſchibâ nebuhs, laulibas newajaga, der ritai ehſt, dſert, lihgmotees un wiſpahr koſt meeſu uſ kaſtribam?“ Schee ſauzeeni nahk iſ „winu“ lehgera un tee mums apſihmè wiſbihſtamako weetu uſ zihnas lauka. Turp jaſteidſas kaſtram tautas draugam, kam Deews dewis rokâ eerozi. So ja winu ſauzeeni uſwar, tad nahks breeſmu pluhdi pahr muhſu tautu, daudſ leeliſtaki nekâ tee, kuruſ eſam pahrlaiduſhi pahr ſawâu gal-wam 1905. g. Tapehz nebrihnatees, ka praweetis Weinbergſ to redſedams ſteidſas turp ar ſawu wahrda ſobinu; tapehz nebrihneſimees, ka winam maſ atleek laika eemineetees par maſo brahſtu

likteni un netaisīsim aplamo šlehdseenu, ka Weinbergs šchos pavīšam išlehdšis ii šawas širds. Un ari Šums, Ncedras funks, Deews jau šchuhpoli lihdsi dewis ašo wahrdu šobenu. Apšwerat labi, waj ir teešcham peenahzis laiks, to leetot pret šawu lihdspraweeti Weinbergi; jeb waj nebuhs pareišat to wizinat pret šawas tautas apstulboteem brahkeem, ta Kunga usdewum i šauzot lihds ar šenlaifu praweeti: „Kadehl lai es tewi šchelhloju? Tawi behrni mani atstahj un šwehrè pee ta, kas Deews naw... Kà tee išbarotee ehrjeli tee zelas agri, ikfats šweeds pehz šawa tuwaka šewas. Waj man par šcham leetam tos newajaga peemeflet, šaka tas Kungs?“ (Jerem. 5, 7.—9.). Zaur šchahdu rihzibu, man šchkeet, teef gahdus ari par masa brahla likteni. Šo winšch pats nešina, ka atkahpdamees no Deewa, jeb ari beedrodamees ar Kreewu un zitu tautu destruktiveem elementeem, eet pretim nenoweřschamam postam bej kahdas iřredjes uř šawa štahwofta uřlabošchanu. Bet praweescham tas Jareds, kurf nowedis schis wirseens un wina usdewums nebuht naw, fatrà gadijeena maso brahli gaudit un guht pehz wina applauseem. Lai to dara wiltus praweetchi. Šhtais praweeti² rahdis katram brahlim, lai tas leels waj mas, wina maldišchanos, weenalga, lai tas waj šwilptu, waj applaudetu.

Maša brahla truhkumus reds Weinbergs, redsat Šuhs, reds „kreiřee“ un „labe“, reds fats, kam walejas azis. Bet kad „kreiřee“ to

ſtubina uſ likuma un tikuma atſtaſchānu, uſ nowehrſchanos no Deewa, uſ ſtreikeem un duhres lectoſchānu, tad ihſta praweeſcha peenahkums ir, ſawus brahluſ jo nopeetni brih̄dinat un teem ſazit: brahki, juhſu truhkumi naw nowehrſchami ar duhres ſpehku; kaſaku pahtaga ir ſtipraka par duhri, un ja tu ari iſſlahpſtitos no kaſaka, no Deewa pahtagas tu muhſcham neiſbehgſi. Ar prah̄tu un pazeetibu ir panahkama truhkumu nowehrſchana, — ne ar duhri.

Protama leeta, ka ſchahda waloda naw patihkama uſbudinateem prahteem. Tee ſauks: Noſt ar wiwu, kaſ uſ mums runā ſchahdus wahr̄dus! To ir peedſihwojuſchi wezu laiku praweeſchi, ka tauta teem jo beeſchi greeſa muguru, toſ meta zeētumos, ſchauta un nodewa pat uſ nahwi. Tahda pate atmaſa ir jagaidama ari ſcholaiku praweētim: boikots, airgaſchana, iſkehmoſchana bildēs u. t. t., tā to peedſihwojuſchi Juhs, Needras fgs, Weinbergs un ziti, kaſ palika uſtizigi ſawam praweeſcha uſdewumam. Bet waj zaur ſcheem dubleem praweeſcha wahr̄ds teeſcham top aptraipits? Dubli, to meta Judi uſ wez-laiku praweeſcheem, ir padarijuſchi wiwu wahr̄dus tikai wehl ſpoſchakus. Wehlaſās paaudſes mahzijaſ toſ ſapraſt un zeenit un wiwu wahr̄di mir̄dſēs weenmehr tā ſwaigſnes pee debefim, neſuſdami iſ zilwezes peeminaſ, famehr deenas auſiſ wirs ſemeſ.

Tā ari Juhsu wahr̄da mir̄dsums, zeen. Needras fgs, Weinberga un zitu ſchā laika pra-

weeschu mirdsums nebuht naw aptumšhots zaur teem traipekteem, kas uš Zums mesti. Naw wairs ne zif tablu tee laiki, kur tauta zels grandiosus peemineklus Weinbergim, Zums un wiseem ziteem, kas zihnijuschees un zeetuschi fà ihsti praweeschi. Tifai nepagurstat un netopat šchaubigi, fa Zums tagad wehl truhft leelo pulku peekrišchanas, nesahkat lozitees preešch Baala praweescheem, lai ari wixu špehks isliktos nesin zif leels. Tee ees bojà tapehž, fa wini ir Baala praweeschi. Ihsu laiku wini war west uš tirgus pelawas un tās leelidamees pahrdot par kweescheem, bet reis atdarisees apstulboto pirzeju azis un fà pelawas wehjam ahrdot, tà ari šhee tad judis iš tautas peeminas.

Škirstot pa wezo deribu un grupejot patlaban isteiktās domas ap dajcheem praweeschu wahrdeem, man azis atduhrās ari uš Esajas grahm. 31. nod., kurā praweetis šawu tautu beedina no beedroschanās ar Egipteescheem. Te, fà ari no zitām weetam bišbelē ir redšams, fa praweeschi bijušchi pamahžitaji un labi padoma deweji ari tihri politiskās leetās. Ja tauta un winas waldineeki teem klaufija, tad walsts darišchanas norišinajās labi, ja ne, tad politikas rati gahja greifi. (Tà, p. p., l. Rehn. grahm. pehdeja nodakā lašam, fa 400 wiltus praweeschi dod padomu Akabam un Josawatam, lai ejot farā pret Sihreescheem. Weens no šcheem wiltus praweescheem usleek pat dšelschu ragus un rahda, fà Israeleeschi nobadišhot Sihreeschus. Praweetis

Wikus beedina no fara ussahfichanas, bet winu eemet zeetumâ. Karu ussahf un kaujas isnahkums peerahda, ka Wikus dewis pareisu padomu, jo Sihreeschi sakauj Israeleeschus).

Kahdi ir Weinberga padomi muhsu politiskâs atteezibâs pret zitâm tautam?

Rupat pahrlaistâ Rigas wehleschanu zihnâ ar Wahzeescheem weena dala no muhsjeem usleekas ragus un eet zihnâ ar pretineekcem. Weinbergs beedina no schahdas zihnâs Labat ir zaur kompromisu eeguht weenu treschdalu Rigas domê, nekâ zaur badischanos tift isjweesteem pawisam ahrâ. Behz notikuschâm wehleschanam ruhpiigi teef isskaititas wisu partiju balsis un isnahkums ir: buhtum tomehr pametuschi, ja ari wiiji Latweeschi kopâ buhtum ragus greesuschichi pret Wahzeescheem. Tâ tad Weinbergs skaidri bij paredsejis, ka naw peenahzis ihstais brihdis preesch badischanas ar wineem deht Rigas pahrwaldischanas.

Un eebilstot wehl reis par 1905. gadu, atminefimees, ka tajâ brunojâs dselsu rageem, bisem un braunineem neween weens, waj 400, bet leeli pulki praweeschu un winu peekriteju. Tee zits zitu droschinaja, sazidami: fara spehks ar mums pawisam nebadisees (neschans) un ja winsch to daris, tad mehš to droschi ween pahrspehšim.

Weinbergs nopeetui beedinaja no schahdas ragu greeschanas pret fara spehku; bet apmulfnatee pulki to nosauza par atpakrahpuli un

tautas nodewēju. Tomehr peepildijās tas, ko Weinbergs bij papreekš šludinajis. Kara spēhks nahza un „ragainee“ nosuda tā rihta šalna šauli uflezot. Par wišām represijām, ko isdarija kara spēhks pret maseem un leeleem brahleem, lai nu pateizas teem, kas apšuhdseja muhsu praweeshus: Weinbergi, Needru un zitus. Un katram bespartejigam špredejam jaatsihst, ka kara spēhks buhtu nahzis ar wehl leelaku bahrdšibu, ja mum³ Weinberga un Needras nemas nebuhtu bijis.

Un kahds ir Weinberga politiskais padoms patlaban pahrdšihwojamā laikmetā? Tahds pats tā 1905. gadā. Rebeedrojatees ar Egipti, t. i. nesaištat šawa liktena ar Kreewu tautas kreisajām partijām, bet esat ustizigi nu padewigi šawam Kungam un Keisaram, jo tam ustizibu esat šwehrejušchi. Zekat Winam preekščā wišus šawus truhkumus, isstahstidami tos bes kahdas špihtibas, bes kahdeem draudeem, un gaidat no Wina šcho truhkumu nowehrschanu. Tahds wina padoms. Tā dehweeteem „progresiweem Latweeshceem“ šchis padoms nepatihk, tee eeteiz beedroschanos ar „Egipti“, kas wehl weenmehr wišzina duhri pret Keisariško waru; tomehr Weinberga padoms paleek tas lobakais. Politiski noruhditee Wahzeeshi tā rihkojās, tā Weinbergs mums Latweeshceem to eeteiza. Klušibā tee ne masat kurneja par Bobedonoszewa šmago duhri, furas treezeeni bij šmagi šajuhtami wišai muhsu prowincei, bet kad bij peenahzis šwarigs wehstu-

riffs brijdis, tad tee šaprata situaziju, šaprata pareisi 1905. gada notikumuš, šaprata nahkotni un israhdi ja pilnigu padewibu Reizariškai warai. Beš kurnešchanas tee padewās winas lehmumeem ari tad, kad šchee bij nelabwehligi preeksch wineem, kad ta p. p. Widsemes un Kurses domneeku krehšlos ne-eesehdinaja wis leelgruntneekus Wahzeeschus, bet mašgruntneekus Latweeschus. Bet mehš, nepaklausidami Weinberga padomam un beedrodamees ar „Egipti“, šawā progresiwā dullumā šuh-tijām uš Peterburgu wihrus, kas neisteiza ihgunumu pret šlepkawibām un laupišchanām, kas beidsot šahka tihkot pat pehz pašcha Keisara dših-wibas. Un isnahkums? Nu tagad Widsemes domneeku krehšlos atkal jehd Wahzeeschi. Wajtas buhtu notizis, jeb buhtu notizis tahdā mehrā, ja buhtum klausijušchi Weinberga padomam?

Un peekemšim pat to gadijeenu, ka peepilditos muhšu „progresiwo“ zeribas, proti, ka ušwaretu „Egipte“ — tahds labums nahktu no šchās pahrmainas mums Latweescheem? Ministru krehšlos tatschu muhšejos nesehdinatu. Tas taf gaischi šaprotams, ka tajos šehstos tās tautas šfredsetee, kas no pašcha Deewa ir aizinata par austrum = Eiropas pahrwaldneezi. Un kā šchee ar mums rihfotos? Wehsture rahda, ka politika pateizibas nepasihst. Šaunce ministri mums šazitu: Moris šawu peenahkumu ispidijis; waišch war eet. Un tad wehl domatu: Šuhs esat parahdijušchees par ne-

ustizigeem pret senako Waldibu, jo titlihdſ ta nahza kritiſkå ſtahwoſki, juhs lauſåt ſawu doto ſwehraſtu. Tadehl ari mehs newaram jumſ uſtizetees. Sawå watå laiſt juhs newaram. Muhsu eerehdni pee jumſ riſkoſees un raudſiſees weenmehr uſmanigi uſ to, kaſhdſ gaſſ walda juhsu mahjåſ.

Tahdi apmehram buhtu „Egiptes“ miniſtru wahrdi un tahda wiſu riſziba.

Ja turpretim riſkojamees pehz Weinberga padoma, tad mumſ buhtu ſagaidama labwehliba pat no „Egiptes“ miniſtreem, ja ſchee kaſhdreiſ nahktu pee ſtuhreſ. Pee wineem nocedami mehs ſazitu: Kungi, lihdſ ſchim bijam uſtizigi un padewigi tai Waldibai, furai bijam ſwehrejuſchi. Swehraſtu pildot mumſ bij jazihnåſ pret jumſ. Tagad nu juhs noſehduſcheeſ waldneeku krehſloſ un nu atkal jumſ buhſim uſtizigi un paſlauſigi pawalſtneeki.

Wini tad ari muhs nebuht nerahtu, jo uſtizigu ſwehraſta pildiſchanu zilweze ir weenmehr zeeniſuſe un zeentiſ kå augſtu tiſumu. Tapehz tad ari „Egiptes“ miniſtri to atſihtu un uſ mumſ ſazitu: Taſ teeſſham tå ir, juhs eſat godiga iutina. faſ pee ſawas waldibas paleet ari kritiſtoſ brihſchoſ. Waram uſ jumſ paſlauſteeſ un dodam jumſ puſlihdſ brihwu riſzibu ſawåſ mahjåſ.

Tå tad Weinberga padomſ atſiſhtamſ par ſoti derigu un eeteizamu preekſch wiſeem atgadijeeneem. Ir turamſ dotaiſ ſwehraſtſ, un ſweh-

rejuschi neesam neweenam zitam, kà Kungam un Keisaram.

Masàm tautinam nekad naw eeteizams peedelitees pee politiskàm bursàm, kad tahdas kahdreis iszetas walsstibas eekscheenè. Lai leelàs tautas lahpa paschas sawu kaschoku, kad tas ir isiris waj saplihšis. Masais lai paleen sem stuhrišcha un šildas kà waredams, jo lahpidams leelà kaschoku, winšch šabadis tikai sawus pirkstus un kaschoks galu galà tomehr paliks leelà ihpaschums.

„Weinbergs ir mums wislabakais politikis, bet wisšlittakais praweetis“ Jo wairak šchos wahrduš pahrdomaju, jo aplamafi man wini isleekas. Politikim jaaptwer un jaapšwer tautas jeb walsstibas ahrejee un eekschejee spehki, japahredds wišadas šareschgitas atteezibas paschà tautà un uš ahreeni, janojuht eepreekšch uš kahdeem pretekteem atduršees wadamo pulku spehks; winam japeekahpjās daschreis, kur drošchi redsama ušwara un jazihnas, kur drošchi redsams pagaidu pameetums, jaeenem sawos aprehšinos šimtejadas warbuhstibas, — kà lai nu winšch wišu to isdara, ja tam naw praweeshcha tahkredsibas?

Bišmarķu atsihst wiša pasaule par sawa laika leelako politikī. Par winu atzeros lašijis šekoscho nostahstu: Kad Bilums gribejis pahrspehtai Austrijai atneemt eewehrojamu semes gabalu, lai to peeweenodams Prusijai stiprinatu šchàs spehku un wahjīnātu sawas kaimīneenes waru, un kad wiši ziti šasauktee walsšs wiħri

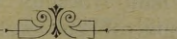
peekrituschi waldineeka nodomam, tad Bismarks, negribedams preekschlaitus atflaht sawus isskatus nahkamibâ, esot metees us turwumâ stahwoschâs kuschetes un matus pleshdamis un asaras isleedamis esot luhdsjes: Majestat, nedarat to! Tas buhtu aplams solis, kaut gan man to naw eespehjamis peerahdit plansibleem argumenteem.— Bismarkam jau tolait bijis tit leels eespaids us Wikunnu, ka tas klausijis wina weena pascha padomam. Pehz gadeem nahza laiki, kad Austrijas draudjiba bij Wahzijai no leela swara, un ta nebuhtu bijuse panahkama, ja nebuhtu klausijuschi Bismarka wahrdeem. Tâ leeliski atalgotjâs Bismarka senatâ mehreniba prasibâs pret Austriju. P a n a h k u m s, kas bij redjams titai pehz ilgakeem gadeem, rahdija Bismarka politikas pareisibu. M e g a t i w e e p a n a h k u m i, kas mums Latweescheem ir bijuschi pehz 1905. gada, mums rahda Weinberga politikas pareisibu, un lai nepeedsijiwotum wehl leelakus pamrtumus, tad buhtu laiks jahft jel paklausitees, ko winsch saka. Bet leela daka no muhsu tautas, kas wisleelakâ mehrâ isfludina domu un wahrdu brihwibu, kas brihwibas wahrdâ neleeds neweeram wisnetiklakâs literaturas, Weinbergi negrib pat wairs paklausitees un wina domu pahrbaudit. Schâ pulka maldigâs domas, ka Weinbergi naw wehrts paklausitees, Zuhš, Needras fgs, zaur sawu preekschlasijumu un zaur sawu autoritati nu wehl pastiprinajuschi, jo Zuhju wahrdam ir

deesgan leela autoritate. Zaur to Zuhš gan eeguwuſchi applausus no minetà pulka un eeguhſat toš wehl tahlaf, bet waj Zums naw jaſatruhtſtas par ſcheem atſinibas parahdijumeem, kaš nahf no zilwekeem, furi ir pilnigi pretineeki tam gara wirſeenam, kaš Zums jau pehz ſawa amata ir aiſſtahwams ?

Waj Zums naw jaſaka ſawa ſirdi: ſchee man aplaudè, — tà tad laikam eſmu ko ap-lamu rakftijis un laſijis ?

Galigi uſwaret tomehr uſwarès Weinberga wirſeens; tapehz ka taš dibinas uſ ſtiprajeem tizibas, tikumibas un tautibas pamateem un tapehz, ka taš negaida neſin kašdus neiſſinamus labumus it kà no gaiſa krihtam, bet rehkina ar pilnigi realeem apſtahtkeem. To to jau redſam tagad, ka noſaukumu „weinbergiſts“ neiſdodas tautà pahrwehrſt par lamu wahrdu, tapat ka ſenaf neiſdewees ſagodinat laupitaju tam dodot „ekſpropriatora“ noſaukumu. „Weinbergiſmam“ peeder nahkamiba; tikai Zuhš, zeen. Reedras egs, nowehrſdamees no Weinberga ſahneem un leetodami ſawa wahrda ſobinu pa daſai pret wiwu, maſenit pakawejat maldinato atgreeschanos pee tizibas, tautibas un galigas atſazichanàs no beedribas ar „Egipti“ — ihfi ſakot pakawejat wiwu atgreeschanos pee Weinberga prinzipeem un zaur to paildſinat ruhktumu un ſawſtarpeja fara laikmetu. Weinberga idejam jauſwar; tapehz ka winſch ir muhſu wiſlabakais pra-

weetis. — Par Weinbergi mums jāsaſa waj
nu: „wīnſch ir muhſu wiſlabakais praweets un
tapehž ari wiſlabakais politifikis“ — jeb ari:
„wīnſch naw praweetis un tapehž ari nefahds
politifikis.“ So bej praweescha tahtredſibas,
nemot ſcho tai ſchaurakā, ſahkumā apſihmetā no-
ſihmē, neweens newar buht ihſtis politifikis.



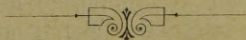
Strahdneeku affaukſme par Needras runu.

Tà ka man ifdeenās ir darischana ahrpus mahjās, wiſwairaf pa weetejām fabrikam, tad dſirdu gan brauzot, gan ari fabrikās daudſ ko, kaſ warbuht zitam, kam maſaf ſatiffchanās ar ſtrahdneeku aprindam, paleef neſinamſ.

Ir jau nu gan koti ſaſchluzis tà ſauktās „ſarkanās ſotnās“ pulziniſch, bet tomehr wehl arweenu walda ſinamâ mehrâ winās terors, lai gan winās eſpaids deen' no deenas pee labakeem elementeem ari ſtrahdneeku ſtarpâ juhd. Wehletos, kaut tahdi juhmigi fungi, kâ p. p. zeen. Needras kungs, noklauſitos ſcho apſinigo ſarunās, fur teeſ deewahrđi, deew-nami, baſnizas dſeeſmas un mahzitaji iſmehđiti, apſmeeti un nokengati (pat ſimpatiffkâ Needras kunga wahrđs tizis beeſchi ſobgaligi peemineſ), tad wini ſajehtu, ka te naw darischana ar kahdeem pahrgalwigeem weegſprahťigeem ſenkeem, kaſ, warbuht wairaf ſihwo eebauidjuſchi, jaunibas pahrgalwibâ daſchreiſ par ſwehtâm leetam paſobojaſ. Ne, te ir darischana ar noruhđiteem, nopeetneem ſozialiſteem, kureem naw nekāſ un

nekad nebuhs nekas ſwehts, — nedſ tiziba, nedſ tautiba, nedſ darbs, nedſ gimene. Tee ir tahdi, kaſ tif warai, dſelſchu duhrei padodaſ. Te ne ſeptini Meedraſ, ne ari kaſhdi ziti ſimpatifſi morales ſludinataji neko nepanahtſ. Nekahds brihnumſ jau ari naw, ja no tahleenes ſuhta mihtuſ ſweizeenus tehwijai: tika jau ari deeſgan karſtputraſ jaunekli eewikinati ſoziaलिсту तिहकल, kureem no praktiſkaſ ſadſihweſ nekahdaſ jehgaſ nebij un kuri tif nu zaur ruhtkeem peedſihwojumeem tahtumâ warbuht ir daudſmaj atmoduſcheeſ un nahkuſchi pee ſajehgaſ. Bet ir ari tahdi, kaſ, wehl ſche mahjâſ buhdami, ſawuſ lihdshtauteeſchuſ krahpuſchi un kuri tagad tahtumâ gruh-tumuſ zeeſhot, grib zaur mihtkeem ſweizeeneem tikaſ timpaſ ſwejot no lihdszeetigeem. Naw jau ari Meedraſ kungſ taſ weenigaiſ, kaſ ſchoſ lautinuſ pareiſi neſaprot; redſeju traſajoaſ gadoſ ari wehl zituaſ, ari deeſgan eewehrojamaſ wihruſ, pat ſabrikantaſ, kaſ ari tiftmehr ar wineem ſimpatifeja, kamehr ſarkanaſ proletariataſ, kâ par pateizibu par ſneegto padomu, teiza: „Bet nu tu eſi deeſgan ilgi ſabriku waldujiaſ, tagad taiſeeſ kâ teezi prom — wiſſ, kaſ tawſ, tagad peeder numſ!“ — Toreiſ p a r l a i m i paſchâ kri-tiſkâ brihdi atnahtza ſoda eſſpedizijaſ, zaur ko gan lihdsjuhtigam kungom tika manta glahtba, bet paſcham ari par ſawu lihdsjuhtibu neweetâ draudeja bahrgſ ſodaſ, tâ ka bij jalaiſchaſ uſ ahſemem. Tâ tad taiſui tee juhteligakee, warbuht ſimpatifſakee, kahtreiſ ari ſ l a w a ſ

f a h r i g e e zilwefi ir arweenu par teem flit-
tateem politikeem un wehl flittateem praweescheem
israhdiijuschees. — Tadeht, juhsmigee fungi, ap-
domajat labi, fo dareet, runajeet un par fo ihsti
sajuhsminatees. Ir jau sajuhsminaschanàs un
ujslawas un applausu eeguhshana patihkama
lecta; bet sajuhsminaschanàs neweetâ naw tee-
sham nefas teizams. —ws.



Wehl par mahzitaja Andreewa Needras preekſchneſumu.

Peefihmes no Wold. Teitmana.

Tagad jau nu otru gadu, kamehr Nigas Latweeſchu Beedribas Sinibu Romiſijas waſaras ſapulzēs wiſmas weens mahzitajs ſazel ar ſawu preekſchneſumu atſkanas tā awiſēs, kà paſchos laudis. Behrn tas notika ar Raunas mahzitaja Adama Jendes runu par Lutera katkiſmu, ſhogad ne maſakà mehrā tas notizis ar Weetalwas-Kaſnawas mahzitaja Andreewa Needras preekſchneſumu „par tautiſkās apſinas pahrweidoſchanos“.

Man bij iſdewiba noklauſitees mahzitaja Andreewa Needras runu ſcha gada waſaras ſapulzēs un jaſaka, ka ta lihgojās no wahrdeem un iſteizeeneem, kuri ſawehti juhtigos un dſejiſkos panehmeenos, kà tas allaſch paraſts, kad dſejneeki mehds runat par leetam, par kurām mehſ itdeeniſchkee mirſtigee mehdsam pahrrunat beſ ſewiſchkas aiſrauſchanās. Ja runā nebuhtu mineti atſewiſchku perſonu wahrdi un pa ſtarpām neſkanetu roku plauſchinaschana — tad azis aiſtaiſijis waretu pilnigi eedomatees, ka dſirdi kaſhdā baſnizā patihkamu ſprediki, widejā dſeedoſchā weidā runatu, no kura tomehr nekahda praktiſka mahziba klaufitajā ne-eſſpeeschas; waj

kà kad buhtu noklausijees kahdà juhtu dsejolt, kam naw nefa didaktiska jeb pamahzojcha, bet kas tif dod azumirkla baidijumu

Wijs schini dsejâ isklauzijâs tif jauki, tif zildinoschi. Te tewi jau aisker kahdâ weetâ, bet jo mihligâ weidâ. Tewi grib kritiset, teift, waj nosmahdet, bet tad beigâs pahrelej pahr wijsu kà medus rasu praweetojumu: ta Latweeschu tauta buhs jo dijcha, warena, kur jehri kai-tesees ar lauwani, bet teki medu dfers. Sak: Ja ar ne tagad, tur tad — wijs brahti buhsim.

Tikai kad jahku salikt mahzitaja Andreewa Needras runu wajadstigos gabalos, lai is tàs issmeltu kahdas pamata domas, tad — man gahja kà ar jauku dseju. Wijs kopâ labi, bet kà jahz salikt gabalos, tà sem tawa prahta flehdseeneem wijs isput un daschs burtu jehdseens isnahf pat nejahdsigs. Un ja Weinbergs azumirkli prata is wijsa garâ dsejojuma islebit ihssu kodoligu atbildi, tad tas zet newis mahzitaja Andreetwa Needras runu, bet gan apleezina to, ko runatajs teiza par Weinbergi kà par „augsti isgâhtotu un aši domajojchu zilweku“.

Behz runas daudsi no klauzitajeem brihni-damees man waizajuschu un wehl arweenu waizâ: „Kà Needra tà wareja runat“. Manu atbildi wini turpat jau Interimteatri dsirdeja un to atbildi man gribetos ari sche dot un tuwat paskaidrot.

Lai nepahrsteigtos ar laikrakstâ dotu spreedumu, tad gaidiju, kamehr mahzitaja Andreewa Needras runa bij nodrukata pilniqi „Patriia“

(Nr. 137—139). Iſlaſiju ari wehl reiſ to, fo Needra rakſtijis 1905. gadâ ſawâs broſchurâs (Gruhtâ brihdi. Kâ iſpoſtit muhſu baſnizu? Darbs un ſwabadiba. Ko nemeerneeki meklê muhſu baſnizâs. Kurp ejam, un pirmo loſſni no Lauku nemeeri“). Man uebij bijuſe iſde-wiba 1905. gadâ dſirdet, fo Needra runaja lauſchu ſapulzês, bet man bij paſihſtamas jau daſčas no wina broſchuram, un ahrpus Bal-tijas dſihwodams eſ wareju preezatees, ka toreis Latweeſcheem bij wihri, kâ Weinbergs un Needra, furi rahdija laudim, ka tee, pa trafuma zeku ejot, war eefkreet grahwi. Kaut gan winu paſchu ſatikſme nebij deefin zik firſniga, tomehr leeta jau nu bij galwenâ, kaſ winus weenoja.

Kad nu ſchinis deenâs biju iſlaſijis wehl reiſ ſchâs wafaras runu un wehl reiſ Needras 1905. gada broſchuras, pee tam „Lauku ne-meerus“ pirmo reiſ, tad pilnigi apſtiprinajâs tâs domas, kuras biju iſſazijis daudſeem jau Interimleatri un pehz tam, proti: Mahzitajs Andreews Needra ſawâ ſchagada Sinibu Komijias runâ uſ Weinberga rehkina mekleja ſawâs 1905. gadâ paſaudetâs wiſpuſigâs pee-friſchanas tautâ.

Varaudſifimees!

Eſ paſihſtu Andreewu Needru no Bez-Peebalgas draudſes ſkolas laikeem no gimnazi-jas un uniwerſitates gadeem. Ari pehz tam muhſu zeki allaſch naw wiſ mihti atſewiſchki

un weens ar otra domam esam cepasinuschees lihdſ pehdejam gadam. Man wehl labi atminâ, kâ Andreews Needra muhsu starpâ ſkolâ, gimnafiâ un augſtſkolâ allasch mehginaja eet atſewiſchkuš zekus, taiſija atſewiſchkuš planus un ar teem aiſrahwa daudſ jaunekus lihdſ. Urween Andreews Needra tad bij kahdu laiku tas waditajs ſinamam jauneku pulzinam, kuri nebij ar lihdſſchinejo kaut kâ meerâ. Bet tad kâ nahkuſi, tâ ſuda waditâ pulzina eekſhejais ſatwars, un pirmais no ta allasch ſchihrâš muhsu Andreews Needra, eekſchigi apwainots waj neſaprafts. Tas — kâ jau juhtu zilwekam parasts, gabijâš beeschi. Tâ tas bij Rigâ widus ſkolu audſeknu starpâ tâ ſauzamos wafaros, tâ tas notika, kad Andreews Needra winam paſcham ween ſaprotamâ kahrtâ iſtahjâš no ſtudentu ſabeedribas Lettonijaš un ap ſewi pulzinaja jaunâš ſabeedribas weidâ daſchus jaunatnahkuſchoš ſtudentus kuri pehz pirmâš ſajuhſmas eestahjâš Lettonijâ.

Wehl wiſeem buhš atminâ, ka pirms 1905. gada Andreews Needra bij weens no ſiltakeem rakſtneeku beedribas dibinatajeem un ap winu liptin lipa daudſi, kuri wehlat Needru gahnija. Ap „Auſtrumu“ Needra bij pulzinajis labakos daikliteraturâš ſpehkuš un allasch, kur dſirdeja runajam, Andreews Needra bij tautâ populars wihrs.

Kad 1905. gada ſahkumâ ſahka neprahts ſtaigat ſawu atſewiſchku zeku no prahta, tad

Andreems Needra luhkoja brošurās rahdit tautai un ņewiņki jaunibai, kurā wiņņch toreis bij tik loti eemihlots, ka neprahtam pakalņkreet ir mulkiski! To paņchu bij 1903. gadā Weinbergš jau isteizis „Rigas Awiņes“ rakstā „Greiņi ideali“ un bij uņ weenu rahweenu no ņewis un ņawa laikrakņta aiņdsiniš wiņus toš, kuri ņapnoja par teem idealeem, kuri muņsu tautā 1905. gadā iņrahdijs par greiņeem.

1905 gada broņchurās Andreems Needra gribeja zaur ņawu autoritati un popularitati pee jaunakeem laudim darit eeņpaidu un toš atwillt noņt toreisejeem wadoneem. Needra pehž ņawas dabas atkal oponseja teem laudim, kuru starpā bij metuņchees daņchi wina paņcha domu beedri un draudeja Needras uņnehmumu, „Austrumu“, atņtaht.

Paluhkofim nu, kā 1905. gada broņchurās Needra rakņtija par „kuņtibneekem“, jo tas atteezas uņ tagadejo preeņņchmetu. Wiņņch rakņtija:

„Waj teeņcham lai tizam, ka ņchee netizigee zihnās preeņņch tizibas ņwabadibas, ņchee netautiņkee preeņņch tautibas, ņchee zitu apņinas wehrdsinataji preeņņch pahrliezibas ņwabadibas? Ne, winu d a r b i uņ katra ņola runā preti winu wahrdeem.

Ja, waj tad wineem pawiņam ir kahts noluhks, pehž kura dņenas ņchāi leelā pretrumu mudņchekli? Waj wini pawiņam paņchi ņin, ko wini grib?

O ja, wini to sin koti labi. Ispostit par patru zenu pastahwoscho fahrtibu — tas ir wiau weenigais noluhks. Te ir tas netihrams wiau lihdsjeklos: wini apšola wišu, reiše deenu un nakti. Wini apšola to, ko pašchi par nepareišu tura, wini leekulo tizibu un tautibu tur, fur pašchi to nešajuht, wini runà zitu un turpat pašchi dara otradi. (Gruhtà brihdî 13. un 14. lap. p.)“.

Tahlat!

„Nemeerneeki ņiu, furp w i n i eet, ari ja wini ikreišes to ņkaidri nešaka: Wiau gala mehrkis ir tahda dšihwes fahrtiba, fur buhs atnemta wišeem dšimtihpašchneekem ieme, mešchi, fabrikas, fugi un wišs nobois walstei; bet walsti pahrwaldis strahdneeku cezeli cerehdni. Nebuhs wairs dšimtihpašchuma, nebuhs bašnižas, nebuhs laulibas, par behrneem gahdàs walsts. Bet ņašneegt wini zerè ņcho mehrki zaur strahdneeku ņazelšchanos pret darba dewejeem un pret wišeem teem, kas laut ko ir eekrahjušchi preekšč ņaweem behrneem. W i n i ņ i n ņawu zelu.

N a w k o ņ c h a u b i t e e s, ka lautu nemeerus ņazel pilšehtas ņozialistu partija. Weetejee launumi te friht tikai tiktahł ņwarà, ka ņozialisti tos isleeto par ņawas maksčteres kumofu, teikdamees wišu islabot.

N a w k o ņ c h a u b i t e e s, ka nemeerneeku noluhks ir — ņazelt w i ņ u s strahdneekus pret w i ņ e e m darba dewejeem, weenalga waj labeem, waj ņlikteem. To pašchu to fahrtibu

wini atsihst par isnihzinamu, fur ir darba deweji un strahdneeku peenehmeji.

Sums jasin, ka farkanais farogs aizina uſ zihnu wiſuſ strahdneekus pret wiſeem darba dewejeem". (Kurp mehſ ejam? 9, 10. 12 lap. p.).

Tà rakſtija 1905. gada waſarà rakſtneekſ un dſejneekſ Andreewſ Needra gluſchi pareiſi pret ſozialisteem, apſihmedamſ, ka wini ſinot, ko gribot un apmaldijuſchoſ ſcho ſozialistu ſtarpà neeſot. Tur eſot netautiſkee, kaſ iſleekoteeſ tautiſki, tee leekuſojot tautibu un gribot apgahſt paſtahwoſcho kahtibu. Sozialiſti muſinot newiſ Latweeſchu ſtrahdneekus pret Bahzeeſchu darba dewejeem, bet wiſuſ ſtrahdneekus pret wiſeem darba dewejeem.

Tahdſ pareiſſ ſpreedumſ no tiſ populara un eezeenita wihra, kahtſ lihdſ 1905. gadam bij Andreewſ Needra, ſtipri koda ažiſ ſozialisteem un jaſaka, ka lihdſàſ Weinbergim, Needra muhſu tautai dewiſ 1905. gadà daudſ, daudſ laba padoma un daſchu labu atturejiſ no neprahtiga ſola; bet lihdſ ar to taſ atnehma Needram wina wiſpuſigo popularitati un winu noſtahdija lihdſ ar Weinbergi uſ ſoda ſola.

Rudenì 1905. nemeera kuſtiba top tiſ leela, ka daudſeem, žitadi prahtigeem wihreem, uſnahſ ſchaubſ, waj tiſ neprahſ nenemſ wirſroku un waj wiſmaſ uſ kahtu laiſu neeeſ wiſſ juku juſkàm un ſapoſtiſ paſtahwoſcho kahtibu.

Wajadseja buht loti stipram, lai neglaimotu puhlim un wehl stiprakam, lai lautos no puhla apsmectees. Wiši to newar un wišgruhtakà brihdi meklè leelum leelà dala, waj tatšhu fà nekà wehl newaretu to „galu noluhfot“, fà to apustuls Pehteris šawufahrt peerahdijis, šazidams : „man ar šcho zilweku naw nekahdas dalas“.

To pašchu mehš redsejām wašaras šapulžēs pee mahžitaja Andreewa Needras. Tad es wehl nebiju wina „Lauku nemeerus“ lašijis. Tur wehl škaidrak redšams, ka jau agrat Andreews Needra šahzis meklet „galu noluhfot“. Wišch šchai šawà pehdejā brochurā sozjalistuš iščkir meerigos — labinos (toš jau waldiba neapfahrš) un dumpigoz sozjalistos, kas laupa un dedšina (toš gan waldiba apšhaus). Ar labinajeem jarunā išlihdšinošchš wahrds. To Needra ar dara :

„No wineem (dumpigajeem) ir atščkišrees Rainis. Ari Mars jau arween wairak šanahf naidà ar teem, kas grib išeet uš waras darbeem“. („Lauku nemeeri 7. lap. p.). Labino sozjalistu weena dala prašibu ir laba*), otra neišwedama, treschà slihta, bet gan jau laudis to drihš pašchi atšfahršičhot. Meerigeo sozjalisti nuhsu dšihweš neapgahšis („Lauk nem.“ 8. lap. p.). Tautibas ari tee ihstee sozjalisti neatšihstot un dumpigee sozjalisti uš laukeem gribot lauzineekus [tifai] ap-

*) Te usškaititas daschadas leetas, fà, frogi, tehwa waloda tautas školās, patronats, pagastu nodoklu šči-roščhana.

radinat ar waras darbeem, lai wehlat (waretu turetees prett Waldibas kara spehtam". Lauku nem. 10. lap. p.).

Bet pahraf dsiki bij Needra 1905. gadâ eefodis sozjalistu firdis, lai wini jel maj winâ klaufitos, un ta tâ leeta palika. Andreews Needra, kaut gan wairs atklasti pret sozjalisteem un „kustibu“ nerakstija, tomehr palika schein fâ atbaidoschs zilweks, kurfch „nodemis tautu“. Tâ mahzitaju Andreewu Needru jau uf pirmem sprediseem tagadejâ dsihwes weetâ sagaidija smerdu pudelites basnizâ u. t. t.

Naw nekahds brihnumš, ka ari Needram sahka ar laiku mestees neomuligi, plaschaku tautas aprindu azis eefleegtam un skaitotees „tautas nodeweja“ lomâ. Wajag wezâš popularitates un wispahrejas peekrišchanas fâ nekâ atdabut!

Ņu luhf mahzitajs Andreews Needra ar dsejneeka šajuhsmibu to turpinaja, ko bij šahzis „Lauku nemeeros“ rakstīt.

To winsch zereja panahkt diwas nahwigas partijâš, sozjalistus un tautas partiju wihrus iſlihdšinot un weenâ pušê peeleektot pa labam un otrâ pušê druszin atnemot, fâ to pee andeles mehds darit. Pastahw daudseju domu kuhtru tâ šaukto inteligentschu un pušintelegentſchu galwâš tahds nekaidrs jehdseens, kas 1905 gadâ wehl wairaf šajuzis, ka 1905. gada ne meers esot bijuši kahda tautiſka atšwabinašchanâš kustiba jeb karsch pret ſen, ſen eenihdeteem Wahzeescheem. Netruhka 1905. gadâ ari tahdu, zi-

tadi prahitigu lauku wihru, kas ſcho wehlejās lafit nemeeros. Bahri ſi dſiki tautiſkas meerigas zihnas laiki bij daſchrs eefaknojufchees. Bet tee bij wezaki wihuri, kuri lihds neſkrehja. ſchahdu jehdſeenu nu mahzitajs Andreews Needra mums uſſilditu zehla preeſchâ waſaras ſapulzēs, ſawâ runâ, noſaukdams dauds ſoziaलिstus, laikam tos meerigos, kâ Raini un Maui, ſarjaunefleem, kam lihdszeetiba raduſes ar teem, kam neka naw un ſchee nu eſot „zehluſchees nu ayrindâm, kuras ſchobrihd wehl neka nenofihiweja“. (Tautiſkās apſinas pahrweidoſchanās nu Needras). Un tahdi gutot noſchauti ſmiltis kâ apmalbijees behrns, waj Sibirijs ſuhtot ſchuru ſweizeenus uſ dſinteni ar wehjeem, un wehl ziti (emigranti) ehdot behdu maiſi ahrſemes. Pee tam mahzitam Andreewam Needram pee rokaſ ſalihdſinajums ar Moſu Midianas tukſneſi.

Bahri ſi dſihwi wehl atminâ Latweſchu tautai tee laiki, kad deewamſchehl muhſu ſen e rihkojās ſchahdi „Moſi“, lai mehſ waretu wiru rihzibai tahdu idealu pamatu dot, kahdu iſmekljiſ mahzitajs Andreews Needra. Mehſ itin labi ſinam, ka pirmais karſtums ſoda ekſpediziju laikâ mums ir aiſneſis kapâ daſchu labu nihru, kas negahja wiſ rihzibas komitejâ aiſ pohrleezibas, bet lai zik nezik atturetu robeſchâs ſawu walſti un glahbtu eenihdeto kapitalu. Mehſ ari ſinam ka dauds tehwu, kam maldifchanās dehl behdu maiſe buhtu jaehd ſweſchumâ, ir zaur Weinberga gahdibu atnahkuſchi uſ dſinteni atpak ſi. Tee ir

mafums wišâ tant leelajâ puhli, kuras mašzitajs Needra grib nobalſinat, un tee bijuſchi wi j ne-wainigi, waj atgreesuſchees, bet pahraf agri iſ-nahk leelâ puhla balſinaſchana. To warès darit rakſtneeki, dſejneeki un ziti mahtſlineeki tad, kad buhs nogahjuſchas kapâ paauſes, kas paſchas wiſu peedſihwojuſchas un kam bijis eemeſls zeest ſchinis laifos.

Tâ mahzitajs Andreews Needra paſraf agri mehginajis dot 1905. gada kuſtibai greiſus pamatus, un zaur to wiſuſch nopeetnâ tautâ ir atduhrees uſ galwas kratuſchana un netizigeem ſmaideem.

Dtra puſe, kurai Andreews Needra gribeja ko atwilt, ir Weinbergs lihds ar teem, kuri eet tautas leetâs ar wiſu kopâ.

Ir pehdejos gados tahds ſports muſhu tautâ Weinbergi gahnit. No 1905. gadu ſahkot tas bij „progrefiws“ wihrs, kas par Weinbergi lamajâs. Man wehl prahtâ, kâ zitadi prahtigs zilweks un amata beedrs, aiſ ta paſcha mihtâ popularitates kahruma Semkopju kongreſâ Latw. Beedribas namâ nogahnija Weinbergi, kad ſchis darija publiku uſmanigu uſ Wildibu, kuras preeſchâ nedrihtot kongreſs taiſit ſpredumu, ka muiſchu ſeme jaatſawina. Dtra u brihtſcheja un brakſcheja Kreewu walſtibas paſchi, un Weinbergs nekur nedereja, — lai tikai puhla azis buhtu „progrefiws“ wihrs! Man ir iſdewees ne weenu reiſi ween ſaſtapt laudis, kas zitadi prahtigi, bet ja ir tutumâ kahds, par kuru iſhti

newar sinat, waj neispausch tahlat, tad tuhlin šarunâ par Weinbergi un „Nigas Awisi“ mehds ari eemest kahdu teifumu, šaf, es jau ari to zilwefu wis nepasihstu. Tas sports, Weinbergi gahnit, ilgu laitu wilkâs un wahrds „weinbergists“ bij tahds bubulis, ar ko daudšus terorišeja progresisti un ziti. Daudš par to waretu runat, bet šchobrihd atkal pee leetas.

Needra isleetoja šcho wilzeenu šawam planam, zeredams, ka tas wilks. „Tautibneekem“ šaleelifim to Weinbergi par gudru wihru, tad tee buhs apmeerinati, — bet teem otreem, furu peefrišchanas man wiswairaf wajaga (šewišchi manâ draudšê), teem nosaufsim winu par Bobedonošzewu. (Uri šchis tituls Weinbergim jau wezs un naw Needras isgudrots).

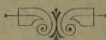
Bet preekšč tam, lai staigatu widus zelu, laiks wehl naw atnahzis, un otfahrt Needra naw tas wihrs, kas špehtu par šcho widus zelu buht wadons. Preekšč tam wajadsigs wihrs ar stingru dabu. Žif behdigu lomu tee špehlê, kas lotas un šchaubas un tomehr grib wadit, to mehš ešam peedsihwojušchi no reformistu un kadetu partijam muhsu tautinâ. No pirmâs wehl kautšču putekli palikušchi, bet no pehdejâs ne wairaf kâ wehšturigâ eedomiba, ar furu šchi nelaike šlimoja.

Weenâ finâ mahžitajam Andreewam Needram gan taišniba, proti, ka Weinbergs un Tautas partija lihdsigi šozialisteem war šazit: mehš

šinam, ko mehs gribam un sozjalisti šin, ko wini grib. Tà šauktàs widus partijas to nesin.

Ja Andreews Needra gribeja atkal ša weenot ap šawu popularitati wišus, jeb wišmas jaunakv paaudši, tad winam to wajadseja darit šahlot ar mahjas mahzibu šowà draudšē, išaudset tur šew mahzekkus. Wezu noruhditu karotaju starpà un lai tee ar buhtu pehz gadeem jauni, waj karotu weens pret otru, Needra šew mahzekkus neatradis. Wišlabakà gadijeenà winsch toš atradis taiš nenoteiktōš wehja gaitōš, kas šchobrihd wehl atrodami sem wišadu partiju un nepartiju apsegeem. Tadehl dabiški išnahzis, ka „Wahrpu“ Nr. 11. sozjalisti par Needras preešchlasijumu išsakàs nizinoschi un teem „behdu maisēs ehdejeem“ un Sibirijas „šweizinatajeem“ leef pasazit Needram: „Post nošmuletas rokas.“

Tas ir bahrgs usšautums, bet no sozjalistu stahwofkla nemot ne beš pamata. Stahw tatschu kaut fur rakstits: Los remdenos Tas Kungs išplauj no šawas mutes.



Peelihmes pee A. Needras preekichne-
fuma par Latweefchu tautiskàs arpinas
pahrwaidofchanos.

1.

Tautiskàs arpinas moſchanàs.

Wiſi Needras praweetojumi dibinati uſ
diwàm galwenam teſem, ka 1) Latwju tautiſkaiſ
wirſeens zehlees 60. gados no firdſſchehlabam
pret noſpeeſteem tautas brahkeem un 2) ka nu
tas pahrwaidojees par Latwju ihpatnibu, kaſ
drihſ ſaſneegſchot zitu kulturtautu lihmeni. Abiſ
minetàs teſes nebuht naw peerahditas ar fakt'em
un prahta ſlehgumeem, bet iikai ar leelu ſa-
juhſnibu iſteiktas. Tàs, protamſ, ſajuhſn inaja
waſaras ſapultſchu klaufitajus; bet ja tàm tuwo-
jas ar prahta ſkalpeli un mehgina tàs dſikafi
iſtirſat, tad tàs pilnigi ſabruht.

Kad Needra runà par tautiſko wirſeenu,
par tautibu, wiſch ſweeſch weenà gubà wiſus
paſiſtamos wahrduſ, ſahkot no 60. gadu publi-
ziſteem un dſejneekem un beidsot ar 80. gadu
darbineekem. Tur blakus Waldemarum ſtawo
Anſis Lerchis-Puſchkaitis, blakus J. Allunanam
Pumpurs, blakus Baronam Anſeklis u. t. t.

Needra naw papuhlejees galwenàs strahwas no-
dalit, peem. 60. gadu razionalis̄mu no 70. gadu
romantis̄ma, lai gan katram no teem šawadas
pamata ihpašchibas̄, zehloni un nošihme!

60. gadu razionalis̄mam naw teeschi nekahdu
organis̄tku šafaru ar 70. gadu romantis̄mu un
ihsteno „tautibu“. Deelafà 80. gadu dsejneeka Š.
Allunana dseesmas̄ naw ne masako pehdu no
dairu un zitu garu mantu eespaideem, lai gan
winsch bij tas̄ firšnigakais̄ tautis̄tkais̄ šapnotajs̄
un šludinatajs̄, jeb fà Needra teiktu, tautibas̄
praweetis̄. Kà dsejneeks̄ Š. Allunans̄ drihs̄at
stahdams̄ blafus̄ Hugenbergerim, newis̄ Pumpu-
ram un Aulseklim.

Škkurà weetà 60. gadus̄ šchfir ds̄ita plais̄ma
no 70. gadeem. „Peterburgas̄ Awis̄chu“ darbi-
neeki štatijàs̄ us̄ Bakar-Ciropu, nehma par
mehrauklu Anglu semkopibu, Wahzu školas̄, zere-
dami, fà drihs̄ ween mums̄ atnahks̄ leelo tautu
selta laiki. Tur juhs̄ neradiš̄eet ne masafàs̄ gaudu
dseesmas̄ un nospeestibas̄: pats̄ reformu laikmets̄
dewa muhs̄u razionalis̄teem špahrnus̄ un tee
zereja us̄ prahta wis̄špehzibu, fà Latweetim wa-
jaga rahdit is̄glihtoto tautu peemehrus̄ un winsch
tuhlin tiks̄ Anglim waj Wahzeetim lihds̄igs̄.
Preeks̄ch wezeem „bis̄u“ laikeem wineem nebij ne
afaru, ne nopuhtu, bet ween pahrgalwigas̄
(preeks̄ch ta laika) šmeeklu pahtagas̄, is̄šmeekls̄,
joks̄ u. t. t. Par wolti juhs̄ mekleš̄eet winu widu
Needras̄ tehlotos̄ gaudufus̄ par laus̄chu behdam:

tee ir Needras fantāzijas augli, jo fantāzija wīnam jau wīfai bagata.

60. gadu awiſchneekēm wīstuwakā radneeziba ar moſcheem, uſnehmigeem un raſcheneem apgaiſmibas razionalīsteem 18. gadu ſimtena beigās, ar M. Stobbi un ta „Geda-grahmatas“ lihdsſtrahdneekēm, kaſ Latweeſcheem jau toreif tīf ween par Angleem, Belgeeſcheem ſinaja dihwainas leetas ſtahtit. 60. gadu razionalīſma ſtrahwa nebij nebuht tautas, bet gan weenigi inteligenzes ſtrahwa, kaſ pateefibā wairaf nodarbojās ar wiſpahrzīlweezigeem idealeem, ar zīlweeku teeſību deklarāziju, nekā ar teeſcheem ta laika ſadſihwes un tautības jau-tajumeem. Wini nepalīfa gauduki pat tad, kad wīnu awīſe, lihdsīgi Stobbes „Geda-grahmatai“, aiſ daſchadeem zehloneem iſputeja.

Bahrejot uſ iſto tautiſko laiku, uſ to laiku, kad Bumpurs ſahka ar ſawām dſceſmam lauſchu maſas modinat, mums wajag ſameklet wīſas tās weetas, kur buhtu iſpluhduſchas „noſpreesto ſchehlabas“ un pret ko tās buhtu wehrſtas. Droſchas, ſinas mums par tahdām leetam dod rakſtneeziba; awiſchneeziba un ſaimneezīſkā dſihwe. Mehſ jau ſinam, ka tautiſkā romantiſma preeſchſtahnji, Bumpurs un Auſeklis ar beedreem mekleja ſajuhmību ſentſchu paſaulē un nopuhlejās dot iſhtenības tehluſ, kā jau iſhti romantiķi, kaſ ſawā garā kawejās pee iſdomateem ſentſchu wirſaiſcheem un gareem, pee ſafantāſetas mitologiās

tehleem. Ja nu daschu dsejneeku rakstos atrodam ņkanas par b' a h r e n i t i, tad ta ir garmantu bahrenite-sehrdeenite, tehls pilnigi ņchabloniņks, wairaf parasts simbols, nekà ihsteniba un pateefiba. ņchaubos, waj kahdam no ruhpigeem pehtneefeeem kaut atkriņnitis rokàs nahf no ta laika ņchehlabainàs noņpeestibas dsejas, no pro- testu gara, kas ņihmetos taiņni uņ ņadņihwes buhņchanam. Anņeklis ņchehloja ņenos deewus, kas aiņbehguņchi, ņeno ņentņchu tikumus, waronibu, Bumpurs dseed gan par wezeem irihwjeem, par „hihna“ kapu, par ņmantu ņilà kalnà un daudņ zitas ņantimentalas dseejmas par ņentņcheem un t. t. Anņeklam pat ņchehl newis ņentņchu ween, bet ari paganu elku osolu, par kureem winņch ņalizis dihwainņkaiņtu dsejoli. Te nu mehņ redņam, ka wiņas tàs ņchehlabas pahrzekamas no mums aiņ 7 gadu ņinteneem, ir wairaf resigna- zija, elegija, klusa apzere waj ņantastiņka eedo- miba, nekà ihstenas nemeera juhtas, ņveloņchs naidņs, zihtas un kaiņlibas.

Wiņas ņchàs ņchehlabas, ko Meedra usnehmis par ihstenibu, ir tikai atminas, ir tikai lihdselkis zildinat kauņchu paņchapsinu, modinat preeku un gawiles: redņ, Latweetis jau brihwņs ņentfirmos laikos. Mostatees lihds ar deeweem, ar ņmantu, ar „hihneem“ waroneem, topeet par waroneem lihdsigi lahtņchplehņcheem! ņchehloja pat tautas aphaehrbus, ehdeenus un wilka tos deenas gaiņmà.

Za dsejneekos un laudis buhtu bijusi fajuh-
tama nospeestiba, tad kaut rotrakstos buhtu, lih-
dfigi Weidenbauma dsejam, zirkulejuschi dsejoki
uf deenas notifumeem, waroneem, — tad laif-
rakstos buhtu pasprufuschas schehlofchanas un
propoganda pret apspeedejeem; bet tautifkee
awischneeki ijmeta pa wahrdam tif pret teifsmi-
neem eekarotajeem. Tautifkais romantifms nebij
nebuht politifki revoluzionars noahrditajs un
apgahsejs, pat ne kriticetajs, bet weenigi uf-
wetajs un kopejs. Tautifko apfinu kopa tahda
paaudse, kas no klanscheem un wehrdribas neko
nesinaja, kas newareja fajuhfminatees zihna pret
ne-esojscheem kaunumeem, jo „brihwiba teem
wifseem lauta, lauta, katram sawa buhdina“!

Tapehz ari 60., 70. un 80. gadu rea li-
st i, kam buhtu isdewees scho Meedras eed o-
m a t o t a u t i f k o z i h n u notehlot, naw
par to ne wahrda minejuschi. Meikens, Klaudfirs
un Apfirs naw notwehruschi scho t a u t i f k o
z i h n u, naw to atraduschi klauschu wisnoslehp-
takas firdis. 70=tee gadi nebij wis „t a u-
t i f k a s“ zihnas, bet „f a i m n e e z i f k a s“
nofahrtofchanas, semes pirkfchanas, mahju zelscha-
nas laifmets, wismoschakais progresa, zenibas,
strahdibas laifmets, kad weeteja dsihwe ar Rigas
muhreem frita wezee laifi, un wifu tautibu
dsihwe eesahfas bagatafs, laimigafs un meeri-
gafs laifs pehz tumfchajeem, nemeeru pilneem
40=teem gadeem. Nopectnai zihnai trufka eko
nomifku zehlonu, no kureem leelumu noslauzija

60. gadu leelais reformu laiks. Un tās refo-
mas, kas wehl truhka, toreisejos apstahkos nebij
galwenās, bet wairaf laudis fairi-
naja, nekā nopeetni špreeda un
špaidija.

Needra mihl daudsinat tautas „eefšhejos“
špehtus. Bet ja no teem ween wišs atkaratos,
tad waretu jautat, kapehž tautiškā apšina neat-
tihtijās jau 60. gados, bet tikai 70.? Kapehž 60.
gadu tautiškais razionalisms bij tik drošchs
šatirās, tik leels šamos planos un zeribās — un
tik mašs panahkumos? Kapehž „Pet. Awijes“
tik ahtri zehlās un tik ahtri grima? 60. gadu
reformu laiks atkahwa leelas zeribas kaldinat un
drošchus zetus ušnemt. To juta un šludinaja
60. gadu inteligenze, bes pamata kaušchu mašās.
Kapehž ari 60. gadu awiſchneeki leeli teorijā, bet
maš dšihwē. Uš laudim teem nebij nekahda
eešpaida, preekšch tam „Pet. Aw.“ bij 50 gadus
par agri laištas laudis.

Tautiškam razionalismam par pamatu bij
reformu laikmets; tautiškam romantismam jeb
ihštenai tautiškai kustibai — Baltijas
šaimneeziklā ušplaukšana. Lat
wju tautibu, brihwestibu, ihpatnibu zildinaja
jaunā pilsoniba, mahju ihpašchneeki, šaimneeki,
inteligentee un pušinteligentee, paškolotee un
turigee, kuri jaunā ruhpneezibas laikā tika eewilkti
wišpahrigā attihstibā, eewiſinati pilšehtās, šapul-
zinati uš semem draudšes ihpašchā no-
šchirā, kuri par ideologeem ušmetās

tautiskais dsejneeks un awischneeks. Bet zehloni pilsonibas un ar to tautiskas apsinas augšchanai meklejami newis kahdos mistifkos „garigos spehkos“, bet weenigi šaimneeziskās un lihds ar to šozialās pahrgrosibās. Lauzineeku un ari pilsehtneeku strahdneeku masās tautibai bij daudš masaka nosihme.

Tapehž Needra koti maldas, zeredams, it ka tautiba buhtu isauguši no nošpeestibas. — Tahda dišchena un stipra strahwa spehji isaugt weenigi no pozitīweem spehkeem no leeleem spehka šawilnojumem un gribas pazildinajumeem, kas nahk reišē ar šainneezigu ušplautšchanu, ar jauneem darba un pušlina lauteem. Brihwiba, manta, škola — tās dšemdinaja tautibu, tās ušmodinaja tautiško apšinu, weidoja to pehž jaunām prašibam. No nešpehka un tukšchuma nedšimst jauni laikmeti: warens spehks, kà šalsch foks, dšen atwases, kas muššam newihst.

II.

Waj šozialdemokratiju war pilsonibai blakus stahdit?

Šen isškaidrots, ka mušju pilsoniba un tautiskā leeta naw tikuse revoluzionara. Galwe-nais zehlonis tam bij tas, ka winas attihstiba riteja normalā likumigā gaitā. Aleksandra II. reformas semneeku brihwilaischana, kustiabas brihwiba, amatu brihwiba, tirdšneezibas un ruhpnenezibas

brihwiba, — wijs tas dewa Latwju pilsonibai realu un zætu pamatu sem kahjam. Tadeht wijsas Latwju pilsonibas organisazijas peenehmās spehkā lihdstekus ar Latwju mantas un inteligenzes peeaugšchanu. Latwju pilsoniba, winas eestahdes, beedribas, kafes, laifraksti plauta wiiseem redsot un dširdot, kà deena plauksti leelumā un šposchumā. Nekad un nekur tai newajadseja šehptees! Latwju pilsoniba weetejā Baltijas šadsihwē ir labu ween nesuji; wina ir leels faktors, kas wirsa šabeedribu uš preekschu gan ar darba spehku, gan ar šawu inteligenzi, gan ar kapitalu. Rewoluzionars faktors nekad newar peenemt tahdas formas, newar atklati riškotees un usplaukt. Protams, ka pilsonibai bij ari japahrwar daschi šchehršchti, peemehram zihnā deht dalibas pilsehtu pašchwaldibās. Pilsoniba tomehr palita pee zihnas ar likumigeem lihdsjekleem, un tagad šasneeds šawu dabisko mehrki. Tapat pilsonibai stahjās zelā šchehršchti, kad ta mekleja peenahzigo stahwokli basnizas jeb draudschu pašchwaldibā. Un ari te paredsams, ka nekas basnizas jautajumā Latwju šabeedribai šahkumā newareja eenest dedsigus basnizas un religijas pabalstitajus. Tagad winai newarēs ilgi leegt peenahzigo cespaidu šchis pašchwaldibas leetās.

Zif zitadi tas wijs bijis ar muhsu sozialdemokratiju! Ta ir pašemē, pagrabā išaugusi, kà nelegala lihds šcho baltu deenu parahdiba! Reedra runā, ka sozialdemokratija leefot redutas

dauds tahlat, nekà jaunlatweesch, nekà wezà pa-
audse; bet wiensch nenojausch, ka ar schim „redu-
tim“ laudis teef wilinati us maldu zeleem, kas
nowed purwà. Wiensch nenojausch, ka sozialde-
mokratu ideologi aizina strahdneekus pret wifu
tagadejo walsts un sabeedribas fahrtibu: pret
monarchiju, pret basnizu, pret skolu, „pilsonisko“
rakstneezibu, raschoschanas eefahrtjumu un pri-
wato ihpashumu! Kurp ar tahdu programu teef,
to peerahdija 1905. gads: isnahkums bij uguns
un afinis. „Pilsoniba“ strahda pee pozitīwa
darba, sozialdemokrati tif wifu noahrda. Rahda
tur radneeziba ar jaunlatweetibu, t. ir 60. gadu
awischneekem, kas kopsch 40. gadeem bij ap-
klususch, waj ismirusch?

Muhfu sozialdemokrats ir par agru dsimis
behrns. Peedsihwojumi wisas semes peerahdiju-
sch, ka sozialdemokratija war plashafi isaugt tif
reisē ar fabriku ruhpnenezibu. Bet schi Kreewija
wehl ir behrna autinos. Walsts to glabà aij
zeetam aissargu muitu restem un leef to semnee-
zinam us saweem plezeem isnesat. Tapelz ruh-
pneneziba wehl newar walsts un sabeedribas leetas
teift noteizoschus wahrduš. Ruhpneeks wehl naw
walsts balsts, bet drihsat leekchdis, to wajaga
barot, saprotams, lai ar laiku tas dotu pahritiku
nahkoscham audsem. Tà tad ari ruhpnenezibas
nelabàs peedewas, sozialdemokratija, Kreewija
newareja isaugt leelumà un palikt par sewischki
šwarigu faktoru walsts dsihwē. Wehl manta,
wara un spehks ir muischneeku un semneeku ro-

is, kà to peerahdija pēhdejo gadu politiskē waltis un šabēdribas notikumi. Tapehž ari tã šauktã reakzija uswareja, tapehž atnahza III. Dome. Tapehž newar buht runas no sozjalās revoluzijas, newar buht runas no sozjaldemokratu programas ispildišchanas jeb ari tik sozjaldemokratijas legalisēšanas: sozjaldemokrats paliks Kreewijã us ilgeem gadeem stahds, kas aug pagrabs, paliks revoluzionars, un wina sozjalai zihnai waj zihnas ismehginaschanai naw paredsams gals. Par wēlti Needra puhlas isšpeest škaitus wahrdus par teem kapeem, kas zēla malã, par teem mironu waigeem, kō mehnesniza aplahimo u. t. t. Tee kapi un mironi der gan preekšč šentimentalas juhtelibas, bet škaidras un noteiktas domas zildina weenigi tos, kas kalpojuchi šabēdribas leetai. „Sozjaldemokratiskas“ šabēdribas un šahrtibas mums naw un nebuhš. Sozjaldemokrata brihwestibas neds muhsu šabēdriba, neds muhsu laiks nespehž dot: tãš meklejamas tik šapnu waltibã, kur newainigi balti jehrini ar roščainãm lentitem warēs rotatees pa šelta norinam, blakus wilkeem, kas tos nekodis, bet ar teem rotatees. Deemščehl ščai semes klonã, muhsu laikos nekahdas šaderibas starp wilkeem un jehreem newar paredset. Ša Needra šapno, ka sozjaldemokrati špehlēs lehn, godigu pilsonu lom, tad winsch ruhgti maldas un ismaldina lehtizigo Latwju lasitaju waj klaušitaju. Sozjaldemokrats tik tad war palikt par erigu šabēdribas ložekli, kad tas no sozjaldemokratijas atšakas.

Mè, Meedra nepareisi nostahda sozjaldemokratiju blakus „jaunlatweetibai“. Waj jaunlatweetiba sawos rakstos, kaut ari noslehtos, ir pasludinajusi kaut weenu sozjalisma ideju? Waj „Pet. Awises“ nerunà wispahri par isglihtibas, jaimne zibas, juhrneezibas pazelschanu, waj tàs naw zihnijuschàs preekšč fihfgruntneezibas un fihfkapitalisma, mafgruntneef un amatneefa, bet newis preekšč košmopolitisma un sozjalisma? Ja mehš itin nemaš nepasihstu 60. gadu awiſchneefus, tad, warbuht, muhš uš kahdu azumirkli ſpehtu minetàs maldigàs domas aisraut; bet tà ka mums jo labi pasihstams katrs klajà laists rakstinsch, katra wehstule, tad mehš waram tikai isbrihneteēs Meedras pawirſchibai, ka tas kahweēs no eedomam tik tahki aisrauteēs. Kahda dala muhšu weenigam dſihwajam ſeſchdesmitgadneefam Dr. Barona tehwan ar sozjaldemokratiju? Schis godprahtigais, flusais un nemitigais leelstrahdneefš, kas jau kopsch 40 gadeem pašnudejis zeeschu ſafaru ar literaturas un ſadſi wes strahwam un tagad dſihwo weentukam wezo tautas gara mantu kahrtojamam darbam, tik ar isbrihneſchanos buhš ſadſirdejis Meedras ſkanigos wahrduš par „korpju nowilſchanu, uguns degſchanu un laikmeta noslehgſchanu“ un zitàm tahdàm dihwainam leetam. Kas zilwekam dakas gar wiſu sozjalismu, kad wiſch wezumà strahdà teizamu akademiſki ſinatniſku darbu? Tahdu wihru ſawest kaut kahdà ſafarà ar tagadnes modes strahwam ſadſihwè un awiſchneezibà, ir pawiſjam neweetà.

Wispafrigi A. Needras tiziba, ka jaunee sozjaldemo'rati atjaunos tautiškõ ehku, atweldsinàs winaš jawihtuško zeeto šakni u. t. t. ir dihwaina parahdiba un nošchelojama maldiba. Sozialisti ir wehl loti nekultiweti ļautini apmehram tahdi, kahdi bij pilsoni preekšch 40 gadeem. Pēe kulturās ar šekmi war strahdat weenigi mahzitā jeb kultiwetā tautas daļa un ta ir pilsoniba un inteligenze.

III

Waj A. Needra pahrweidojēes?

Atleek wehl pehdejais ļautajums, waj Needra ar šawu nepareiso tautiškā wirseena istulkõjumu ir pahrweidojēes? Uš tahdu ļautajumu mehš špehjam itin weegli un pamatigi atbildet. Needra jau nestrahdā wairs pirmo gadu Latvju rakstu druwā un dewis atlikam materialu rokā, lai isdibinatu wina rakšošchanas psihologiju un noteiktu wina rakstito un runato wahrdu nošihmi.

Leelaku eewehribu Needra eeguwa ar šawu romanu „L i h d u m a d u h m o s”. Toreis mineto romanu daudšinaja ļaušchu ļaudis Tas bij weikli rakstits gabals, raibs, imposants un daščhās weetās pat dramatisks, daudš apšološchs. Pehz tam nahza „S e m n e e k a d e h l s”, kas dewa diwu preteju glesnu galeriju. Tas laikam ir wizwairal lašitais Needras rakšojums. „R a d m e h n e š i s d i l s t” — wehsturigš

stahstis, fur Meedra puhlas buht interesants ar dsihwu darbibu un breefmu skateem. Tahlak Meedra pasneedfis daschus masus interesantus stahstinus. Jo wairaf sahàm Meedras stahstus lasit, ju wairaf mehš nahzàm pee atfinas, ka rakstneef; swahrstas starp diweem pretejeem eeskateem, starp individualismu un kolektivismu, starp a'igstas kulturās, mahšlas, filosofijas robescham un weenfahrscho dabas behrnu ihstenibu, nemahšlotu dabu, weenfahrschibu, bes ka winšh galigi peekristu weenam no šchee a wirseeneem un bes ka buhtu tos eekšhfigi pilnigi pahrštrahdajis un šakau šejis. Pehz stila, pehz ismalzi iateem walodas škaitumeem, pehz w a r o n u straujuma, pehz ta idealisma, ka garigee spehki weenizee noteizeji, Meedra buhtu škaitams par individualisma peekriteju. Winam muhšcham gribas kahpt no semes putekkeem kalnos, tur ar šchuhdonu zilweku padšihwotees, waj klišt sila swaigschuu tahlumâ. Bet otrâ wahrda winšch, pehz Tolstoja rezeptes, grib atkal tift par tautas rakstneeku, to lasa plaschas masas, winšch grib rakstit preekšch „semâ miljona“.

Šchahda šchaubišchanàs jo gaischi redsama wika „Semneeka dehlâ“, fur winšch ar wenadu šajuhsmibu raksta par wisai pretejeem waroneem un problemeem. Bagatais pilsonis šahw pretim proletareetim, robustais meejas kalps — garigam wehrgam u.t t.; tas patš ar

problemeem: zilweks atschkihrees no Dewa, zilweks atschkihrees no dabas, zilweks atschkihrees no zilwefa u. t. t. Zuhš nefad newar it isprašt, fo gan autors patš domà par finameem jautajumeem, kam wišsch organiski peekristu. Wedinati uš tohdàm schaubàm, apluhkojam zitus waronus. Inšcheneeri, mahžitaji, dakteri, Sandens un ziti jaunafee baroni runà Needram weeru, wina pašcha skaišto stilu; to dara pat neleetigais bankas direktors, mahkleriš, kureem labaki ar kahju pašpert, newiš toš pa schluhdoneem wišinat un par augsteem promblemeem ar teem risonet, isšpreesteš un isfilosofeteš. Šchi Needriš waronu weenmuliba un schabloniškums aišrahdo, ka tee ir atšpulgas no Needras domam, ka tee naw mahššleneeziški tehli is dšihwes, bet ween abstrakzijas. Wini naw realistiški tehli, kas buhtu no dšihwes noškatiti, kombineti, atihštiti pamasa n, audseti un isloloti, dšiki latwiški un šihmigi tipi, kahdus atrodam Kaudšišchu „Mehrneetu laikos“; tee nahkuschji jau wešeli, kà Pallas Atene no Zeisa galwas, ar wišu šawu dairunibu, ar šaweem problemeem, „zišnam“ un kiišlibam — no Needras fantaišjas. Lai Needras fantaišja buhtu nesin žik bagata, tai reiš jaišši k un jašahk atkahrtoteš. Mehš Needras domi simbulus waram atteežinat uš diweem pamota tipeem: 1) jaunais inteligents un 2) wežaiš juhtu zilweks, pee kura peeskaitam wezo Štrautmališmeni, Greesu un baronu ar tam špos hàm behrna azim. Teem schad tad tikai japahru. ina kostimi,

lai fludinatu Needra domas un atrifinatu wina problemus. Schee pamata tipi ir noplehsti no rakstneeka Needras fà no diwpufigàs Januša galwas.

Lifko esam atsinuschi Needras rakstu. abstrakto dabu, tad waram droschi apgalwot, ka wina waroni nebuht naw Latwju mahzitee pilsoni, kas pret Wahzu pilstoneem iszihnitu tautiskas „zihnas“. Ta ir leela maldiba, kad winau par tahdu usskata. Needras waroni wifos stahstos „zihnas“, lai waj tur tautiba ir waj naw, jo galwenais winam ta „zihna“, ne tas isnahfums, galwenais pats romans, ne tas, zif leels winam faturš un fo tas fneeds. To „zihnu“ Needra tif tipifki isleeto preeksch sawas stahstu un romanu fabulas, waj tam weela no pasakas, wehstures, waj no tagadnes nemta. Ur to jau teifts, ka Needra nefad naw peederejis pee kahdas politiskas partijas, naw attehlojis realas dšimtenes atteezibas, pateefus notikumus un tipifkus waronus. Needras tipi ir abstrakzijas, winau domu simboli un atspulgas.

Needram truhkst pasaulēs eefkata. Winam ir mihssta daba, kas wifu usnem, bet nespehj ihsti un dšili fastrahdat. Wina domas, fà ahtri putni, fscreen newaldami us preekschu; juhtas ispluhst aishween leelakoš un leelakoš rinkos. Tas teežas aptwert waj wifu pasauli, bet pašchu to zehlaju winas atstahj is- tukšhotu un aptumšhotu, fà isdeguschu peegul-

neeku ugunsfuru. Tapehz, jo ilgat Needra rakstija, jo wahjaki palika wina darbi un wina rakstneeta slawa pamasam gahja sudumâ. Winsch pats „Austrumâ“fazijis, ka wina mahkslai ihšs muhschs, un tas teesa gan: winsch naw pratis, kâ Klau-dsichsi, tipus konzentret, laikmetu iſsmelt, bet warejis tik konstruet apſchilbinoschus, bet masaf noſihmigus ſymbolus, kuri ſpehji gan muhs azu-mirkli aifraut, lai gan drihs ween dſeeſt un ſaudè krahsas. Iſhtenibâ ſchee ſimboli iſſkatâs par beedekleem: dſihwè naw weetas tahdeem ſkaleem waroneem, kâ Strautmakem un Almeneem; iſhteniba teem tahda eenaidneeze, kâ uhdens ugunij. Tapehz j a u N e e d r a m u h ſ c h i g s z e k l i n e e k s : tahlais apwahrkfnis, tumſchais ſils un puſchkis newihſtamu ilgu un zenſorku dſeeſmu aif zepures un rokâ baltais ſpeekis, Needras weenigi uſtizamais draugs. Winsch muhs war iſwikinat uſ domam, zentibu, kâ ferments eemest muhju widû raugu, bet paſtahwigu faut ko Dot — to weenigi winsch newar.

Nu mums buhs ari ſaprotams, kapehz Needras referats par tautiſko pahrweidoschanos tik tahlu no iſhtenibas, no dſihweem un wiſeem wehl labâ atminâ ſakteem, kapehz tas neſaſneeds pat to, kas par tautiſko laiku un par ſozial-demokratiju rakstits. Needra wiſu, it wiſu ſpehji ignoret, laiſt pār galwu, lai weenigi kâ magne-tiſets, kâ apburts, kâ apſehſts, luhfotos uſ weenu domu, kâ tautiſka ſakne at d ſ i h = w i n a j a m a, k a t u r e e d w e ſ c h a _ a m a

jauna dsihwiba, la tai parah =
dami jaunās, zentigalās dsih =
wes eerotšči un mehrki, kad
winšch runā par Latwju tautas
ihpatnejeem, wišai zilwezei
nešameem labumeem.

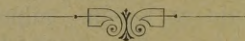
Lai gan Needram referats pawisam naw
isbewees, un no ta ne akmeni us akmena newaram
atstah, ne rindinas beš protesta garam laist,
tomehr mehrkis patš par šewi winam bijis tei-
zams: Needra gribejis usmodinat, usšubināt,
uspurinat, rahdot leelus tahlus mehrkus, preešch
kureem kaišt wina šaulainee šapni, wina fantasijas
platais redsoflis, kas blensdams eerauga leelas,
škaistas lectas un pawehsta mums, „nabaga se-
mes ruhkeem“. Ta ir ta pati romantiškās filo-
sofijas „tautiškā ihpatniba“, par kuru
Needra jau daudš runājis, rakstijis un referējis.
Ta ir leeta aiš swaigsnem, par to Needram
weenam dala. Mehš tīkai waram šchendet par
teem lihdsjekleem, ar kahdeem Needra grib to ša-
šneegt. Pietim wišai logikai, winšch grib so-
zialistu pataišit par tautēti, lai to suhtitu aug-
stos mahkrnu kalnus kahpelet. Bet no šchahdeem
eksperimenteem mehš itin nefa nezeram, tīk no
jauna eeraugam, ka Needra šawā idealismā ne-
grib ihstenibu eewehrot, min pateesibu ar kahjam,
lai muhs, kā Brands šwejneekus, no semes lejas
westu šai ā lepnibas un eedomibas tufšesi.
Preešch ta mehrka, par kuru runā Needra, mums
wajaga ti hstoscheem mahzitu roku, leelas mantas,

leela meefas un gara spehka. Mums wajaga wiſu paſaules kulturu no firmās ſenatnes lihds jaunakam laifam ſewi uſnemt, pahrwaret, ſagremot, fonzeniret par leelu ſpehku, lai tad pahrweidotu, jaunā gaiſmā noſtahditu pateefibu un idealu atdotu atpakaļ wiſai plaſchai zilwezei. Waj zilweze atradis muhſu balwu par zeenigu? Waj mehſ ſpehſim raſchot kaut ko lihdsigu Greeku filoſofijai un mahſlai, Ebreju Deewa atſinai, Romeeſchu walſts un likumu gudribai, waj ſpehſim ſaſneegt Schekſpiru, Goeti? . . . Tihri roſas ween nolaiſchas, kad dſirdam, ka Needra ſapraweetojis to ihſos 20 gados!

Needra ſem ſawu juhtu eſspaida beeschi aifraujas un tadehl maldas. Tā winſch weenreis jau muhſ ijjofoja ar ſawām nahwes dſeesmam muhſu **B a l t i j a s W a h z e e ſ c h e e m**, kad tee pahrgahja no maſaļ eeneſigeem uſ wairaf eeneſigeem amateem un darbeem un furus Needra par agru iſſludinaja par „morituri“ jeb nahwei lemteem. Winſch mums paſtahſtija par to, ka „Lahſchplehſis“ eſot weens leels romantiſkās dſejas peemehrs, lai gan minetais dſejojumſ ir ar tautas teifam iſpuſchlots 70. gadu mihleſtibas ſtahſtiſch. Sawās kriticās Needra jaunos iſſkoloja daiķās gleſnās dſejas kaldinat un nu mehſ wairs aif „ſkaiſtuma“ newaram uſ eelas iſeet un paelpot. Tā Needra daudſtahrtigi mums mahzijiſ nepahrdomatas mahzibas, daudſus uſ labu gan paſkubinajiſ, bet negudros uſ mahneem aifwiķinajiſ ar ſaweem ſkaiſteem wahrdeem.

Tà kà Meedra nefad naw ihstenaì dshwei peederejis, tà winſch nepeederès ari neweenai partijai uſ preekſchu. Par wolti „tauteeſchi“ ſkumſt par Meedras tautiſko kluhdu, par wolti ſozialiſti par to gamilè. Meedra nedſ ſpehji pilſonus ſkal-dit, nedſ ſozialàs rewoluzijas ſahrteem malku neſt. Winſch naw wihrs preekſch praktiſkaſ dſihweſ. Winſch ir muhſchigſ zekineekſ, kura baltà ſpeeka gals paſtahwigi wehrſtſ uſ mirdſo-ſcheem romantiſkaſ kalneem. Taſ ir taſ zeh-loniſ, kaſ attur, ar winu eet bahrgà teeſà.

R. Klauſtiſch.



Wai «tautiskà apšina» pahrweidojas?

Rigas Nviseš 156. numurà Teikmana rakstu lasot islikās, ka waj Needram notiktu netaišniba. Bet islasijis turpat minetos Latvijas numuros wišu preekšnesumu, atradu, ka Teikmanis wehl par mas teizis. Wišs Needras preekšlasijums ir usbuhwets us gluschi nepareisa pamata, us wina apgalwojumeem par „tautiskās apšinas šakni un dabu“, kuros atrodam tikai no wehstures un logikas ffeedem nomaldijuschos fantasiju.

Needra šaka: „Tautiskà apšina war isaugt no diwejadeem zehloneem un tadehl ari parahdās diwejadā dabā. Apspeestas un tuffchas tautas šahl šajustees par tautu, kad šamana, ka winām truhkst, zaur šahdeem truhkumeem tās atškiras no zitām tautam. Tahdas tautiskas apšinas peemehrs mums ir Mošus. Swabadās, isglihtotās, bagatās tautās turpreti mostas tautiskà apšina no ta lepnuma, ka winas ir pahrakas par zitām. Šahda apšina — lai ari religiskà nokrahšā — bij wehlat šastopama pee Šuhdeem, kas apšinajās par isredseto tautu“. Un tad par muhsu tautu runadams Needra šaka: „No tautas nelaimes apšima tautiskà šina“. „Muhsu pirmà tautiskà apšina modās newis aiš

preeka un lepnuma par to, kas mums ir, bet
aiš ſchehlabam pehz ta, ka Latweeſcheem nebij.
Zaunlatweeſchi ſtaigaja to paſchu zelu kà Moſus.

Ka taš pilnigi nepareiši atteezibà uš Lat-
weeſcheem, to jau ziti paſkaidrojuſchi. Bet eš
gribetu kaut ko peebilst, aiſrahdidams, ka iàš no
Needras minetàs tautiškàs apſinas ſakneš ari
wiš pahrigi nekur naw paſtahwejuſchaš.

Apluhkoſim wišpirmš Needras teo-
logiju ſchini leetà. Tad pehz wina
domam Moſus nahza pee tautiškàs apſi-
nas zaur Zuhdu gruhtibam, kaš teem bij ja-
zeeſch Egiptè un wiša Zuhdu tauta tikai „weh-
lak“, t. i. pehz Moſus laiſkeem „apſina-
jàs par iſredſeto tautu“. Bet nu ſinam, ka
Deewš jau Abramam dewa apſoliſchanu:
„Eš tewi wairoſchu un zeliſchu par
tautu pulku“. Uš ſchahdàm Deewa apſo-
liſchanàm ſchee wihri dibinaja wišus ſawuš
muhſcha darbuš. Šchi apſina, ka ir no Deewa
aizinati un eezelti par ihpaſchu
tautu, bij Zuhdeem no wina weztehwu deenam
ſahlot.

Šchi tautiškà apſina parahdaš jo dſihwa
Zehkabà zauru muhſchu un ihpaſchi beidsot, kad
winaſch ſawuš dehlus ſwehtiija un no Zuhſepa
ſanehma ſwehraſtu, ka wina meeſu neap-
raſš Egiptè, bet wediš uš apſolito ſemi. Šchi
pate tautiškà apſina dſina Zuhſepu ſanemt ſweh-
raſtu no ſaweem brahkeem, ka tee ſawà laiškà
nemeš wina kaušuš lihdš un anglobàš pee tehmu-

tehweem Kanaana semê. Pee ichàs apsinas ne-
n a h z a Mosus zaur Suhdu zeeſchanam, bet
zaur Deewa apſoliſchanam, fo wina mahte
dehſtija wina firdi. Bej ſinaſchanas par
ſawu peederibu pee Iſraeta behr-
neem un par winu Deewa ſpreesto tautiſko
ſtahwokli, Mosus kehina meitas pili newa
retu nenecka waizat par „ſaweem brahteem“,
nedſ par winu gruhtibam. Tahda tautiſka
apſina parahdijàs Suhdos Egiptes laifmetà ari
bej Mosus, kad „tee brehza uſ to Kungu“, Ab-
rama, Iſhaka un Zehkaba Deemu un „tas Kungs
dſirdeja winu brehſchanu“.

Tad pehz ſkaidram bibeles ſinam Suh-
deem tautiſkàs apsinas nekad
naw truhzis. Bet wina parahdas daſcha-
dos laifos un apſtahkos, daſchada weidà jeb
ſpehkà: te jaiſeet no Egiptes, te jaeckaro apſolita
ſeme, te jazet kehniſch, te jabuhwè deewanams
u. t. t. Bet te wiſur ir tautiſkà apſin weens
no wadoſcheem ſpehkeem.

Wiſpahrigi ta pateſiba aſſihita, fa bej
tautiſkas apsinas naw neweenas
tautas, ſam ween ſahda nefahda ſatikſme
ar zitàm tautam, tapat ſà neweena
garâ weſela zilweka naw bej paſch-
apſinaſ, bej juhu, fa winſch ir zilwekſ par ſewi
un iſſchiras no ikweena zita zilweka. Un kad to-
mehr ir zilwekſ, kaſ turaſ par pahrtautiſkeem
(koſmopoliteem) un atkal ziti, kaſ ſauzas par
pahrzilwekeem, tad ta ir pretdabiſka, ſli-

miga parahdiba winau pfichifká dsihwibâ — ja-
jukufe apfina.

Bet protams, tautiskâ apfina tapat, kâ
zilwefa paschapsina pehz apdahwinaschanas, at-
tihstibas un laifa apstahkeem war parahditees
daschadâ stiprumâ jeb weidâ. Par tautu turejâs
muhfu sentfchi, zihnida mees pret Wahzee-
scheem usbruzejeem; par tautu wini turejâs
zeesdami Wahzeefchu warnahzibu, fchehla-
bas jufdami neween „pehz ta, kas ziteem ir“,
bet ari pehz ta, ko paschi bij saudejufchi.

De nu drufku no Needr's pfichologijas:
no fchehlabam mostotees tautiskâ apfina. Bet
kam ir fchehlabas, tam winas ir taifni tadehl,
fa winfch juktas un apfinas par tahdu
noschehlojamu buhtni. „Upspeesta un tuf-
fcha tauta“ nekad naw bijufi bes fchehlabu,
bes Igojchanâs pehz ta, fa winai naw, tapat
fa neweens issalzis un noplifis nabags bes il-
gojchanâs pehz maises un apgehba. Ja fcheh-
labas buhtu tautiskâs apfinas fakne, kadehl
tad winas nemodinaja jau 300 lihds 500 gadu
agraf muhfu sentfchos tahdas gara kufstibas,
fahdu Needra to tehlo pee muhfu tautiskeem
pirmdarbineekeem pagahjufchâ gadu fimteni?
Pehz wina eefkateem bij jafagaida wisgruh-
tajos laifos wisfpehzigakâ tautiskâ
apfina. So fchehlabas ir wisfahpigakâs, kad
zeefchanas wisleelakas.

Glufchi tikpat aplams ir Needras ap-
galwojums, fa otrs zehlonâs tautiskai apfinai

esot preeks par to, kas tautai ir: „Swabadās, isglichtotās, bagatās tautās turprei mostas tautiskā apšina no ta lepnuma, ka winaš ir pahrakas par zitām“.

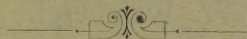
Zanoschehlo, ka Needra naw tahdu tautu pee wahrda šauzis, kuras tapa swabadas, isglichtotas, bagatas bei tautiskas apšinas, t. i., kurām šchi apšina tik tad wehl modās, kad bij tahdu lepnuma stahwokli ša šneegušchas!

Par tautu jutās p. p. wezee Germani bei isglichtibas, bei bagatibas, daschfahrt pat bei swabadibas jau taš laikos, kur šakta šadurtees ar Romas legionām. Par tautu jutās Wahzeeschi šchehlodamees par pirmā Napoleona war-mahzibu. Par tautu wini apšinajās, kad winau kara pulki kà uswaretaji eegahja Parijē. Bet gan ir laiki, kur tautiskā apšina parahdas resignazijā, smaga juhga klušā neschanā un zeribā uš labateem laikeem, kur labwehligi apstahkli attauj špraušt kahdu leelu tautisku mehrki un tad wina parahdas kà dsenoschs špehks, kas lihds ar ziteem špehkeem palihds tautai šašneegt augšaku stahwokli zitu tautu starpā. Bei labwehligu apstahklu tautiskai apšinai japaleek tautas dsihwē par fwiētihu — par apmcerinoschu jeb tlušinoschu špehku — un wina newar gaismā nahft par motihu jeb darboš dsenoschu špehku. Sinam labi, zif daschadi apstahkli pcedereja kopā, lai wareja Needras šauktee pirmdarbineeki muhju tautai rahdit kulturās mehrkus. Ja p. p.

Dreenu Zari nebuhtu eewehribas peegreesujchi
 Wahzeeschu neaprobeshotai warai par muhsu
 tautu un semi, tad aij „schelabam“ waretum
 smakt wehrdsiba wehl waj gadu fimtenus
 un newcens Latweetis nespehtu ar sekmem „schas
 nelaimes nowehrschahu par sawu dsihwibas
 mehrki“ sprauht Tautiskà apšina bes labweh-
 ligu apstahklu preekich leela tautiska mehrka
 safneegschanas war aktiwà nofrahjò uf-
 leesmot weenò, otrà dwehsele un ja schi ir
 pweltita ar kofles stihgam, tad wina scho leehnuu
 celees dsejà, fur isteiks tautas dwehseles tautisko
 apšinu. No tif aplamàm domam par winas
 jakni jeb zehloncem, kà Ncedras preekichnejumà
 isteiktas, muhs issargà muhsu tautas dseeš-
 mas, fur nesin zik daudifahrt atškan tautiskà
 apšina, apdseedot tautas dehjus,
 tautas meitas, tehwa semi u z.
 Pat netruhtst dseešmu, fur tautiskà apšina ilgojas
 pehz labwehligem apstahkleem, lai waretu šwesch-
 tauteschu juhgu nokratit, p. p. „kaut man buhtu
 ta naudina, kas gul juhras dibenà“. Bes preekich-
 darbu, bes pamata newareja zelt tauta kulturās
 chkas, nespehja tautiskà apšina rahdit posi-
 tiwa mehrka, škaidri saprotama un eespehjama
 darba, pee fa lai wisa tauta fertos; newareja
 wehli: saz pirzcet semi, zelect školās, buhwecet
 fugus u. t. t. Kamehr wehl truhka labweh-
 ligu politiskfu apstahklu, tautiskà ap-
 šina newareja palist par aktiwu špehku,
 par motiwu uj tautiskfu darbu.

Wohl japeemin, fa ar apluhkoteem Needras
pamata apgalwojumeem šabruhf ari wiša wina
fantasija par „tautisfās apšinas pahrweidošchanos“.

G. Fedders.



A. Needras otra ulbruzeenu ferija pret Fr. Weinbergi.

Julija un augusta mehneschos A. Needra ir eewcetojis „Latwija“ weseļu rakstu feriju sem kopeja usraksta „Weinbergs kà audsinatajs“. (Needra te runà no „tautas“ audsinaschanas). Kad tika sinams, ka Needra peesuhthijs „Latwijai“ kahdus pretrakstus, tad wispahrigi gaidija, ka winsch puhlesees aispeshot tos pahrmetus, kahdi winam bij issaziti „Rigas Awise“ eewcetotàs frititàs par wina preekschnesumu Sinibu Romiijas wafaras sapulzè. Bet wisi bij maldijusch.es. Needra ne ar weenu wahrdu naw mehginajis aispeshot sawu pretineeku spreedumus, ne ar weenu wahrdu naw mehginajis aistahwet sawus agrakos, zaur raksteem „Rigas Awise“ pilnigi satreektos apgalwojumus. Nà pasuduschu leetu, furu naw wehrts aistahwet winsch aistahjis sawu wafaras sapulzè tureto preekschnesumu, un sawos jaunajos usbrukchanas rakstos runà pawisam no zitàm leetam.

No tam, nodrukāt te wiskus Needras jaunos fildu rakstus, mums jaatsalas muhsu lasitaju interese. Preeksch tam schee raksti pahrat gari

steepiti un isnahf kà patuſĵha treeſĵhana, kas klaufita; u nogurdina, un no kuras neka newar mahĵitees. Bet lai laſĵitaji dabutu pareiſu jehgumu par wiſu, ko Needra par paſĵleetu runajis, mehſ te apſpreediſim wina rakſteenu galweno kodolu, wina iſteiktàs galwenàs domas. Tà kà dandſkahrt naw eekſĵeĵas ſaites ſtarp weenu un otru wina rakſtu, ſtarp weenu un otru no wina iſteiktu ideju, tad mehſ katru pahrrunajamo atſewiſĵko preekſĵmetu pahrruna ſim ſewiſĵkà apzerejumà.

1. A. Needra un „kngu“ jautajums.

Œĵis jautajums preekſĵ A. Needras ir bijis galwenais un wiſĵ eet gandriĵ zaur wiſeem wina apzerejumeem. Needras galwenà ruhpe ir, ka pee Latwceſĵeem neiſzeltos nekàs, ko waretu ſaukt par „kng:em“. Pehĵ Needras wehſtures uſſkata tautà jeb kausĵu ſabeedribà war paſtahwet tiſ diweĵada kahrtiba: waj nu wiſi ir weenadi, ir tiſ weena ſĵkĵira, kas wiſi paſĵi par ſewi noſaka, — ta peĵĵ A. Needras domam ir demokratiſkà kahrtiba ar demokratiſko paſĵnoteiſĵhanu; waj atkal weenadiba ir iſſudufe, un tad wiſa tauta ſadalaſ diwàs daĵàs: kngos un kalpos, pee kam pirmajee noſaka un walda un peĵdejee tiſ klaufa, — ta peĵĵ A. Needras ir ariſtofratiſka kahrtiba. Nekahdas zitas kombinazijas tautas jeb ſabeedribas organizazijas wiſĵ nepaſiĵſt. Katrs, kas ſaka, ka wiſi

laudis newar buht weenadi un fa tautai dabiski wajadfigas daschadas schkiras, ir A. Reedras azis „aristokratizma“ aischahwetajs, kas grib, fa weena „kungu“ schkira walditu par wisu zitu tautu ka par kalpeem,

Bet wisas ziwilisetas pasaules wehsture peerahda, fa tiskihds kahda tauta atstahj meschona stahwokli wina attihstas daschadas schkiras. Sabeedribas eedalschana „kungos“ un „kalpos“ ir aischehsturischa un pahraf pirmatneja (primitiva). Sewischi muhsu modernajos laifos wisa sabeedriba fastahdas ij neskaitamam daschadam schkiram, un te runat no weenas „kungu“ schkiras, kura walditu par zitam ka par kalpeem, peerahda saproschamu, bet ni nodarbošchanos ar ihstenibu. No tam, fa nekur naw, protams, ari pee Latweeschchem nefad naw bijuse runa. Nekad netweens zilweks naw domajis, fa pee Latweeschchem buhtu isaudsinama kahda sewischa „kungu“ schkira, kura zitus pahrwalditu ka kalpus. Dautajums te tik wareja buht: waj nu Latweeschi paleef pee tam, fa wiseem jabuht lihdfigeem, un fa nekahda schkiroschana pee teem naw peelaischama, — jeb waj pee Latweeschchem bij jaisaudsina tapat ka pee zitam tautam wisas tas daschadas schkiras, ij kuram katra tauta pastahw? Echo pehdejo zeku staigaja pee Latweeschchem ta fauktee „tautisfee zenteeni“, un tas ir tas zelsch, kuru F. Weinbergs pastahwigi aisch-

stahwejis un fura deht A. Needra winam tagad usbruhf.

A. Needra naw pastaidrojis, ko winsch ihsti saprot sem wahrda „kungs“. Saunakos laikos wisās semēs schis nosaukums palizis par tufschu titulu, kahdu peeschkir iffatram peeclahjigi apgehrtam wihreetim. Nekahdai bagatneeku, waj augstmanu, waj inteligentu schkirai naw ne mafakās privilegijas us scho wahrdu. Tam ir pilniga pilsonu teesiba ari muhsu strahdneeku beedribās un strahdneeku jadsihwē. Ja A. Needra negrib pe Latweescheem „kungs“ schai jehgumā, tad winsch negrib, ka pee Latweescheem buhtu peeclahjigi apgerbti zilweki, kas peeclahjigi uswedās. Kas atteezas us wahrda „kungs“ nosihmi tā otra pawehlneeks, tad no feodalisma atzelschanas laikeem tahda „kundsiba“ pastahw tif preefsch walsts waras; un priwatā dsihwē ta teef tif us sinamu laiku radita zaur sa unneeziškeem lihgumeem. Schai sinā jaimneeks ir „kungs“ preefsch jaweem „falpeem“. Bet Needra taf negribēs atzelt walsts waru un priwatus lihgumus. Tā tad jadomā, ka Needra ar wahrdu „kungs“ buhs gribejis apsihmet tif kahdas sinamās jabeedriski augstafi stahwoschas waj bagatakas schkiras. Tahdas, ka redsams, winsch Latweescheem negrib atlaut, jo wis, kas ir augstaks, jeb „kundsisks“, pehz A. Needras domam ir faitigs, un tadeht schahda „kungu“ isandsechana pee Latweescheem neesot pee-laijchama.

Bet te jajautà : kur ir robešča, lihds̄ kurai Latweētis peh̄z Needras domam drih̄kst pazeltees̄? Zif leela ir ta manta, kuru tas drih̄kst eckraht, lai wehl skaititos̄ pee godigeem Latweešcheem un kur šah̄tas bagatiba, kas pataiša Latweeti par pekamu „kungu“? Waj Latweetim atklauts̄ tif weenstahwa nams̄ un waj wairaki stahwi šaboja Latweešču ih̄pašchneeku par nekam nederigu „kungu“? Waj Latweētis drih̄kst turet masu bodeli un nedrih̄kst dibinat kah̄du leeltirgotawu waj eksportweikalu? Waj Latweētis drih̄kst buht tif mas̄ amatneeks̄, bet nedrih̄kst palikt par fabrikas „kungu“? Waj Latweetim atklauts̄ eeguht tif masu gruntsgabalu, bet nebuht ne muišču? Lai jel Needras fgs̄ paštaidro, kur ir robešča, kura jaectur, lai Latweešchus waretu ijs̄argat no „kungu“ fahrtas̄. Studet un zaur to palikt par „kungeem“ Needras fgs̄ tat Latweešču jaunekteem negribēs̄ aisleegt, jo no kurenes̄ tad lai Latweešcheem rastos̄ mah̄zitaji?

Ja nu A. Needras kungam ijs̄dotos̄ šchāi sinā usrah̄dit wajadšigo mehru jeb Latweešču pazelšchanās̄ robešču, tad meh̄s labpraht giibetu sinat, kadeht Needra taišni Latweešču tautu grib tā apgraišit, ka wišch tanī negrib kaut ijs̄zeltees̄ nekam augstataim? Kadeht pee zitām tautam, pee Kreeweem, Wahzees̄cheem, Angteem, Franzuscheem drih̄kst buht šchah̄di „kungi“ un pee Latweešcheem ne? A. Needra tat sinās̄, ka šabeedribai wajadšigās̄ augstakās̄

Ńķīras īzēlas nenoweħrŃķami, un ja muħŃu Ńemē LatweeŃķu elementu eepluħŃķana Ńķīnīs Ńķķīrās teeĶ aptureta, tad wīnas ŃaŃtaħdiŃēes no zīttauti bneekēm. Tad Ńķīs augŃtaĶās Ńķķīras buħŃ wahzīŃķas, křeewīŃķas, bet tomēħr paŃtaħwēs. AugŃtaķu Ńķķīru (jeb Needra: „ķungu“) niħŃķana pee LatweeŃķeem tiĶ panahķtu to, ka wīs, kaŃ pee LatweeŃķeem paželtoŃ augŃtaķi, pahreetu zītā tautibā, ķur ķungi atķauti. Waķ tad Needra to nesaprot, ka taħda ķahrtiba tiĶ paŃemotu LatweeŃķu tautas zeeņu wīŃas paŃaules un ari paŃķu LatweeŃķu azīs. Ķehgums „LatweeŃķis“ tad arweenu pa liķtu kaŃ ŃemakŃ, nekā WahzeetiŃ, KreewŃ un ziti. Tas, protams, atķaunotu waķ weizīnātu ŃemakoŃ laīkoŃ redŃeto behģŃķanu no LatweeŃķu tautibas. Tad „LatweeŃķa“ wahrdŃ atķal palīķtu kaŃ maķzeeniŃs, un Ńķī LatweeŃķu tautibas nīzīnaŃķana wīŃwairat apģruħtinātu tā Ńauktās Ńemakās Ńķķīras, par ķuru aiŃŃtaħwetaju Needra grib uŃmeŃtees. TaiŃņi zaur to, ka tās Ńķķīras, ķuras Needra Ńauz par „ķungeem“, pa leeĶ pee LatweeŃķu tautibas, teeĶ paželts Ńķīs tautibas godŃ. Un tas nahķ it wīŃām LatweeŃķu Ńķķīram par labu.

Bet warbuħt Needra nu teīks: manīs peħģlai minētās baģatās waķ augŃtaĶās Ńķķīras LatweeŃķu tautā īzēlas; tiĶ ween wīnām nedriħķŃt atķaut nekahdu dalību LatweeŃķu politiŃķā dŃiħwē, jo wīni pataīŃitu Ńķo pol tiķu

par „kundsiſku“. Mehs nu labpraht gribetu finat, kadehl lai taiſni ſchis ſchiras buhtu i ſlehdsjamas? Taiſni winas iſzelaſ no energifſtateem un ſpehjjigateem elementeem. Kadehl Needra muhsu leeltirgonus, leelruhpneefus, waj pee mantas tikufchos weikalneefus eerauga politifſkâs lectâs par mulkeem un nederigeem? Zaur mulkibu un nederibu taf mantu neſapelna. Taiſni ſchee ſtiprakee, ſpehjjigatee elementi pateefi ir ſtipri un ſpehjjigi, par to il ihpaſchi pee Latweeſcheem newar buht ſchaubiſchanâs, jo ſche wini wiſzauri eeguwuſchi ſawu ſtuhwolli newis kâ mantojumn, bet tif zaur paſchu darbu un nopelneem.

Bet Needra warbuht ſazis: Es jau neleedsu Latweeſcheem ſchahdus wiau augſtaku ſchiriu elementus iſleetot preeſch politifſkâs wadiſchanas, tif ween wiau wadiba un wara nedrihſt buht ſemakam ſchiram zaur ahreju pehku uſſpeeſta. Tautas maſam lai peederetu noteiſſchanas, kurſch no „kungeem“ ir uſtizibas zeenigſ. To pee Latweeſcheem F. Weinbergſ nepeelaiſchot, un ſchai finâ A. Needra iſſaka ruhgtu ſcheloschanos Ar ahreju ſpehku Weinbergſ Latweeſchu maſam uſſpeeſchot Latweeſchu „kungu“ waldibu. Weinberga tautifkâ politifka eſot iſgahjuſi uſ to, newis gahſt „kungu“ eeſtahdi, bet tif Wahzu kungu weetâ eelikt Latweeſchu kunguſ. Wiſſch nepeelaiſchot pee Latweeſcheem demokra-

tisfu paschnoteifschanos, bet eewedot kundsisfu politiku. Spezieli Needra pahmet Weinbergim, fa tas gribot fopt un audsinat tif leelpiljonibu un pehdejäs rofäs gribot nodot waru.

Wijs schis Needras usbruzeens pret Weinbergi ir tif tufschu, nokultu frasu skandinashana bes masakà realà pamata. Teem Latweeschu elementeem, furus Needra jauz par „fungeem“, naw it nekahdas ahrejas waras, ar furu tee waretu zitas schkiras peespeest pee paklausibas. Wineem naw ne masakàs eespehjas spehlet politikà ar ahrejas peespeeschanas palihdjibu kahdu „kundsisfu“ lomu. Wijsa winu politisfà „wara“ pamatojas weenigi us lauschu ustizibu, us moralisfu autoritati, kahdu wini eeguwschi. Nemsim, peemehram, pilsehtu wehleschanu lectu. Te wijssem wehletajeem ir pilnigi weenadas teesibas un Latweeschu wehletaju pulkà naw nedj „kungu“, nedj „kalpu“. Nemeen newar otram usspeest jawu wadibu ar ahreju spehtu. Waj wehletaji weenam waj otram „wadowam“ seko, tas pilnigi atfarajas no winu brihwàs gribas, un katram, kas schodeen sekojis weenam wadowam, ir pilna brihwiba, to riht atkal atstaht. Ja Rigà leelais Latweeschu wehletaju wairakums peefrita Weinberga politikai, tad winsch to darija tapehž fa tai ustizejäs un to atrada par labako. Nunat te no kahdas ahrejas peespeeschanas, ir taisni smeekligi. A. Needro

šawai apgalwotai ahrejai peespeeschanai šin us-
 dot tif weenu peerahdijumu: „Nigas Mw.“
 teem Latweeschu wehletajeem, kas aij laiskuna
 nokawetu šawas wehleschanas teesibas nokahr-
 tošchanu, bijis peedraudets, ka šabeedriba waj
 Latweeschu krediteestahdes pret teem istureschotees
 nelabwehligi. Bet par ko tad šche Needra ihsti
 šchelojas? Tas taš tahdeem laiskeem wehleta-
 jeem, kas aij kuhtribas grib palift mahjâ, kad
 wiši ziti Latweeschu wehletaji eet zihnâ,
 ir loti wešligi, kad toš pašubina,
 išleetot šawas pilšonu teesibas. Šahda data
 šchim škubinajumam ir ar ahreju peespeeschanu,
 kalpot „kundšiskai“ politikai? Waj tad M.
 Needra nešin, ka balšošchana pee pilšehtas wehle-
 šchanam tagad ir aišflahta, un ka katrs
 beš bailem war balšot ko wehlas? Paštahwot
 aišflahtai balšošchanai, nedš Weinbergin, nedš
 wehleschanas komitejai, nedš krajškaju un kredit-
 beedribu direktoreem (— kuri M. Needras azis
 ir leeli warmahkas —), naw ne masakâs eešpeh-
 jas, ahreji peespeest wehletajus wineem šefot.
 Ta demokratiškâ pašchnoteišchana, preekich kuras
 M. Needra tif loti šajuhšminajas, pee Latweeschu
 pilšehtas wehletajeem arweenu paštahwejuši wis-
 leelakâ mehrâ, weenalga, waj Weinbergs, waj
 kahds zits wadijis šchis wehleschanas. Weinbergs
 gan paštahwigi eeteizis, ka wehletajeem der klaufit
 un uštizetees Latweeschu šabeedribas š p e h j i =
 g a k e e m elementeem un jaatkratas n o r a =
 d i k a l e e m un š o z i a l d e m o k r a =

reem; bet nefad Weinbergs ſchai ſinã naw ceteizis waj aifstahwejis kahdu ahreju uſſp eefchanu. Wiſs arweenu bijis atſtahts wehletaju brihwai gribai, un Weinbergs teem tif bijis padoma dewejs un zits nefas. Kas atteezas uſ lauku apſtahkeem, tad te gan Weinbergs arweenu aifstahwejis ideju, fa galwenã noteifſchana lai peederetu ſaimneeku ſchirai, tadehẽ fa ſchi ſchira pee Latweeſchu lauzineekeem nu reiſir ta ſpehjegakã, uſ kuzas wiſlabaki war pamatot muhju ſemes paſchwaldibu. Bet ſchai ſaimneeku ſchirã wiſch atfal pilnigi ſtahwejis preefſch „demokratifkã paſchnoteifſchanas“. Ari te Weinbergs arweenu ar padomeem uſſtahjees pret radikaleem un ſozialdemokrateem un eeteizis uſtizet wadiſchanu ſaprahtigeem, godigeem, nazionali juhtoſcheem elementeem; bet nefad pee wina naw bijis ne ehnaſ no kahdaſ ahrejas peefpeefchanas eeteifſchanas. Wiſs, kaſ ſchai ſinã pret Weinbergi ſazits, ir tã ſafot iſ pirkſteem jeb iſ mehles iſſiſhts.

„Ahreju peefpeefchanu“ Latweeſchu pulkã praktiſejufi tif weena partija, proti, tee no Nedras tif filti aifſtahwetee ſozialdemokratii. Samu ahtri pahrejoſcho waru tee nodibinaja weenigi ar teroiſma un ahrejas peefpeefchanas palihdſibu. Wiſãſ zitàs Latweeſchu partijaſ turpretim arweenu paſtahwejuſe brihwa paſchnoteifſchana un moraliſkãſ autoritateſ wara.

Wisaplamafais ir Needras issazitais pahrmetums, ka Weinbergs aistahwot tif leelpilsonibas intereseš. Wirsch jafa: „Ne pilsonibu ir Weinbergs gribejis kopt un audsinat, bet leelpilsonibu, Latweeschu fungus un patrizeeschus. Getsch tam pastahw wina nosihme Latweeschu pilsonibas 'autajumâ“. Un uš ſchi pamata apgalwejuma Needra tad buhwè tahlaf. Schis pahrmetums taišni no Needras pušes ir tihri apstulbinoschs. Wispirms jafafa, ka pee Latweescheem „leelpilsoniba“ fâ ſchkira ar ſinamâm ſchkiras intereseš nemaj nepastahw. — Ir pahri desmit personu, kas ſewiſchki zaur namu buhwi ir tikufchi pee prahwakas mantas, bagatibas, un furus warbuht waretu ſaukt par „leelpilsoeem“, bet winu ſkairs ir daudj par masu, lai wini ſastahditu wejelu ſchkiru un pekoptu ſahdas ſchkiras intereseš. Nekahdu waldoschu ſtahwofli Latweeschu pilsoniba tee neeenem un newar eenemt. Leelu leelais pilsonu wairums nepeeder pee tâ ſauzamâš „leelpilsonibas“, un ſchis wairums ir pilnigi patſtahwigs, un no wina wiš atkarajas, kas pilsonibas wahrdâ darams. Bet ja nu ari „leelpilsonibu“ pee Latweescheem aſihtu par pastahwoschu, tad taišni Weinbergam ar leelpilsonibas ſewiſchku intereſchu aistahweſchanu ir wišmajaf dala. Taišniba ir, ka Weinbergs pastahwigi weizinajis Latweeschu krahj-aisdewu beedribu un krediteestahſchu dibinaſchanas un iſplati-

ſchanàs tendenzi; bet ta nahf par labu wiſpah-
rigi Latweeſchu pilſoni ba s iſaugſchanai. Uj
weenu wiſru, kaſ ar ſcho krediteeſtaſchu pa-
lihdſibu iſaudſis par „leelpilſoni“, nahf war-
buht diwi ſinti, kaſ tahdâ zelâ nodibinajuſchi
ſawu „weenfahrſchu“ pilſonu ſtahwofli. Un tod
wiſgalwenais: Weinbergſ nekad naw
bijis par zentru, ap furu gru-
petos leelpilſoni ba. Wina peeſtri-
teju pulkâ taiſni ſchi leelpilſoni ba reti ſaſtopama,
bet toteſ jo wairaf widejee un maſee
pilſoni. Weinbergſ gan atſewiſchkuſ leelpilſonus
eeranga par loti derigeem darbineekeem Lat-
weeſchu publiſkâ dſihwê, tâpat kâ ari ſtudetuz,
bet wiſch toſ nenotaſhda par tahdeem, beſ
fureem newar iſtift. Taiſni Weinberga wirſeens
iſgahjis uj to, noſtaſhdit widejo un maſo pilſoni
blakuſ agrakeem wadoneem. U. Needra weenâ
no ſaweem rakſteem teiz, ka wiſch nekad neſot
bijis Weinberga peeſritejs. Itin pareiſi, jo
U. Needra patſ arweenu meſ-
lejis ſaites tur, furir leelpil-
ſoni ba. Ap „Rigas Awifi“ nekaſhdi leel-
pilſoni, nekaſhdi kapitaliſti nekad naw grupeju-
ſchees. Weenigâ awiſe, no kuraſ daudſ
maſ war teift, ka ia teef iſdota
no „leelpilſoneem“, un ka tahdi ap winu
grupejaſ, ir „^Qatwija“. Un taiſni pee-
ſchis lapas U. Needra peedalaſ un wina
eeſecto ſawuſ gara raſchojumus! Nedſamaſ,
ka Needru wina iſhtâs ſlepenàs perſoniſkâs un

ſabeedriſſkàs ſimpatijas welſ uſ bagatneeku puſi, un ka wiſſ taſ, ſo wiſſch riſſta „demokra- tiſmam“ par labu, ir tiſ te v r i j a, bet ne praktiſa. Un tad nu ſchahdos aſſtahkloſ N. Reedra pahrmēt „leelpilſonibaſ“ oſſtahweſchānu W e i n b e r g a m, kurſch nefad nuw e eſtahjees preekſch bagatneeku leetaſ, tad jajata, ka pateeſi gruhti nahkaſ, neraſſtit ſatiru.

Mums jau agrā nahzees aſſrahdit, ka Reedra neaſſinigi uſnehmiſ ſewi 2 altiſaſ- ſabeedribaſ ariſtokraſiſkloſ aſſpreciunnuſ pret widejām un maſajām ſchkiram. P r a k t i ſ k i pehſz wiſa iſnahſ, ka politiſkā lomu ſpehlet drihkſt tiſ ſtudenti un bagatneeki, pee kam maſee laudiſ jameelo ar demokratiſkām fraſam. See wiſadi jauſteiz, bet tee nedrihkſt gribet kontuzet ar ſtu- deteem un bagateem un ſpehlet lomu. Reedra jawā ſinā ir zilweku mihtotajſ: wiſſch ir gatawſ uſ labdaribaſ upureem preekſch maſeem laudiſ, bet wiſſch uſ pehdejeem arweenu ſkataſ no aug- ſchāſ W i ſ ſ c h negrib atteikteeſ no ſajuhtaſ, ka wiſſch ir labdaris, furam par wiſa iſtureſchānoſ peenahkaſ maſo lauſchu pateizibi un augſ- zeeniſa. Un tad wiſam blaſuſ grib noſtahtees un warbuht leelaku lomu ſpehlet ſahdſ maſaiſ pilſoniſ, tad Reedra to nepatiſkama ſajuht. Tahdu weealihdſibu wiſſch nelija domajiſ. Iſhraſchi tadeht Weinberga riſziba pehdejoſ gadoſ Reedram iſ nepatiſkama, ka ta zenſchāſ weenfahrſchōſ pilſonnuſ p r a k t i ſ k i noſtahdit blaſuſ ſtudenteem un pamatot politiſku wiſwairat

uſ weenkahrſcho pilſonibu. So Needras ideals ir: wadiſchana no ſtudeteem wiſreem, kaſ mehtajaſ ar demokraatiſkam fraſam.

2. A. Needra un ſchkiru jautajumſ.

A. Needra ſawâ otrâ uſbruzeemu ſerijâ daudſ runâ no Latweeſchu ſchkiram, no ſabrikas ſtrahdneekem, pilſoneem, leelburſchujeem. Wiſſch te atjaimo un plaſchafi attiſhta ſawu jau Ein. komiſſijaſ waſaraſ ſapulžē iſteikto aplamo apgalwojumu, ka ſo ſo z i a l i ſ t i eſot ſtrahdneeku ihſtee aiſſtahwoji, ka Latweeſchu p i l ſ o n i eſot ſtrahdneeku pretineek'i un ka Weinbergſ, aiſſtahwedamſ, pilſonibu, apkarojot ſtrahdneeku leetu, kureem taſ negribot atkaut atſwabinatees no pilſonibaſ aiſbildnibaſ un pazeltees uſ augſchu. A. Needra ſpreeſch, ka ſtrahdneeku eſot w a i r a f nekâ pilſonu un lauku mahju ihpaſchneeku, waj nouneeku, par kureem Weinbergſ intereſcjotees, un ka tadehſ wajagot aiſſtahwet Latweeſchu ſtrahdneeku leetu pret Latweeſchu pilſonibu. Weinbergſ to ned'rot, bet ſozialiſti to daro; tadehſ wiſſch, Needra, ſtahwot uſ ſozialiſtu puſeſ pret Weinbergi. Tahdſ ihjumâ ir A. Needraſ uſſtataſ ſchkiru jautajumâ. (ſee daſcheem ſihkumeem mehſ wehl aigreſiſimeeſ).

Žeur wiſu, ko Needra ſchini ſinâ runajis, eet za ni weena pamata kluhda, un ſchi wiſu pilnigi atſchkir no W e i n b e r g a. Behdejaiſ ſkatas uſ Latweeſchu tautu kâ uſ ko k o p i g u, kâ uſ weenu organiſmu, kuraſ wajadſigi daſchi lozekli. Wiſſch a i ſ t a h w w i ſ p a h r e j o

Latweeschu nazionale interesi, un newis weenu waj otu schiru. Ja winsch jaunafã laifã fewischki usjwehris Latweeschu pilsonibu, tad tas notizis newis schis schiras atfewischku intereschu aijstahweschanas labad, bet tadehl, fa schi schira tagad pee Latweescheem ir stiprakais factors, ar furu war weizinat Latweeschu wispahrejo nazionale leetu. Schi pehdejã Weinberga politifã ir isschkiroscha, un tas praja, fa pret scho lectu ifkatrai schiras interesei japeekahpjas.

A. Needra turpretim eenem pawisam zitu stahwokli. Wina azis Latweeschu tauta naw nekahds kopejs organisms. Winsch nekahdu kopeju Latweeschu nazionalu leetu neatfihst. Winam Latweeschu tauta ir tif daschadu schiru ahrigs jakopojums, furas jawã starps apfarojas. Zitadu jatiksni starp pilstoneem un strahdneekem winsch newar domatees, fa tif muhschigu plehschanos. Un schis schiru zihnas idealam isnahfumam, pehz A. Needras usskata, jabuht strahdneeku schiras ujwarai pahz zitã schiram un wisu kauschu pilnigai weenlihdjibai.

A. Needra, protams, ir dsirdejis, fa daschi wisã wehsture reds tif daschadu schiru sawstapeju zihnu, un scho usskatu Needra pilnigi fewi usnehmis Naw lcedjams, fa schiru zihna pateefi pasaules wehsture eenem ewehrojannu neetu, fewischki jaunafos laifos; bet wina nebuht naw wehstures weenigais saturs.

Katra tauta beeschi teef wadita ari no daudj f o p e j à m interesem, no daschadeem wispahre-jeem idealeem mehrkeem. Dseja, mahfsla, siniba, tautas flawa, kopejas patriotiskas intereses nekahdâ sinâ naw saistitas ar schkiru jautajumu. Kad peemehram Wahzeeschi 1870. gadâ deht Napoleona III. mehginajuma, trauzet Wahzijas weenibu, ar leelako entusiasmumu sazehlâs us karu pret Franziju, tad te nebij ne ehna no schkiru jautajuma. Un ta leeta, kas toreis Wahzeeschus sazehla, wehl ilgus, ilgus gadus pahrwaldija wisu winu dsihwi. Kad tautai rodas leels mahf-slineeks, leels sinibu wihrs, kas tautai dara godu, tad preezajas wisa tauta. Par kahda sinibu wihra leelu atradumu gawilê wisas schkiras. Mesen Wahzijâ par Zepelina gaisa fuga isgud-rojumu zaur wisu Wahzu tautu gahja preeka auka. Un kad druſku dsilafi eeskatanees wehsture, tad pee zilwezes eeschanas us preekschu, pee tautu pazelschanâs us augjschu un pee zilwezes swari-gakeem notifikumeem schkiru zihnai ir toti masa nosihme. Le laka nosihme tai wehl ir tâ sauktâs „r e w o l u z i j â s“, kuras bes schkiru zihnas jautajuma naw pateesi saprotamas.

Bet faut nu ari nenoleedsams, ka schkiru zihna daschos laikos spehlê eewehrojamu lomu, A. Needra pawisam greisi saprot schis zihnas idealo mehrki. Newis eesch tam pastahw schkiru zihnas idealais gala mehkiis, ka weenas schkiras strahdneeki zitas pilnigi pahrwaretu un i s n i h z i n a t u, tâ ka turpmaf nekahdu schkiru

wairs nebuhtu un wiſi palitu weenadi, bet weenigi eefſch tam: pareiſi regulet ſchkiru atteezibas nodroſchinat katrai ſchkirai winas normalo ſtahwokli, nepeelaiſt pahrafu ſchkiru plaiſmu, weenas ſchkiras pahrafu pazelſchanos pahr otru, pahrafu paſchuſpuhſchinos un zitu ſchkiru nizinaiſchanu. Kur ſchee nelabumi paſtahw, tur ſchkiru zihuai dabiſti jaiſzetas un tiſ ilgi jaturpinajas, famehr tee nowehrſti. Bet nefad, kà jau teiſts, ſchkiru zihnas mehrſis naw, iſnihzinat ſchkiru eetahdi. Pilnigu weenadibu paſaulê nodibinat newar ne ſozialiſti, ne Needra; to waretu tiſ Deewes, ja tas wiſus zilwekus pataiſtu pilnigi weenas dus tiſpat meeſas, kà gara ſpehka un moraliſku ihpaſchibu ſinâ. Bet famehr pee zilwekeem paſtahw leelâs dabiſkâs neweenadibas, famehr uſ weenas puſes ir mulki, wahji, ſlinki, palaidnai, un uſ otras gudri, ſtipri, uſz lhtigi un freetni wiſwiſadâs wariaziâs, tamehr paſaulê arweenu paſtahwês ſozialas, ſabcedriſkas un materialas neweenadibas, paſtahwês daſchadas ſchkiras. Neweenâ jemiê mehſ neatrodam leelaku neweenadibu kà Seemel Amerikâ, kas ir republika, kurâ pehz lifuma paſtahw demokratiſka paſchnoteiſchana. Schkiru eetahde pilnigi lihdsinajas behrmu rotataſ wihrinom „uſzelees“: to war apgahſt un apgreest kà grib, — tuhlin tas atkal cenem jawu dabiſko ſtahwokli ar galwu uſ angſchu. Franziâ, leelâs republikaſ laikâ, zaur jakobineeſchu war-mahzibu uſ ihſu laiku ſchkiru eetahde bij nogah-

sta gar semi; bet tuhlin ta atkal pazehlās un eenehna jāwu normalo stahwofli. Rewoluzija gan uļ ilgaku laiku bij īsnihzinājuje to, kas šķirū atteezibā bij nenormals, bij īsnihzinājuši pahrafo šķirū plaišmu un wirjejo šķirū pahrafu augstprahhibu, bet pašhu šķirū eestahdi nespējja atzelt. Wina to tiif īslaboja.

Tadeht ka A. Needram no nazionalā organišma un šķirū eestahdes nošihmes un usdewumeem ir pawišam nepareiši jehgunni, wina īpreedumi par norifumeem Latweešhu dšihwē un F. Weinberga politifu īsnahf wiszauri greiši. Wīnšh strahdneeku šķiras īnterešī eerauga eelšh tam, pastahwigi karot pret pilšonibu un zītām šķirām, nogahst tāš un nodibinat predabīstū weenadibu. Un kad Weinbergs tam nepēkriht, tad tas Needras azīs ir strahdneeku pretineeks. Wīša zita rihziba, kas Latweešhu strahdneekam nahf par labu, Needras azīs naw neko wehrta, ja ta nepēkriht minetam A. Needras gala mehrkim. Turpreim preekšh š o z i a l i s t e e m, furi teizas karojam preekšh Needras aiistahwetā gala mehrka, Needra leeliški jajuhšminajas. Mehš te negribam aikahrtot to, fo mehš teikūšhi par sozialishtem un Needru kahdā agrafā rakštā, fur mehš īišta.drojām, ka sozialishtu īhstais noluhks ir š o z i a l d e m o k r a t i j k a s p a š a u l e š k a h r t i b a š n o d i b i n a š h a n a un neewis kahda strahdneeku stahwofta uļlabošhana waj pazelšhara uļ muhju tagadejās kulturās pamata. Ja Needra, to neee vehrodams, tomehr

Latweescheem sozjalistuss eeteiz, tad winsch neshn, fo winsch dara. Bet lai sozjalistu gala mehrki preeksch strahdneekem buhtu tahdi buhdami, fatra sinâ Needram, kad winsch sozjalistuss aishstahweja, wajasheja usrahdit, fo tad wini ihsti preeksch strahdneeku labuma padarijuschi, waj fo tee spehji pstrahdat? To Needra naw darijis un to winsch newar darit, tadehl ka muhsu sozjalisti lihdschim naw panahkuschi preeksch strahdneekem it nefo, un ari nahfamibâ it neko neshpehji panahkt. Artukscheem wahrdeem un programam, ar skaisstem solijumeem un slawas dseesmam taf strahdneekem naw lihdssets. Muhsu walsts un jadsihwes apstahkli ir tahdi, ka sozjalisteem ari tahlakâ nahfamibâ pee mums nebuhs nekahda nosihme, ta ka tee sawu programu nefad neshpehs iswest, ja ta ari buhtu laba. Ari semes, fur sozjalisti ir neshamehrojami stipraki un ir leeliski organiseti, kâ peemehram Sweedrijâ, wini nefa naw espehjuschi, bet ar sawu generalstreiku behdigi zaurkrituschi, padaridami strahdneeku schtirai milfigus saudejumus.

Bet newaredami strahdneekem nefa laba darit, tee gan spehjuschi teem un wiseem Latweescheem padarit dauds kanna. To peerahdija jau pagahjuschâ „rewoluzija“ ar winas behdigam sekam preeksch wiseem dalibneekem Schis launums parahdas daschadâ sinâ, wispirms politiskâ. Zaur Latweeschu sozjalistu rihzibu wisi. Latweeschi nahkuschi nelabâ politiskâ slawâ,

tà ka uš Latweešcheem wišpah'gi un uš Latweešchu strahdneekem ſewiſchki ſkatas kà uš politiſki ſchaubigeem laudim, pret kureem jaleeto wiſadi aprobeſchojumi. To, ko ſozialiſti paſtrahdajuſchi rewoluzijas laiſà, wini tagad papilda zaur ſawu tahtaku agitaziju. Wini deht Latweeſcheem diaud teeſibu aprobeſchoſchana pee gaidamàm reformam jeb pehdejo neeweſchana. Nebuhtu ſozialiſtu, ſtrahdneekem tagad buhtu daudſleelakas brihwibas Polizija wineem tad nebuht neſkatitoš tiſ ſtingri pakat, kà tagad. Kas preeſchrewoluzijas laiſà gan bij dſirdejis no leelàm apzeetinaſchanam, no wajaſchanam, no zeetumu pahrpildiſchanaš ar politiſkeem, no bahrageem fara teeſu ſodeem un wiſadàm repreſijam? Kas agrak no tam bij dſirdejis, ka Latweetim jabihtas no kaſda Wahzeescha nepamatotas apſuhdſibas? Wiš tas pee mums wareja iželtees tiſ zaur muhſu ſozialiſtu rihtibu un w i n u deht.

Neatkarigi no ſchi Latweeſchu wišpahrejà politiſkà ſtohwotka ſabojajchanaš, ſozialiſti it ihpaſchi weht kaitejuſchi Latweeſchu tautai zaur Latweeſchu ſchkiru ſawſtarpeju ſarihdišchanu, zaur ſtrahdneeku ušrihdišchanu pret pilſonibu, pee kam tagad, deemſcheht, M. Needra pubhejas palihdſet. Latweeſchu jaſkaldiſchana; protams, pawahjina Latweeſchu politiſko ſpehtu un rihtibu uš ahreeni. Ja wiſà pehdejà laiſà ſtrahdneeki nebuhtu kahtwuſchees aſſaldit no wišpahrejàs Latweeſchu nazionalàs

leetas, ja tee buhtu gahjuschi roku rokâ ar sawu pilsonibu, Latweeschi buhtu daudš ko warejuschi panahšt tikpat pee Waldibas, fâ weetejâ paschwaldibâ. Sozialisti, un lihdsj ar wineem A. Meedra, sludina Latweescheem sawstarpēju šchkiru zihnu, mahza Latweeschuš farot pret Latweescheem, famehr F. Weinbergš pastahwigi aisstahwejis ideju, ka wiseem Latweescheem jasaweenojas us sawa nazionalâ pamata, ka teem naw sawâ starpâ jawed pilsonu karsch, bet ka wisi nazionalee spehki jasaweeno preešch zihuas us ahreeni, fur ta buhtu wajadsiga.

Un šchi Latweechu strahdneeku atšfaldišchana no pilsonibas, šchi šchkiru zihnas ussahšichana pee Latweescheem nebij pamatota zaur it nekahdeem šwarigeem motiwem. Galwenais eemesišs preešch šchkiru zihnas arweenu ir pahrat leela šchkiru plaišma. Bet taišni no tās pee Latweescheem newareja buht runa, jo nekur, pee neweenas tautas daščadas šchkiras nestahw weena otrai tik tuwu fâ pee Latweescheem, nekur pahreja no weenas otrâ war tik weegli un netrauzeti notikt fâ pee Latweescheem. Tagadejâ šchkiru zihna pee Latweescheem iszelta mahšiligi, zaur sozialdemokratiskfu agitaziju un terorismu, un winai tadehl ilgas nahkamibas pee Latweescheem nebuhs. Latweeschu saweenoschanai us nazionalâ pamata pehz neilga laika atkal nenowehrschami buhs janoteef.

Ka Latweeschu strahdneeku zihnai ar pilsonibu drihs peenahks gals, preeksh tam droschu garantiju mums dod taijni Latweeschu strahdneeku zenjchanas us augshu, kura tagad pa dakai teef pahrtraukta zaur sozjaldemofratistseem puhlineem, nowilkt Latweeschu strahdneekus us leju sozjaldemokratiskā proletariiskā purwā. So tahda ir littena ironija, ka sozjaldemofrati, kas ar wahrdeem teizas zihnams preeksh strahdneeku pazelshanas us augshu, pateesiba pee Latweescheem panahk tif strahdneeku nowilshchanu us leju. Kad Latweeschu strahdneeks jaistas pee wispasaules proletariiskās leetas, tad winsch muhschigi no tās nevar wakā tift. Winsch tad muhschigi paleef jadshwes padibenos, un winam issuhd zeriba us labaku stahwokli, tahda tam smaid turotees pee nazionalās leetas un staigajot pa Latweeschu pilsonibas tefam. Sewishki maso tautibu strahdneeki, ja winu nazionalā leeta ne teef pazelta, eenems wismajak zeenito stahwokli pasaulē. Latweeschu strahdneeks tadeht nedrihst jawu leetu faisit ar internazionalo proletaristo kustibu. Wina interese to welf pawisam us ziu pusi. Winam japalidhji pee wisas Latweeschu tautibas pazelshanas. Kad Latweeschu strahdneeks atraujas no proletariiskās leetas tad wisa Latweeschu attihstiba ees daudji ahtrak us preekshu. Mums jateef pee tam, ka wahrds „Latweetis“ wijs kreewijs apshime freetnu, iiglihtolu un ari jabeedrishti smalku zil-

wefu, un ka neweens Latweetis nenogrimst ja-
dsihwes padibenos. Gewehrojot Latweeschu la-
bàs dabas dahwanas, inteligenzi uu energiju, —
ihpaſchibas, kahdas jau peerahditaſ pee Latwee-
ſchu pilſonibas iiaugſchanaſ, minetà mehrka ja-
ſneegſchana pilnigi eeſpehjama, ja tik wiſi Lat-
weeſchu ſpehki ſaweenojaſ.

Greeſchameeſ tagad pee daſchadeem pahrmee-
tumeem, kahduſ A. Needra iſteizis pret F.
Weinberga politiku ſchkiru jautajumà.

A. Needra pahrmeeſ F. Weinbergim, ka
wiſch negribot peela iſt ſtrahdneeku
atſwabinaſchannu no pilſonuu aiſ-
bildnibaſ, negribot peela iſt, ka ſtrahdneeki
paſchi ſtrahdatu pee ſawa ſtahwokla uſlabo-
ſchanaſ, negribot peela iſt ſtrahdneeku demokratiſku
paſchnoteiſchannu. Taſ ir weenſ no teem pahrmee-
tumeem, furuſ A. Needra pret Weinbergi
iſteiz beſ wiſn aſakà realà pamata, leetojot toſ
kà labu polemiku eerozi pret pretineeku, kiram
ar pateefibu newar neka darit, waj ari ween-
fahrſchi tadeht, ka ſozialiſtu lapas mineto pahrmee-
tumu deenu no deenaſ kladiſin juſhaſ, un
Needraſ garam naw ta ſtipruma, lai aituretoſ
pret eeſpaidu, kahdu dara kahda ſiſtematiſka
launprahtiga apſuhdſeſchana un kleejſchana.
Muhju ſozialiſti wiſà zihnà pret Weinbergi ne-
k ad naw darijuſchi mehginajumu, pahrllee-
zinaſ laſitajuſ ar leetiſchkeem peerahdijumeem!
to wini neſpehj tikpat aiſ gara ſpehku truhtuma,
kà aiſ winu leetaſ wahjibaſ. Wini tadeht puh-

lejas darit eespaidu us leelo masu ar pretineeka prastu kengajchanu, ar prastu melu pilnam apjuhdsibam un rihdsichanani, un to atfahrto deenu no deenas. Tas pee masaf attihstiteem waj pehz rakstura wahjeem us kahdu laiku mehds lihdsjet un lekas ari lihdsjeis pee Needras, faut gan to tur newareja gaidit. Pa datai A. Needru us schi pahrmetuma issazischanu laikam ari pamudinajusi apfina, fa schim pahrmetumam leela masa weegli tizes, tadehl fa ta schai sinâ zaur sozialistu kengajumeem jau sagatawota.

Bet apluhkofim tuwak, kâ tad ihsti stahw ar scho pahrmetumu. Weinbergs pr:tojotees Latweesch: strahdneefu atswabinaschanai no Latweeschu pilsonibas ajsbildnibas! Te nu wispirms jawaižâ: fur tad Needra ihsti tagad eeranga scho ajsbildnibu? Waj winsch runâ no ekonomiskâs ajsbildneezibas, kahda zelas zaur ekonomiskeem lihgumeem? Us laufeem peemehram „pilsonis“ ir mahju jaimneeks, un „strahdneeti“ ir wina gahjejt. Waj nu Needra scho atfaribu grib atzelt? Waj winsch grib, fa gahjejs wairs nepilditu jawu lihgumu un jaimneefu wairs neklausitu? Waj winsch grib, fa mahju jaimneeziba tiftu wadita pehz mahjas gahjeju demokratiskeem noteikum em? Ja, tas wijs naw panahkams bes tagadejâs „ihpajchuma“ eestahdes atzelschanas un sozialistigas pasaules fahrtibas eeweschanas. Un tas pats sakams no „ekonomiskeem“ lihgumeem pilsehtâs. Bet tâ fa Needra taf negrib, fa winu paschu

sfaita pee sozjalisteem (— faut gan winſch pehdejos beeschi ſlawè —), tad ja domà, fa winſch, runadams par ſtrahdneeku atkaribu no pilſonibas, nebuhs ſihmejees uſ ſcho ekono- miſko atkaribu zaur lihgumeem, bet buhs domajis uſ politiſko atkaribu uſ atkaribu ſawì garigà un moralifkà tahlakattihſtibà. Te nu mun s atkal jawaizà: fur ihſti A. Meedra redſejis ſcho Latweeſchu ſtrahdneeku politiſko atkaribu no Latweeſchu pilſonibas winas launajà ni ſihne? Waì muhju ſaimneeki pagastos apſpeeſch kalpus politiſki, un waj ſchee tur nedrihtſt brihwi balsot pehz ſawas pahrlleezibas? Ir ſmeekligi to domat, jo, ja faut fur muhju pagastos laudis bihtas darit pehz ſawas pahrlleezibas, tad tas we'nigi ir tur, fur paſtahw ſlepens ſozialden o- fratiſks terrorisms. Ka kalpi jeb ſtrahd neeki uſ laukeem nejuhtas nekahdà pahrafà at- karibà no ſaimneekeem, redſams no tam, fa wini ſpehjuſchi algas ſaſkruhwet koti augſti, un ja ſaimneeks to negrib jeb neſpehji maſjat, wini e t uſ pilſehtu. Uri neweenà zità ſinà nebuhti redſams, fur ſaimneeki buhtu fà kahds leetuwens, kas gul uſ kalpu paſchnoteiſchanas. Un itin tas patſ ſakams pilſehtà. Weenigà atkariba, kas te pee ſtrahdneeka war buht atrodama, ir ekono- miſkà zaur lihgumeem, bet uſ ſcho Meedra jau nedomà. Katrà zità ſinà Latweeſchu ſtrahdneekam pilnigi peeder wina paſchnoteiſchana. It ihpaſchi winam n ſawas beedribas, furàs tas ſwa- badi war rihtotees, un weenigais leetuwens,

kürsch wineem tur usgulas, ir sozialdemokratiskā organismazija. Pee politiskām wehlešchanām Latweeschu strahdneeks balso brihwi un neatkarigi no pilsonibas. Waj wini Rigā newareja jew eezelt sozialdemokratus Dsolu un Preedkalnu parpreekš. Istahweem pret pilsonibas wehlešchanos? Kur un ar kahdām billem Needra ihsti eeranga Latweeschu strahdneeku politisko atkaribu no Latweeschu pilsonibas, — isnemot, protams, labprahligu padošchanos gudrafa un moraliski spehzigita wadibai, kahda ir dabiska un us kuras pamatojas wiša šemga politiska attihstiba? Wišs ihšis Needras stalsts par Latweeschu pilsonibas politisku aibildnibu pahr Latweeschu strahdneekem ir tukšha fantazija, kurai dsihwe runā pratin.

Tas, ar ko Needra šcha leetā pateesi naw meerā, ir pawisam kas zits. Newis strahdneeku politisku neatkaribu no pilsonibas winsch grib (— jo tahda jau pastahw —), bet winsch grib pilsonibas atkaribu no strahdneekem. Winsch grib, ka politiskas leetas pee Latweescheem waditu nemiš pilsoniski elementi, bet proletariški. Winsch to jau mineto behrn. spehles leetu „Uzzeles“ ar waru grib nostahdit us galwu ar kahjam us augšhu. Winsch grib, ka pilsoniske elementi faktiski padotos proletariškai wadišchanai, ka pilsoniske elementi klanitos proletarisko preekšhā, tā to dara daschi nuhsu demokrati un ari Needra. Un šche ir ta neeta, kur Weinbergs dewis

Needram ihsto eemeslu preeksch usbruzeencem. Weinbergs negrib proletariisku wadischanu, tamdeht ka ta revoluzijas laika un pehz tam israhdijses par nejhdsigu un nespeljigu, par tahdu wadischanu", kura katrai tautai tif dara kaunu. Weinbergs arweenu slahwejis preeksch tam, ka strahdneeks buhtu politiski „neatkarigs“ no pilsona, ka tas waretu organizetes sawas beedribas un aprast ar paschnoteikschanu. Warbuht neweens naw wairak palihdsjeis pee daschadu strahdneeku beedribu nodibinaschanas no pascha sahuma. Bet pawisam zits jautajums ir, kam lai Latweeschi ustiz ta sauktu politisku wadischanu? Tas wifos laikos un pee wifam tautam bijis galweenais politiskais jautajums. Wispahrigi atsihs un nenoleedsams, ka preeksch tautas labklahjibas ir wajadfigs, ka winas wadischanu ustiz gudrafeem un kreetnakeem wihreem. Bet ka tos atrast? Tas ir wezu wezais jautajums, preeksch kura atrifinaschanas pasaulē ismehginatas wiswijadas organizazijas formas: neaprobeshota un aprobeshota monarchija republika, aristokratiija un demokratija wiswijados pakahpeenos. Neweena no schim formam naw israhdijses par weenigi labo un derigo. Ar katru no tam bijuschi peedsihwojumi, ka tautai ar to slahjas labi un itin tapat, ka tauta woj walsts zaur to eet bojā. Wehstures filosofijas un ari wifu praktisko politiku gala slehdseens nu bijis, ka katrai

tautai waj walstei sinamâ laikâ ir noderiga sinama politiska organisazija waj walsts forma, skatotees pehz iautas attihstibas stahwofla, ihpafchibam un dascheem ahrejeem apstahkleem; un kad schai sinâ tautas apstahkli pahrgrosas, isaug dabiska waja siba pehz walsts fahrtibas pahrgrosifchanas. Patras tautas attihstibai un apstahkleem nepeemehrota forma atnes tai tik leelus ne-labumus un postu. Wehsture mehš redjam scho formu grosifchanos pee weenas un tās pašchas tautas. Wezās Greekijas walstis mehš redjam papreefchu monarchiju, kura tad pahreet aristokratiskâ un beidsot demokratiskâ republikâ. Ar pehdej, tad Greeku walstis eet bojâ. Româ pastahweja papreefchu aristokratiskâ republikâ; tad ta palika par „demokratisku“, kura drihs bagatneeki eeguwa pahrsvaru (kâ tas tagad schkas Seemel-Amerikâ), un beidsot pahrgahja neaprobeshotâ monarchijâ, ar kuru ta daschus gadu fimtenus pastahweja un tad gahja bojâ. Lai nu atrastu, kahda organisazija waj forma noderiga sinamai tautai, ir jaewehro praktiski peed si hwojumi, kas leezina, kahda spehja ir weenai waj otrai tautas schkirai. Mekahdas teorijas (nedš par tautas suwerinitati, nedš zitas) te newar lihdsjet. Tautas labums ir augstakais likums, pehz kura jarihkojas eewedot weenu waj otru organisaziju. Tautai wajadfigs newis, ka weena waj otra teorija pee

winas tiftu zaurwesta, bet ka wina dabutu tahdu kahrtibu, kas wislabaki weizina winas tahlakattihstibu un pazelschanos us augšchu.

Šho mehraulku leetojot, mehš nu waram daudšmaj nahkt pee pareisa šlehdsena, waj šchimbrišcham Latweescheem proletariška wadiba ir noderiga un eeteizama? Muhsu rewoluzija un wiškai šekojušchi pahri gadi ir wiškai pasaulei neapgahšchami peerahdijušchi, ka pee Latweescheem proletariška wadiba ir pawijam nejehdšiga, nešpehžiga un nederiga. Šchee gadi bija leels eksamens, leels pahrbaudžums, kurā proletariatam praktiši wajadseja peerahdit, waj tas mahkt wadit tautas un walšts leetas, un waj tas mahkt atrast wadibai gudrakos un kreetnakos wihrus? Un proletariats šho pahrbaudiju mu naw ištorejis. Winašch israhdijs par tif wahju, ka lahwas teroriset no sozjaldemokratijas un atlahwa wadišchanu newis kreetnakeem, bet taijni nekreetnakeem elementeem, kas rikojās ar šlepkawibām un ekšproprijām. Ir behruniški, ja pret šcheem peedšihwojumeem, pret šcheem peerahdijumeem grib aistaišit šawas azis. Šchee peedšihwojumi iššchkir pee Latweescheem augšchmineto jautajumu us ilgaku laiku, warbuht us pahri generacijām. Proletariats newar buht Latweešchu tautas waditajs, jo tas peerahdijs, ka wina wadiba eegruhšch tautu šmagā postā. Un no wišeem elementeem, kas Latweešchu tautai ir, wina pilsoniba israhdijusēs par špehžigako elementu, kas špehži tau-

tas leetu west us preefschu, pilsoniba pilsehtas un pilsoniba, us lauseem (muhsu saimneeki). Waj tas patihk waj nepatihk, bet leeta ta reij ir.

Un te ir tas zehlonz, fadehl Weinbergs tif zeeti stahw preefsch Latweeschu pilsonibas. Tas noteek newis tadehl, fa winam weenigi pilsoni buhtu peeauguschi pee firde, bet tadehl, fa pilsoniskee elementi schimbrihscham wiswairak stahw preefsch Latweeschu kopejas tautiskas leetas, fa wiswairak w i n i weizina wisas Latweeschu tautas intereses. Reij gan war atnahkt zitadi laiki, tahdi laiki, kad pee Latweescheem ari plaschakam masam waros ustizet noteikschanu par Latweeschu tautas wadischanu; bet schimbrihscham no tam newar buht runa, un zif drihs tahdi laiki atnahks, to tagad newar paredset. Tee waros atnahkt tif tad, kad Latweeschu proletareets buhs atgreesees pee Latweeschu nazionalas leetas un atratijees no sozialdemokratijas, kura to isleeto tif par cerozi preefsch saweem godkahrigeem noluhkeem, neds mahzedama, neds spehdama kaut ko padarit preefsch strahdneeku intereschu weizinaschanas. Taisni zaur to proletariats saudejis samu lihdsiswaru un weselu preefschanu, fa tas zaur sozialdemokratiju lahwees atskalditees no Latweeschu nazionalas leetas un west zihnu pret paschu tautu.

Puhledamees nodibinat Latweeschu pilsonibas wadoscho stahwolli, F. Weinbergs pee tam arweenu warejis strahdat tif preefsch pilsonibas

moraliskā švara pee tautas. Apgahdat Latweeschu pilsonibai kahdas likumiskās preekščrozibas, tas nemas nestahw J. Weinberga špehja. Wina rokās naw nekahda „walsts wara“. Winsch war tif palihdset, ka Latweeschu pilsonibā tiftu stiprinata pašchapsina un nazionalā šajuhta; ka winā eesaknotos pareisi un muhsu laikeem un walsts apstahkleem peemehroti politiski usskati; ka wina arweenu wairak šaweenotos preekšč kopejas politiskās rihzibas. Šchis darbs reis eesahfts un, zeras, tiks laimigi zaurwests, zif loti ari daschi pašcheedomigi nelabwehti to mehgina nosahkat.

3. A. Needra un autoritates jautajums.

A. Needra pašneedsis kahdu apzerejumu, kurā winsch runā no „ahrejas“ un „eefšhejas“ autoritates. Par „ahreju“ autoritati winsch nosauz tahdu stahwokli un tahdas teesibas, kas kungam waj preekšneekam dod eespehju, rihkot šawus apakšneekus un usturet tos ahrejā paklausibā. Uš šchis autoritates pamatojotees „kungu waldbiba“. Par „eefšheju“ autoritati winsch nosauz to garigo pahratumu, zaur kuru wadonis pahrliezina šawus beedrus uš peekrišchanu wina domam. Kur pašahwot šchis „eefšheja“ autoritate, tur waldot demokratiska pašchnoteišchanās. J. Weinbergam Needra nu pahrmet, ka winsch aishahwot tif ahrejo autoritati un tif ar to rihkojotees.

Wijs ſchis A. Needras prahtojums par „autoritati“ pamatojas uš preekſch neta nepeete-koſchas pahrſinaſchanas. Wiſupirms wina iſſkaid-rojums par „autoritati“ ir pawiſam kluhdains. Tas, ko Needra ſauz par „ahreju autoritati“, nemaſ naw apſihmejams ar wahrdu „autoritate“. Ta ir ahreja wara, ahreja peepſeeſchana. Tapat ari tas, ko Needra ſauz par „eeſſcheju au-toritati“, proti, wadiſchana zaur pahrlleezi-naſchana, naw nekahda „autoritate“. Kaſ ko dara aiſ „pahrlleezinaſchanas“, tas rihojas pehz paſcha prahta un newis klaufidams ſwe-ſch ai autoritatei. Kad wiſi tiſ ſaprahtigi, ka toſ war no pareiſas leetas pahrlleezi-nat. tad it nekahda „autoritate“ wairs naw wajadſiga. „Autoritate“ pamatojas pirmkahrt uš kauſchu tizibas, ka otrs leetu labaki pahrſin, un ka tam war ſeſot ari beſ paſcha leetas pilnigas pahrſinaſchanas, un otrkahrt uš tizibas, ka ſchis otrs ir ſtiprs un ſpehj ko zaurweſt. Palaiſchanas uš otra gudribu un ſpehku, tas ir „autoritates“ iſhtais pamats. Echi autoritate iſauguſe iſ da-biſkas wajadſibas. Leelee kauſchu pulki, kaſ no rihta lihds wakaram ſtrahda ſmagu ſiſiſku darbu, newar pilnigi pahrſinat politiſkas leetas un walſts wajadſibas. Ja nu wini tomehr aizinati tahdas leetas lihdsſpreest, tad wini war iſſar-gatees no leelu neſapratibu paſtrahdaſchanas tiſ zaur to, ka klaufa un uſtizas derigeem wado-neem, kuruſ eerauga par „autoritatem“. Ziwi-ſazija, ka ſinams, pamatojas uš darba daliſchana.

Weens zilweks newar wiſu mahzet. Wajaga katrâ ſpezialitatê eewingrinatees, lai to labafi pahrsinatu. Sinifku, peemehram mediziniſku, iſdaudſinatu wiſru atſinumeem jautajumos, kas atteezas uſ wiſu ſpezialo ſinibu, klaufa bei paſſchu pahrleezinaſchanâs, palaiſchotees uſ wiſu „autoritati“. Un tas ir labi; jo kaut gan daſchu reiſi iſrahdas, ka ari ſchahdas autoritates ir maldigas, tomehr leelu leelajâ gadijumu ſkaitâ tam ir taiſniba. Tâ tas ir ari politikâ. Ari to ne katrs war weenadi pahrsinat. Ari politika ir ſpezialitate, furâ wajaga dſikafi eewingrinatees (- neſkatotees nemaſ uſ daſchadeem apdahwinajumeem —). Tas ſakams no it wiſâm tautam, un newis no Latweeſcheem ween. Kaut gan politiſkâ attihſtibâ ir eewehrojania ſtarpiba ſtarp daſchadâm tautam, — katrâ tautê par ſewi atkal atrodama ta pate darba dalifchana, ta pate ſtarpiba weena waj otra aroda labakâ pahrsinaſchanâ. Nekur leelas maſas wehl naw tik attihſtitas, ka tâs pehz paſſchu gudribas waretu pareiſi notahrtot walſts wajadsibas. Wiſur tâm „autoritates“ ir wajadsigas, uſ furâm tâs war palaiſtees un furâm ſeko. Sewiſchki eekſch tam paſtahw leelo maſu leelaka waj maſaka politiſka attihſtiba, ka tâs mahſ iſſchirt kreetnus wadonus no nederigeem, ka tâs mahſ ſew iſmekletees labas autoritates, furâm ſeko. Saprotams, ka ſchai praſchanâ ir daſchadi pakahpeeni, ka leelo maſu maldifchanâs war buht leelaka, waj maſaka. Ta ir leelo maſu

politiskās neattīstības sīme, kad tās skreen pakal wifadeem wiltus. praweescheem un saleem jaunekteem, fā to weena leela Latweeschu daka darija pagahjuschās revoluzijas laikā. To leelaka pee masam ir politiska saprašana, — jo labaki tās prot išskirt derigos wadonus no nederigeem, bet arweenu pee winām walda prinziips, ka „autoritates“ teem wajadsigas. Teoretiski, protams, domājama ari tahda tauta, kur wiši tik attīstīti, ka nekahda „autoritate“ naw wajadsiga. Bet lihds šchim neweena tauta naw tiktahl tikusi, un naw paredsams, ka tahda tik drihs gadisees.

Bet nekertim te A. Needru us „funktem“. Ne sleetofim gadijumu, kad tam jehgumu definizijā ir misejees. Statistimees us to, ko winsch neschaubigi gribejis teikt, un pahrbaudisim, waj winam taišniba.

Azim redsot A. Needra gribejis pretim nostahdit ahrejas waras speeschanu moraliskai autoritatei, un winsch Weinbergim pahrmēt, ka tas aisstahwot tik ahrejas waras leetoschānu, atsihstot tik pehdejo par faktoru, ar furu jarihkojas un tauta jaaudsina, bet nesaprot moraliskās autoritates nosihmi. Needra šchāi finā salihdsina Weinbergi ar Pobedonoszewu. Deemschehl A. Needra sawu apgalwojumu neapstiprina nekahdeem peerahdijumeem. Weenigais, us ko Needra te atfauzas, ir Weinberga istureschānās pretsozialisteem. Pret scheem Weinbergs, tā

Needra šaka, pastahwigi esot tif eeteizis ahreju peespeeschanu, wajaschanu zaur walsts waru, kur buhtu bijis wjadstigs, rihkotees tif ar pahrleezinaschanu un demokratisku paschnoteikšchanos.

Mehs jau agrak esam aifrahdijschi, ka Latweeschu tautas eefšhejas dsihwes sinā, winas daschado šchiru šawstarpejās atteezibās F. Weinbergis rihkojees tif ar pahrleezinaschanu un moralisku autoritati, un ka winam nefad naw bijusi nedš griba, nedš eespehja, šche leetot kahdu ahreju waru jeb peespeeschanu. To wisu mehs te neatkahrtosini. Te mums tif atleef šazit kahdus wahrduš par Needras aifrahdijschi, ka F. Weinbergs šubinajis walsts waru pret sozjalisteem. Bet peetam Needra atturas peeminet, kahdos gadijumos šchi šubinashana notikusi. Šcho robu mehs tadehk te gribam peepildit. F. Weinbergs šahka šubināt walsts waru pret sozjalisteem tad, kad pehdejee šahka rihkotees ar šleplawibam, ešproprijām, warmahzibam un terorismu. Ša Needra domā, ka pret šchahdu rihzibu naw japretojas zaur walsts waru, tad lai winsch šaka, kas tad pret to darams? Waj winsch grib eeteikt priwatu pretošchanos? Tad jau mehs atšazitos no modernās walsts un atgreestos widus laikos. Šeb waj Needra grib šudināt grafa Tolstoja mahzibu: nepretotees launumam? Tas jau buhtu wiseem negheleem un warmahkam par leelu preeku. Mehš eenemam to šahwofli, ka pret katru ar

garigeem lihdjefleem karojoſcho pretineefu jauſ-
ſtahjas tapat ar garigeem lihdjefleem, bet ka pret
faturu warmahzibas un teroriſma leetotaju walſts
warai jauſſtahjas ar wiſu ſtingribu un energiju.
Un otrfahrt mehſ no walſts waras praſam, ka wina
ne peela iſtu jaunās audſes morali-
ſku ſabojatſhanu un ſamaitatſhanu.
Lai peeaudſis zilweſ, kam prahts jau attihſtijeſ,
rihſojas kà ſin; bet par ne peeauguſcheem
jagahdà, ka tee zaur ſozialiſtigo giſti neteef jau jau-
noſ gadoſ ſamaitati un uſ wiſu muhſſchu pataiſiti
nelaimigi. Tee ir tee gadijumi, kuroſ Weinbergs
gan praſa walſts waras energiſku eejauſſchanoſ.

Un pee tahda uſſkata Latweſcheem wiſpahrigi
jatnas, ja wini grib buht un palikt par weſelu
tautas organiſmu. Teorijas, kaſ mahza, ka lau-
numam naw japretojas ar ahreju waru, ir kaſ
ſlimigs, ir taſ, kaſ iſzel tautas ſatruhdeſchanoſ.
Par laimi Latweeſchi ir eefſchki gi wehl tik ſpirgti
un wejeli, ka wineem tahdas teorijas nepeclips.
Tik nomirſtoſchà tautà truhdeſchanas dihgli, kah-
duſ rada minetàs teorijas, war atrast derigu
ſemi preeſſch eefaknoſchanàs un iſplatiſchanàs.

4. M. Meedra wehſturiſkee paſſkai-
drojumi par Latweeſchu tautiſko
kuſtibu.

M. Meedra ir taiſ domàs, ka Latweeſchu
tautiſkà kuſtiba eſot ſahkuſeſ un daſchuſ gadu
deſmituſ turpinajuſeſ uſ demokraſtiſkaſ
paſchnoteiſſchànàſ pamata. ſchi
kuſtiba wehlat tik uſi trauzeta zaur birokra-

t i f f o p a h r f r e e w o j c h a n a s j i s t e m u ; tomehr pehdeja tit kawejusi Latweeschu eefchejo attihstibu, bes ka buhtu pahrgrosijusi winas pamatus (demokratisko paschnoteifschanos). Bet nu jaunakos laikos J. Weinbergs zenscho-tees eewest pee Latweescheem f u n d j i f f u wadijchanu no augfchas. Schos zenteenus N. Needra atrod par pilnigi pretejeem Latweeschu dabai, un apgalwo, ka Latweeschu leelafais wairakums teem nefad nepekritisshot. Tas ir schai sinâ daschu N. Needras ari steepro prahtojum kodols.

Mums nu jafaka, ka N. Needra fâ „nehsturneeks“ now labaks par „politiki“. Winfch fâ pagahjuschu laiku pehtitajs ir ihfredfigs un leelafâ attahlumâ neredj leetas, fâ winas pateefibâ ir. Ihfredfigam tahlumâ fkatotees ir wijs fâ migla, un daschadas miglas ainas maldina wina azis. Tâ wina pamata apgalwojums, ka Latweeschu tautiskâ kustiba buhtu wairak gadu defmitus turpinajufes us „demokrati f f a s p a f c h n o t e i f f c h a n a s“ pamata, ir pawifam maldigs. Leeta bij taijni otradi. Minetâs kustibas fahkuma laifâ Latweeschu tautas mafas fnauda garigâ meegâ un pehz „demokratifkas paschnoteifschanas“ nesa juta ne mafakâs wajadsibas. Preefch tahdas ari Latweeschu mafas nemas nebij fagatawotas. Latweeschu tautifkas apfinas modinataji wilka tautu pee gaismas un paschapsinas, bet newis bij demokratifkas paschnoteifschanas ispiditaji. Wifa Latweeschu tautiskâ kustiba tais laikos, furus N. Needra flawè, tifa wadita no nedaudj

intelligentām personam, kurām leelās mašas tīf šekoja. Toreišeja wadiba wišzauri bij o l i g a r c h i š š a, t. i. peedereja tīf mašam intelligentu pulzinam. Taišni tas bij šcho laifu leelafais truhkums, ka teem nebij ne ehnaš ne „demokratiškas pašchnoteiškšanas“, bet ka wiša wadiškšana nahza tīf „n o a u g š c h a š“, jo šekas bij, ka leelās mašas pahraf maš politiški attihštijās un tadeht revoluzijas laikā israhdijās par pilnigi wahjām un uš demokratišku pašchnoteiškšanu nešpehjigām. Pats no šewis šaprotams, ka minešai parahdibai (Latweešchu wadiškšanai no augščas) taiš laikos bij šawi dšilaki zehloni. Ša Latweešchu tautiškā kustiiba tolaiš buhtu atkara-jušēs no neattihštito m a š u noteiškšanas, wina waj nu nemaš, waj pahraf gāuši buhtu gahjuši uš preekšču. Tīf zaur to, ka kašds maš pulzinich ar labaku šaprašchanu nehma leetu šawō rokā un wilka tautu uš preekšču, no šchis kustiibas pawišam wareja kas isnahkt. Weenigā eestahde, kurā minetos gadudešmitos kaut kas pastahweja no „demokratiškas pašchnoteiškšanas“, bij R i g a š L a t w e e š c h u b e e d r i b a. Žitur to wolti wareja meklet. Ari strahdneeku beedribās arweenu weena waj ota persona mehdsja uš meštees par „kungu“, un tā wišur pastahweja „kundsiška“ wadiba. Pašchi beedri bij par maš attihštiti, lai waretu ko „noteikt“. Ša Rigas Latweešchu beedribā bij žitadi, tad tas iškaidrojams ar šchis beedribas lozekku leelafu garigu attihštibu. Lai laudis buhtu špehjigi preekšč demokratiškas pašchnoteiškšanas, teem wajadšiga šinama

gariga un jābeedriķa attihstība. Kur tahdas nau,
tur „demokratiķka pašnoteiķšana“ ir tik apņegs
preeķķ daķhadu warmahku waj teroristu rihzibas.
Spihdoķķs peemehrs tam ir sozieldemokratija pee
Latweeķķem, kuras rihziba ir atklahts iķķmeķķs
preeķķ „demokratiķkas pašnoteiķšanas“ idejas.

Un itin tapat kà Meedra maldas ļawos uķ=
ķfatos par p a g a h t n i (proti, ka toreij Latwee=
ķķu kustiķā buhtu waldijuse demokratiķka pašno=
teiķķhana), wināķ maldas ari par t a g a d n i,
atradams, ka tagad zaur Weinberga puhlem pee
Latweeķķem nodibinotees „kundiķķka wadiba“ jeb
„wadiba no augķķas“. Tagadejais wirķeens ir
taiņni preteķķs. It ihpaķķi jaunakos laikos
Latweeķķu wadibā ķahķ kaut kas nodibinatees no
„demokratiķkas pašnoteiķšanas“, un taiņni ķķo
kustiķu atkal J. Weinbergs aiķstahweķķs
wairak par ziteem. To ķķe paķfaidrosim.

Weena no mahzibam, ķahdu mums dewa
pehdejā rewoluzionarā kustiķa, bij ta, ka agrakā
oligarhiķķā Latweeķķu wadiba
zaur studeto ķķķirubij pahrdķķiķ=
wojuķēs. Winai ļawā laikā, kà mehķ jau
augķķā peeminejām, bij ļawa leela nosihme. Beķ
winas Latweeķķu tautiķķā kustiķa remaķ nebuhtu
warejuķe eesahķķees un daķķus gadu deķmitus tikt
uķ preeķķķu. Bet agrakee nopelni neta newar
palihdķet ķķķirai, kad ta jaunos apstahķķos iķ=
rahdas par neķpehķķigu preeķķķ wadiķķhanas.
Wiķi tee faktori, kuras tautu attihstība pa laikam
met pee malas, war uķrahdit ķahķus leelus weķ
ķturiķķus nopelnius. Latweeķķu studeto ķķķiras

wahjiba, winas nephejiba wadit tautu pa pareiju zelu, nu gaischi peerahdijàs muhju rewolu zija s laikà. Latweeschu studeto schkira pagahjuschos gadu desmitos bij peeauguse plaszumâ, bet ne eefshejâ stipurumâ. Winâ ar laitu bij salafijuschees dauds elementu, kas waj nu bij weenaldfigi pret tautas listeni, waj atkal nestahweja zeeti us nazionala prinzipa pamata, bet padewàs kosmopolitiskàm netautiskàm idejam. Tahdi elementi wehl weizinaja jukas un tautas maldinashanu. Lauschu eerascha, klausito, fo studeti saka, beeschi atnesa teem postu. Râ sinams, wezo pagasta eestahschu gahschana un jauno rihzibas komiteju eezelshana pa leelakai dalai wisur notika us kahdu atbraukuschu „studetu“ (wiswairaf: studentu) eeteifshanu, atfauzotees us no studeteem waditeem laifrafsteem.

J. Weinbergs nu laikam bij weens no pirmeem, kas saprata mineto rewoluzionaràs kustibas mahzibu. Winsch atfina, ka pamatot Latweeschu politiku un wadischanu us studeto schkiru un winas noteifshanu, wairs naw eephejams waj ari buhtu taisni kaitigi dehl daudsfo studeto netautiskàm tendenzem. Tadehl Weinbergs aisstahweja ideju, ka Latweeschu wispahrejo leetu wadischanâ ir kaut kas jarada no „demokratiskas paschnoteifshanas“ un ka preefsh tam janem tahdi Latweeschu elementi, furi preefsh tam ir spehjigi. Par tahdeem Weinbergs atfina Latweeschu piljonibu, tik pat piljonibu pilshetàs, ka piljonibu us laufkem (saimneekus un lihdsi

gus). Šchaj šchirā bij isaudsīs un ušturejees Latweeschu nazionals gars un pašaules kulturās pamatu zeeniščhana; šchaj pilsonibā bij attišstijees šinams eefšchejs morališks špehks, kuršč wairaf nekā daudj inteligenti elementi špehja pretotees postošchām idejam; šchaj pilsonibā bij isaudsīs šozialās neatkaribas un energiškas rihzibas gars. Latweeschu pilsoniba tahdā weidā iŕahdijās par peeteekošchi ŕagatawotu preeščch „demokratiskās pašchnoteiščhanas“

No tā ŕauktā Latweeschu proletariata to ŕazit newareja. Pirmŕahrt tam nebij ta politiškā attišstiba un neatkariba, kas wajadšiga preeščch ŕeknigas demokratiskās pašchnoteiščhanas. (Tas iŕahdijās revoluzijas laiķā). Bet ar to warbuht wehl buhtu warejušchi ŕauktā galā tiŕt ja proletariatam nebuhtu wehl peemetuŕes otra faite, proti ŕozialdemokratiskā wadiba. Sozialdemokratija ar terorisma palihdšibu ŕagrahbuŕe ŕrahdneeku ŕchķiras wadibu ŕawās rokās, un ŕamehr tas paŕtahwēs, tamehr proletariats pee Latweeŕcheem buhš pilnigi neŕpehģigs ŕpehlet jeķkuru politiķku lomū un peedalitees pee tautas demokratiskās pašchnoteiščhanas. Proletariats pee Latweeŕcheem tagad naw brijws Binam jaķlauja, ko ŕozialdemokratija pawehl. Un Latweeŕschu ŕozialdemokratija atķal ŕawas augŕtatas pawehles dabū deeŕin no kureenes (—laiķam wiŕwairaf no internazionalā Šchihdu elementa). ŕamehr Latweeŕschu proletariats naw atŕwabinajees no ŕozialdemokratijas, tamehr ar to newar reķķinat, ķad runa no Latweeŕschu

pajchnoteifšchanas; tamehr uš ta newar tišt pamatota Latweešchu politiškā wadišchana. Beš tam jaewehro ari taš šwarigais apstahklis, ka Latweešchu proletariats zaur šawu padošchanos šozialdemokratiskai wadibai ir augstakā mehrā iipelnijees **Waldibaš** neustizibu, un ka tadehł ween jau buhtu aplamiba, to nemt par Latweešchu politiskās rihzibas pamatu.

Tā tad, ja negribeja jauno Latweešchu politiško ehku buhwet uš šmiltim, par winas pamatu bij janem **L a t w e e š c h u p i l š v o n i b a**. Šchi pilšoniba neatšihst nekahdas „kundšiskās“ wadibas, bet pilnigi pamatojaš uš demokratiskās pajchnoteifšchanas prinzipa. Taišni wiši tee, kaš togad nišni ušbruht šchai jaunajai pilšoniškai štrahwai (un to pulkā ari patš **Needra**), ir šawā širdi „kundšiskās“ wadibas peepriteji, kaš newar panest jauno pilšoniški demokratiško weenadibu un **p r a k t i š k u** (ne teoretišku) pajchnoteifšchanu. Mums jau agrak nahzees aišrahdit uš **A. Needras** praktiškam šimpatijam pret Latweešchu leelpilšoniškeem, plutokratiskem, kundšiskeem elementeem (teoretiški jeb **a r w a h r d e e m** wišch ir leels demokrats —), kā ari uš wina šaišchutumumu par to, ka mehš neatšihstam studeto wišru wadišchanas teefibas un pat brihšinam no studeteem elementeem, ja teem ir košnopolitiskās waj revoluzionaras tendenzes... Tapat mehš pee ziteem Latweešchu pilšoniškās leetas pretineekeem, kaut ari tee tehryptos „demokratisma“ uš walfā, wišzauri atrodam kalpošchanu kahdeem **b a g a t n e e f u** elementeem, kaš grib palikt par

wadoneem aklam paklaufigam puhlim. Un tee, kas apkaro Latweeschu pilsonibu no sozialdemokratiska stahwokka, ari ir „fundistkas“ sistemas un ne „pashnoteikshanas“ preekshstahwi. Wini pee teem no wiaceem waditeem strahdneekem nepeelaisch netahdu pashnoteikshanu, bet despotiski pahrwalda un wada tos fa ihsti fakla fungi.

Ta stahw pateesi ar Latweeschu kustibas gaitu agrakos un tagadejos laikos, un mehš redšam, fa wišs hijis taišni otradi nekā A. Needra to tehlojis.

5. A. Needra un V. wispahrejee
Latweeschu dšeešmu šwehtki.

Tagad šarihkojamee V. wispahrejee Latweeschu dšeešmu šwehtki tiks šwineti par godu Rigas un wišas Wišjemes (fa ari Šgaunijas) 200-gadu peederibai pee Kreewijas. Ta tad šheem šwehtkeem, neatkarigi no wiņu nosihmes dšeedašchanaš mahkšlas šinā, ir ari šawa nenoleedšama politiska nosihme. Wini bušs nenoleedšama Latweeschu tautas demonstrazija preekšch peederibas pee Kreewijas un preekšch uštizibas šhis walšts Representantam, muhšu fungam un Reišaram. Tahda klaja demonstrazija ir Latweeschu tautas peenaškums šewišchi pehz tās aplamās revoluzionarās kustikas, pee kuras tif daudš maldinatu Latweeschu hij peedaltjušhees šem sozialdemokratiško wiltus braweeschu wadibas. Bet ta ir ari wiņu teešpiba, jo šawam Šemes tehvam uštizigee Latweeschu šajuhtas par pilnteešigee Kreewijas pilšoneem, kureem teešiba lihššwinet Kreewijas

goda deenas. Pats no ņewis ņaprotams, ka tahda Latweeņchu tautas demonstrazija ir dņiki pretiga wiņeem weetejeem ņozialdemokratijņeem un rewoluzionareem elementeem, kuri ir Kreewu walņts un pastahtwoņchās ņahrtibas eenaidneeki. ņhee elementi wehlaņ Latweeņchus iņleetot ari turpmat preekņch ņaweem rewoluzionareem walņts apgaņņchanas mehginajumeem, un Latweeņchu zeeņcha ņaiņtiņchanās pee ņeiņara un walņts leetas ijjauz ņhos n luhtus. Ja Latweeņcheem wehl buhtu bijuņe wiņmasaņa ņchaubiņchanās par mineto dņeeņmu ņwehtku ņarihtosņchanas wažadņibu, tad rewoluzionaro elementu pretosņchanās to iņklihdinaja. Pehz tam, kad Latweeņchu rewoluzionaree organi bij klaji uņņtahtjuņchees pret dņeeņmu ņwehtkeem, atņaukdamees uņ tām zaur Latweeņchu rewoluzijas apņpeeņchanu tautai padaritām bruhtzem, — pehz tam katra peekahpņchanās pret ņwehtku pretineeku praņibam buhtu bijuņe iņtulkojama par Latweeņchu tautas eenaida ņihmi pret Kreewu walņti un Waldibu un par demonstraziju preekņch rewoluzionarās leetas. ņchi leeta ir tiņ ņņaidra un weentahrsņcha, ka preekņch winas ņapraņchanas newajaga nekahdas ņewiņņkas politiņņas gudribas. To katram ņaka wina weņelais prahts. Tadeht ari wiņās Latwijas malās peeiteiņchanās uņ dņeeņmu ņwehtkeem un eestahņchanās preekņch teem bijuņe tiņ ņtipra un energijņa, ka wiņa kaiņligā agitazija no ņwehtku pretineeku puņes ir palikuņe beņ maņaņa eepaida.

Wiņs tas nu jau bij pilnigi noņkaidrojees, wiņs dņeeņmu ņwehtku jautajums jau bij galigi

ijchfirts netif no rihkotajeem, bet ari no tautas, un „Saunās Deenas Lapas“ beijpehzigā nemi-
tojchā lamaļchanās par ņarihkojameem ņwehtkeem
bij palikufi behrniņhi ņmeekliga, te peepeņhi
A. Needra ņawā rakņtu wirknē „Weinbergs kā
audņinatajs“ („Latwijas“ Nr. 198 no 29. au-
gufi 1909.) mums paņneedņis kaņdu nokawetu
uņbruzeenu pret mineteem ņwehtkeem.

A. Needra uņņahjas par ņarihkojamo
dņeeņmu ņwehtku pretineeku. Winņch ņafa,
ka pretodamees dņeeņmu ņwehtkeem, winņch to
darot newis aiņ draudņibas pret rewoluzio-
naro leetu, bet aiņ ziteem motiweem. Mehņ
ņchā ņinā negribam winam pretotees, kaut gan
paleef jautajums, kaņdā mehrō A. Needru war-
buht nea pņinigi ņche wadijuņe wehleņchanās,
eeguht muņņu rewoluzionaru waj puņrewoluzio-
naru labpatikņchanu, jo ņcheem nekas nedara
leelaku preeku, kā uņbruzeeni pret Weinbergi un
ņarihkojameem wiņpahrejeem Latweeņchu dņeeņmu
ņwehtkeem. Bet apluņkoņim nu tuwati, kaņdi ir
A. Needras paņcha aiņrahditee motiwi wina pre-
teņtibai pret mineteem ņwehtkeem.

Mums agrāk nahzees aiņrahdit, ka A. Needra
it ihpaņchi tuwu ņahw muņņu Latweeņchu leel-
pilņonibas representanteem un wina organam
„Latwija“. It kā gribedams nowehrņt publikas
azis no wina paņcha ņimpatijam pret Latweeņchu
leelpilņonibu, winņch ņawā minetā rakņtu wirknē
meklē zitus apwainot, ka tee ņrahdajot
preeņch leelpilņonibas. Tā winņch ņafa,
ka wiņpahrejee Latweeņchu dņeeņmu ņwehtki teefot

šarīhtoti no Latweešchu leelpilšoni bas. Weinbergs, kuršch jau agraf ejot pratis pahrleezinat Bahzu leelpilšonibu, ka ta beš Latweešchu leelpilšonibas newarot istift, tagad pubhejotees pahrleezinat Waldibu, ka pehdejai Latweešchu leelpilšoniba ejot wjadfiga. Ar dšeejmu šwehtku šarihkošchanu Weinbergs gribot pahrleezinat Waldibu, ka starp Latweešcheem ejot daudš tahdu, kas pilnigi peekriht Waldibas politikai, bet ka šcho peekrit:ju dabiškee wadoni meklejami Latweešchu leelpilšonibā, un ka stiprinadama Latweešchu leelpilšonibu, Waldiba stiprinatu pate šawus peekritejus. Weinbergs gribot leelpilšonibas wadibā noštahdit wišutautu, un Waldibai gribot peerahdit, ka tauta klausja latwiškai leelpilšonibai.

Pateesti, tukšchaku apwainojumu kā šche, laifam Ncedra nekad nebuhs isteizis. Wišceem šinams, ka šarihkojameem wišpahrejeem dšeejmu šwehtkeem ar „Latweešchu leelpilšonibu“ naw ne masakās šaites. Šchos šwehtkus šarihko Latweešchu dšeedataju kori un wiwu dirigenti. Pehdejee nošpreedušchi šwehtku šarihkošchanu, noteitukšchi šwehtku programu un wada wišus šwehtkus, kureem tadehš tad ar ir pilnigi tautiškis un newis „leelpilšoniškis“ raksturs. Neweens „leelpilšonis“ tur lihdi nedšeedās, nedj ari šwehtkus wadis. Blakus foru dirigenteem pee šwehtku wadišchanas peedalas Rigas Latweešchu Beedribas Musikas Komišija, kurā pawišam truhšt „leelpilšonišku“ elementu. Rigas Latweešchu Beedriba tiš apgahdā dšeejmu šwehtkeem telpas un ušneh-

musjës iderwumu risfu, un pee tam palihdsejuschi ari kahdi „leelpilsoniani” elementi. Bet tas ari ir weenigais grehks, fo A. Needra schai leeta Latweeschu „leelpilsoniani” war pahrmest. Un schàs pašchas „leelpilsonianas” dalibas motiwus A. Needra pilnigi pahprot. Wiasch leekas domajam, ka „leelpilsoniani” war strahdat tif preefsch „leelpilsonianiškà” interesem! Nè, Needras fgs! Latweeschu leelpilsoniani tapat kà Latweeschu maspilsoniani ir ari Latweeschu tautas lozeklis un pilnigi kà ziti war strahdat ari preefsch wispahrejàm Latweeschu tautiškàm interesem.

Gewehrojot scho dseesmu swehtku tautiškò raksturu, tadehl ari politiškai s panahkums no teem war nahft par labu tif Latweeschu tautiškai un ne leelpilsoniani leetai. Ja swehtki pateesi, kà Needra domà, waretu pahrlëezinat Waldibu, ka starp Latweescheem ir dauds tahdu, kas pilnigi peefriht Waldibai, tad jau no tam waretu atlekt labums tif wisai tautai un ne jewiškiki leelpilsoniani.

Dtrs A. Needras motiwis, kadehl A. Needra pretojas dseesmu swehtkeem, ir tas, ka swehtkeem peeschkirta bes dseedaschanas leetas rakstura ari wehl politiška nosihme. Kadehl tahda nosihme swehtkeem nedrihkst buht, to wiasch gan nepasfaidro. Wiseem leeleem farihkojumeem walsts jubileju gadijumos ir „politiska” nosihme. Tahda nosihme schoreis buhs ari wiseem Wahzu rihkojumeem, un naw saprotams, kadehl Needra Latweeschus tur par tif neswarigeem, maseem laudim, kuri nedrihkst domat us politiku, bet kureem pee sawa rihkojuma jaaisbildinajas un

janodeemojas, ka teem n a w nefahdu „politisku“ noluhku? Kadeht Latweeschī lai newaretu dro: ſchi ſazit: Ja, mehš Latweeschī ari rihkojam ſwehtkuš ar „politisku“ noluhku?

Bet warbuht A. Meedra ſchai leetā tik naw pratis pareiſi iſteikt ſawas domas. Warbuht wiſch gribejis ſwehtkem pahrmest newis wiau „p o l i t i ſ k o“ rakſturu paſchu par ſewi, bet fahdu ſewiſchku politiſkas p a r t i j a s rakſturu. (So ir ari „politiski“ zenteeni ar „wiſpahreju“ dabu). Ja wiſch tā buhtu domajis, tad wiſch naw pareiſi ſapratis nedš ſinamo leelo wehſturisko notikumū, nedš ſarihkojamo dſeeſmu ſwehtku noſihmi. Baltijas peekraſtes peeweenošhana pee Kreewijas atteezas newis uš weenu waj oturu p a r t i j u, bet uš wiſu Latweeſchu t a u t u. Tagadejās jubilejāš ſwineſhana tadeht ari pee-nahtas wiſai Latweeſchu t a u t a i un newis fahdai ſchkirai waj partijai. Ta ir wiſpahreja p a t r i o t i ſ k a leeta. Kad runa eet par wiſpahreju patriotiſku leetu, tad jabeidſas wiſam parliju kildam. Wiſpahrejo tautiſko patriotiſko leetu nedrihkst ſajaukt ar daſchadu partiju atſewiſchkem zenteeneem. Un wiſpahrejo dſeeſmu ſwehtku leeta no paſcha eeſahkuma bij noſtahdita par Latweeſchu t a u t i ſ k u un patriotiſku leetu. Zaur jubilejās puſchkoſchanu ar ſcheem ſwehtkem Latweeſchi grib iſteikt ſimpatiju ſawai peederibai pee Kreewijas un tadeht ſwehtku noſihme dabiski greeſchas pret pagahjuſcho ſozialdemokratiſko rewoluziju, kaš draudeja Kreewu walſti iſpoſtit. Uſſtahſchanāš pret ſcho rewolu-

ziju ir wispahrejs Latweeschu patriotiskš peenahkums, furam ar atjewischku partiju prasibam naw nekahda dala.

Dehl schis plashas wispahrejās nosihmes schai jubilejas ūwineschanai naw nekahda šafara ar kahdu atjewischku Waldibas politiskku wirseenu. Schee wirseeni grojas, bet pate Kreewu walsts paleef. Tadehl ir maldishanās no Needras puses, kad wiensch domā ka jubilejas ūwineschana apleezinatu Latweeschu peekrišchanu ikkatrai pehdejo deenu Waldibas rihzibai. Nebuht ne! Samu kritikas teefibu par Waldibas atjewischkeem šokeem Latweeschi war paturet pilnā mehrā, tee war šawas intereseš aištahwet energiski, fur tās nebuhtu peeteefoschi eewehrotas; bet tas nebuht netrauzē winus, lihdsšwinet Kreewijās leelos patriotiskos ūwehtkus. Katrā walsti atgadas, ka par weenu waj otu Waldibas šoli weena pawalstneeku dala naw meerā; bet neweenam tadehl wehl nenahks prahā, palikt par paščas walsts eenaidneeku. Leelos patriotiskos ūwehtkus tas šwin lihds, kaut ari tas pehdejās deenās zaur weenu waj otu Waldibas rihzibu justos aiskorts. Tā ari pee mums. Waldibas wirseeni, kà jau šazits, war daschadi grositees; bet paleef Kreewija un Kreewijas Zars.

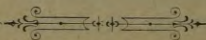
A. Needra nu nostahjas us preteja pamata. Wiensch aishahda, ka daudsi neefot meerā ar Waldibas rihzibu tizibas jautajumos; tee newarot preezatees, ka tizibas brihwiba Kreewijā tif ilgi bijuše aprobeschota; tee neefot meerā, ka mahtes waloda behrnam tikuse aishlegta (?),

ka ſche dſimufchi walſts eerehdni te wairs weetas nedabonot, ka ſkolotaji wairs nedrihſſtot audſinat behrnus pār Latweeſcheem. Tadehł wińſch ja-protot zilwekus, kaſ par ſchahdām leetam nepreezadamees newarot lihdiſſwinet dſeeſmu ſwehtkuſ. Paſs Needra, ził noprotams, noſtahjaſ uſ ſcho motiwu pamata, kuruſ wińſch ziteem leef nutê. Niſ uſſfaiłiteem zehłoneem wińſch negrib, ka Waldibai no Latweeſchu puſeſ zaur dſeeſmu ſwehtkeem teef parahdita ſimpatija. Tà tad Needra atrod, ka Latweeſcheem aiſ nemeeribaſ ar kałdeem wal dibaſ riłko jumeem, wajagot no jubilejaſ ſwineſchanaſ attureteeſ. Wińſch pat attaiſno ſchahdā ſinā atreebibu par pagahtni, jo par motiwu, ka dehł demonſtratiwij aatturaſ no jubilejaſ ſwineſchanaſ, wińſch uſdod ari to, ka tižibaſ brihwiba tił ilgi bijuſe Kreewija aprobeſchota!

Neatkarigi no tam, ka Needram ſhe jau prinzipa ſinā naw taiſniba (jo par Waldibaſ kluhdam naw jaatreebjaſ walſte i), mums ja-ufrahda uſ to, ka wiſi no Needraſ mi-
netee motiwi nebuht neattu-
reja Latweeſchuſ agraf ſwinet
fa wuſ wiſpahrejōſ dſeeſmu
ſwehtkuſ. Taiſ laifoſ, ka d ſwineja pirmoſ
4 wiſpahrejōſ Latweeſchu dſeeſmu ſwehtkuſ,
politiſke apſtałki bił preeſch Latweeſcheem weł
daudi nelabwehligaki, nełà tagad. Peemehram
1895. gadā Jelgawā ſwineja Kurſemeſ
peeweenochanaſ 100-gadu jubileju zaur wiſ-
pahrejeem Latweeſchu dſeeſmu ſwehtkeem, un
Latweeſchi to ſwineja ar leelu ſajuhſmibu, ne-

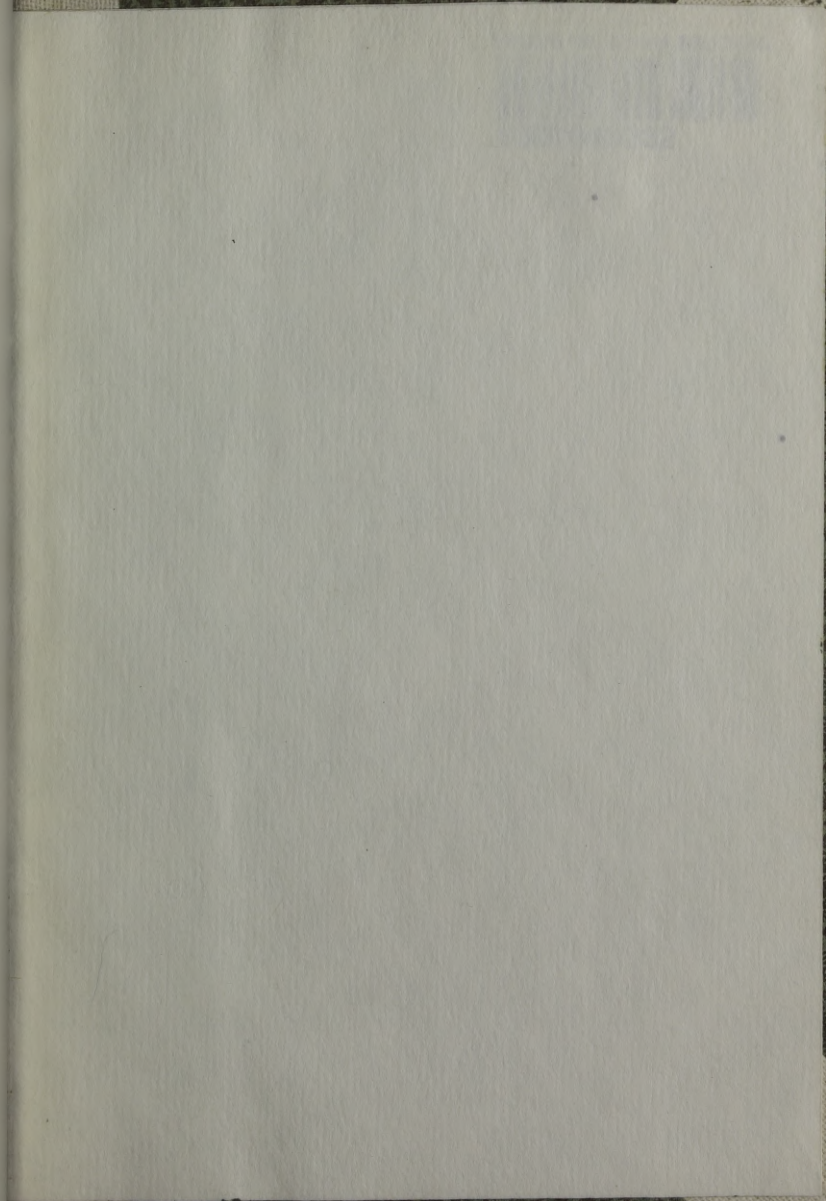
ikatotees uj teem no Needras mineteem trauzejo-
scheem ſchkehrſchleem, kuri toreis paſtahweja wehl
daudj leelafâ mehrâ, nekâ tagad! Pateefiba ir,
fa Latweeſchu plaſchafâs maſâs par teem no
Needras mineteem nelabumeem nefad nefahds je-
wiſchts ſaſchutums pret Waldibu naw paſtahwejis.
Ja tahdus motiwus tagad uſdod preeſch prete-
ſtibas pret dſeeſmu ſwehtkeem, tad tee ir tif
ſameſleti eemeſli, pehz kureem iſtlenibâ neweens
ſche nerihkojas. Lai jel neleefutojam! Tee, kaſ
pretojas dſeeſmu ſwehtku ſarihtkoſchanai Widjemes
jubilejai par godu, dara to waj nu tadehl, fa
paſchi lihdsjutuſchi revoluzionarai leetai, waj
tadehl, fa tee wehlaſ eeguht revoluzijas leetaſ
peefriteju labwehlibu jeb iſſargatees no winu
naida. Zita zehlonâ tur naw.

Ja Latweeſchi pateefi rihtotos pehz teem no
Needras doteem padomeem un aij teem no
Needras mineteem motiweem atturetos no gai-
damâs jubilejas ſwineschanas zaur nodomateem
dſeeſmu ſwehtkeem (— kuru leelo noſihmi z i t â
ſinâ mums nebuhs wajadſigs paſtaidrot —), tad
Latweeſchi zaur to peerahditu iſtleni behrniſchtu
nawitati politikâ un atreebtos tif paſchi ſew. Pa-
rahdidami naidigu iſtureſchanos pret jubileju,
kaſ teet ſwineta winu peederibai pee Kreewijas,
wini peerahditu, fa wini nejuhtas par Kreewijas
walſts pilſoneem un Kreewijas intereſchu aiſſtah-
wetajeem, un tadehl ari naw pelnijuſchi, fa wi-
nceem nowehl Kreewijas pilſonu teeſibas.





THE END OF THE WORLD



LATVIJAS NACIONĀLA BIBLIOTEKA



0302040232